

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DİNLEME STRATEJİLERİNİ
KULLANARAK DİNLEDİKLERİNİ ANLAMA ve YAZILI ANLATIMA
AKTARMA BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazal ÇOLAK
0000-0003-3107-3555

BURSA – 2023

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DİNLEME STRATEJİLERİNİ
KULLANARAK DİNLEDİKLERİNİ ANLAMA ve YAZILI ANLATIMA
AKTARMA BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazal ÇOLAK

0000-0003-3107-3555

Danışman

Doç. Dr. Yakup BALANTEKİN

BURSA – 2023

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Hazal ÇOLAK
Tarih: 15/06/2023

TEZ YAZIM KILAVUZU'NA UYGUNLUK ONAYI

“İlkokul Öğrencilerinin Dinleme Stratejilerini Kullanarak Dinlediklerini Anlama ve Yazılı Anlatıma Aktarma Becerilerinin Geliştirilmesi” adlı Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan
Hazal ÇOLAK

Danışman
Doç. Dr. Yakup BALANTEKİN

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Başkanı
Prof. Dr. Handan Asude BAŞAL

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA BENZERLİK YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SINIF EĞİTİMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tez Başlığı / Konusu: *Dinleme Stratejilerini Kullanarak Dinlediklerini Anlama ve Yazılı Anlatıma Aktarma Becerilerinin Geliştirilmesi*

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 67 sayfalık kısmına ilişkin, 15/06/2023 tarihinde şahsım tarafından İlkokul Öğrencilerinin *Dinleme Stratejilerini Kullanarak Dinlediklerini Anlama ve Yazılı Anlatıma Aktarma Becerilerinin Geliştirilmesi* adlı intihal tespit programından (Turnitin)* aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 12'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

15.06.2023

Adı Soyadı: Hazal ÇOLAK
Öğrenci No: 801881022
Anabilim Dalı: Temel Eğitim
Programı: Sınıf Eğitimi Yüksek Lisans Programı
Statüsü: Y.Lisans Doktora

Danışman
(Doç. Dr. Yakup BALANTEKİN, 15.06.2023)

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı'nda 801881022 numara ile kayıtlı Hazal ÇOLAK'ın hazırladığı "İlkokul Öğrencilerinin Dinleme Stratejilerini Kullanarak Dinlediklerini Anlama ve Yazılı Anlatıma Aktarma Becerilerinin Geliştirilmesi" konulu Yüksek Lisans çalışması ile ilgili tez savunma sınavı, 26/05/2023 günü 14:00-15:00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **(başarılı/başarısız)** olduğuna **(oybirliği/oy çokluğu)** ile karar verilmiştir.

Sınav Komisyonu Başkanı
Doç. Dr. Yakup BALANTEKİN
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet SOYUÇOK
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Süleyman Erkam SULAK
Ordu Üniversitesi

TEŞEKKÜR

Araştırma sürecim boyunca, sabırla her aşamada bana destek olan, hızlı geri dönütleri ile tezimin ilerlemesini sağlayan, değerli bilgileri ile yoluma ışık tutan saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Yakup BALANTEKİN'e sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

Eğitim hayatım boyunca her zaman yanımda olan, maddi ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen annem Nezaket Aysun ÇOLAK, babam Erkan ÇOLAK' a, kardeşim Yiğit Yusuf ÇOLAK' a çok teşekkür ederim. Aynı zamanda bu süreçte daima yanımda olan, stresli sürecimde beni motive eden eşim Ömer BEYHAN' a teőekkürlerimi sunarım.

Tez yazım sürecimde tecrübeleriyle beni aydınlatan, yoğun geçen sürecimde beni her daim cesaretlendiren arkadaşım Sibel KAZAN' a teşekkür ederim.

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı	Hazal ÇOLAK
Üniversite	Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitü	Eğitim Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı	Temel Eğitim
Bilim Dalı	Sınıf Eğitimi
Tezin Niteliği	Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	xi + 127
Mezuniyet Tarihi	..... / ..... / 2023
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Yakup BALANTEKİN

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DİNLEME STRATEJİLERİNİ KULLANARAK DİNLEDİKLERİNİ ANLAMA VE YAZILI ANLATIMA AKTARMA BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Bu araştırmada, çeşitli dinleme stratejileri kullanılarak öğrencilerin dinlediklerini anlama ve yazılı anlatıma aktarma becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması deseni ile yürütülmüştür. Araştırmada test uygulamaları hariç olmak üzere 8 hafta boyunca her hafta bir dinleme metni kullanılarak uygulama yapılmıştır. Araştırma grubu, İstanbul ilinde bir özel ilkokulun 3. sınıfında öğrenim görmekte olan 18 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin dinlediklerini anlama düzeyi Yanlış Analizi Envanteri; anladıklarını yazılı anlatıma aktarma düzeyi ise Yazılı Anlatımı Değerlendirme için Derecelendirilmiş Puanlama Anahtarı ile belirlenmiştir. Veriler betimsel istatistikler, normallik testi ve ilişkili ölçümler için t- Testi ile analiz edilmiştir. Araştırmada öğrencilerin dinledikleri metinleri anlama ve yazılı anlatıma aktarma düzeyini belirlemek için öyküleyici, bilgilendirici ve şiir metinleri kullanılmış olup ön test ve son test puan ortalamaları karşılaştırıldığında her üç metin türünde de son test lehine anlamlı farklılık belirlenmiştir. Öğrencilerin anlama düzeyindeki gelişim üç metin türünde de olumlu yöndedir. Bu sonuca bağlı olarak dinleme öncesinde, dinleme sırasında ve dinleme sonunda çeşitli etkinlikler yaparak bu becerinin ve bu beceri doğrultusunda yazılı anlatıma aktarma becerisinin geliştirilmesi önerilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Eylem araştırması, dinleme becerisi, yazılı anlatıma aktarma becerisi

ABSTRACT

Name and Surname	Hazal ÇOLAK
University	Uludag University
Institution	Institute of Educational Sciences
Field	Department of Basic Education
Branch	Classroom Education
Degree Awarded	Master
Page Number	xi + 127
Degree Date	..... / ..... / 2023
Supervisor (s)	Doç. Dr. Yakup BALANTEKİN

ENHANCING ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS' LISTENING COMPREHENSION AND TRANSFER TO WRITTEN EXPRESSION SKILLS THROUGH THE USE OF LISTENING STRATEGIES

In this study, the aim was to enhance students' listening comprehension and written expression skills through the use of various listening strategies. The research was conducted using the action research design, a qualitative research method. Throughout the study, which lasted for 8 weeks, one listening text was used each week for practice, excluding test administrations. The research group consisted of 18 students attending the 3rd grade of a private primary school in Istanbul, Turkey. The students' level of listening comprehension was determined using the Misconception Analysis Inventory, while their level of transferring their understanding into written expression was assessed using the Graded Scoring Rubric for Written Expression. The data were analyzed using descriptive statistics, normality tests, and paired-sample t-tests for related measures. Narrative, informative, and poetic texts were used to determine the students' level of comprehension and transfer into written expression, and when comparing the pre-test and post-test mean scores, significant improvements were observed in all three text types. The students showed positive progress in their comprehension level across the three text genres. Based on these findings, it is recommended to incorporate various activities before, during, and after listening to enhance this skill and develop the ability to transfer it into written expression.

Keywords: Action research, listening skill, written expression skill

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ ONAY SAYFASI	i
TEŞEKKÜR	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xi

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırma Soruları	2
1.3. Amaç.....	2
1.4. Önem	2
1.5. Varsayımlar	3
1.6. Sınırlılıklar.....	3
1.7. Tanımlar	3

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	4
2.1. Dinleme Nedir?	4
2.2. Dinlemenin Önemi	5
2.3. Dinleme Türleri	5
2.3.1. Aktif Dinleme	6
2.3.2. Pasif Dinleme	6
2.3.3. Stratejik Dinleme.....	7
2.3.4. Diyaloga Bağlı Dinleme	7
2.3.5. Amaçlı Dinleme.....	8
2.3.6. Basit Dinleme	8

2.3.7. Ayırt Edici Dinleme	9
2.3.8. Bilgi Amaçlı Dinleme.....	9
2.3.9. Yaratıcı Dinleme	9
2.3.10. Estetik Dinleme	10
2.3.11. Empatik Dinleme.....	10
2.3.12. Seçerek Dinleme.....	10
2.3.13. Savunucu Dinleme.....	11
2.4. Dinlemeyi Etkileyen Faktörler	11
2.4.1. Dinleyiciye Bağlı Faktörler	11
2.4.2. Anlatıcıya Bağlı Faktörler	12
2.4.3. Dinleyicinin Dinlemeye Hazır Bulunuşluk Durumu.....	12
2.4.4. Dinlemenin Yapıldığı Ortam.....	12
2.4.5. Dinleme ve Anlama Hızı	12
2.4.6. Dinleyicinin Dikkat Süresi	13
2.4.7. Dinleyicinin Kelime Haznesi	13
2.4.8. Dinleyici-Anlatıcı Telaffuz Etkileşimi	13
2.5. Dinleme Stratejileri	13
2.5.1. Bilişsel Stratejiler	15
2.5.2. Üst Bilişsel Stratejiler.....	16
2.5.3. Duyuşsal Stratejiler	16
2.5.4. Beden Diliyle İlgili Stratejiler	16
2.6. Anlama Kavramı	19
2.7. Yazma Becerisi.....	20
2.8. Yazma Nedenleri	22
2.9. Yazma Türleri.....	23
2.9.1. Tarz Açısından Yazma Türleri	23
2.9.1.1. Öyküleyici Yazma.....	24
2.9.1.2. İkna Edici Yazma.....	24
2.9.1.3. Betimleyici Yazma.....	24
2.9.2. Yaratıcı Yazma Türleri.....	24
2.9.2.1. Metin Tamamlama	25
2.9.2.2. Bir Metni Farklı Bir Türde Yeniden Yazma.....	25
2.9.2.3. Metnin Öğelerini Değiştirerek Yazma	25
2.9.3. Öğrencinin Konumu Açısından Yazma Türleri	25
2.9.3.1. Kontrollü Yazma.....	26

2.9.3.2. Güdümlü Yazma	26
2.9.3.3. Serbest Yazma.....	26
2.10. Yazılı Anlatım Becerisi	27
2.11. Yazma ğretimi Yaklaşımları.....	27
2.11.1. rn Odaklı Yazma Yaklaşımı	28
2.11.2. Süreç Odaklı Yazma Yaklaşımı	28
2.11.2.1. Yazma ncesi Hazırlık	29
2.11.2.2. Taslak Yazı alışması.....	29
2.11.2.3. Gözden Geçirme- Geliştirme- Düzenleme.....	30
2.11.2.4. Düzeltme	30
2.11.2.5. Paylaşma (Yayımlama)	30
2.12. 4+1 Planlı Yazma Ve Değerlendirme Modeli	31
2.12.1. Hazırlık	31
2.12.2. Yazma Taslağı.....	32
2.12.3. Taslağını Düzenleme	32
2.12.4. Düzeltme.....	32
2.12.5. Yayımlama.....	33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3. YÖNTEM.....	34
3.1. Araştırmanın Modeli.....	34
3.2. Evren ve rneklem.....	34
3.3. Araştırma Ortamı	35
3.4. Veri Toplama Araçları.....	35
3.4.1. Yanlış Analizi Envanteri	35
3.4.2. Yazılı Anlatımı Değerlendirme İçin Derecelendirilmiş Puanlama Anahtarı	36
3.5. Verilerin Toplanması Ve zmlenmesi	36
3.6. Uygulama	37
3.7. Verilerin Analizi	37
3.8. Geçerlik Ve Güvenirlik	38
3.9. Eylem Araştırması Süreci.....	38

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4. BULGULAR VE YORUM.....	41
4.1. Öğrencilerin Dinledikleri Öyküleyici Metinleri Anlama Düzeyi.....	41
4.2. Öğrencilerin Dinledikleri Bilgilendirici Metinleri Anlama Düzeyi	41
4.3. Öğrencilerin Dinledikleri Şiirsel Metinleri Anlama Düzeyi	42
4.4. Öğrencilerin Dinledikleri Öyküleyici Metinleri Yazılı Anlatıma Aktarma Düzeyi.....	43
4.5. Öğrencilerin Dinledikleri Bilgilendirici Metinleri Yazılı Anlatıma Aktarma Düzeyi .	43
4.6. Öğrencilerin Dinledikleri Şiirsel Metinleri Yazılı Anlatıma Aktarma Düzeyi	44
4.7. Normallik Testi Sonuçları	45
4.8. Öğrencilerin anlama puan ortalamaları ilişkili örneklem için t-Testi Sonuçları	46
4.9. Öğrencilerin yazılı anlatım puan ortalamaları ilişkili örneklem için t-Testi Sonuçları	46

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	48
5.1. Sonuç	48
5.2. Tartışma ve Öneriler	50
KAYNAKÇA	51
EKLER	59
Ek 1. Araştırma İzni	59
Ek 2. Bursa Uludağ Üniversitesi Etik Kurul Kararı	60
Ek 3. Ölçek Kullanım İzinleri.....	61
Ek 4. Öğrenci Çalışmalarından Örnekler	62
Ek 5. Etkinliklerden Fotoğraflar	67
Ek 6. Dinleme Becerisi İle İlgili Hazırlanan Çalışma Kağıtları	70
ÖZ GEÇMİŞ	126

Tablolar Listesi

<i>Tablo</i>	<i>Sayfa</i>
1. Araştırmada işlenen metinler	39
2. Eylem Araştırması S¼recinde Yapılan Testler	40
3. Normallik Testi Sonuçları	45
4. Öğrencilerin Anlama Puan Ortalamaları İlişkili Örneklemler İçin T-Testi Sonuçları.....	46
5. Öğrencilerin Yazılı Anlatım Puan Ortalamaları İlişkili Örneklemler İçin T-Testi Sonuçlar.....	47

Şekiller Listesi

<i>Şekil</i>		<i>Sayfa</i>
1.	Okuduğunu Anlama Becerisine Bağlı Olan Faktörler.....	20
2.	Süreç Temelli Yazma Yaklaşımlarının Aşamaları.	29
3.	4+1 Planlı Yazma Ve Değerlendirme Modeli	31

Grafikler Listesi

<i>Grafik</i>	<i>Sayfa</i>
1. Öğrencilerin Dinledikleri Öyküleyici Metinleri Anlama Düzeyi	42
2. Öğrencilerin Dinledikleri Bilgilendirici Metinleri Anlama Düzeyi.....	43
3. Öğrencilerin Dinledikleri Şiirsel Metinleri Anlama Düzeyi.....	43
4. Öğrencilerin Dinledikleri Öyküleyici Metinleri Yazılı Anlatıma Aktarma Düzeyi	44
5. Öğrencilerin Dinledikleri Bilgilendirici Metinleri Yazılı Anlatıma Aktarma Düzeyi	45
6. Öğrencilerin Dinledikleri Şiirsel Metinleri Yazılı Anlatıma Aktarma Düzeyi	45

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Bir toplumun var eden en değerli yapılarından birisi dildir. Dil aracılığıyla toplumlar arasında birlik ve beraberlik sağlanır. Kültürler arası kaynaşma meydana gelir. Bu kültürler nesilden nesile aktarılır. Dil sayesinde aynı zamanda insanlar birbiriyle iletişim kurmayı, duygu ve düşüncelerini aktarmayı sağlamaktadır. Böylelikle birbirleri ile iletişim kurarak zamanla iletişim becerilerini de geliştirmektedirler (Kılınç, 2015). Yaşamın her döneminde öğrenme sürecine katkısı olan, insanın kendi potansiyelini ortaya koyma, sosyal ve kişisel açıdan gelişimini sağlamak amacıyla dil becerileri kullanılmaktadır. İnsan işitme, algılama, tanıma, farkına varma, düşünme ve anlamaya çalışma sürecine dinleme ile başlangıç yapmaktadır. Bu süreçler; yaşamın temelini oluşturduğu ve dinleyerek öğrenildiği için dört temel dil becerileri arasından “dinleme becerisi” yaşam boyunca ihtiyaç duyulabilecek bir beceri olarak bilinmektedir. Dinleme becerisi ile ilgili kazanılması gereken bilgiler ve bu bilgiler doğrultusunda algıları güçlü dinleyiciler yetişmesi; yaşamın ilk yıllarında aile ve sosyal ortamlarda gerçekleşmekteyken, ilerleyen yaşlarda okulda dinleme üzerine verilen eğitimlerle gerçekleşmektedir (Karadüz, 2010). Aynı zamanda ailelerin vereceği eğitim ile çocuklardaki dinleme becerisi bir temel oluşturmakta ve zamanla gelişim göstermektedir (Özbay ve Melanlıoğlu, 2012). Yaşamın ilk yıllarında gerçekleşen dinleme herhangi bir amaç doğrultusunda ve bilinçli olarak gerçekleşmemektedir. Oysaki çocukların akademik ve sosyal alandaki başarılarının temeli güçlü iletişim kurabilmelerinden geçmektedir. İletişim kurabilme becerisini geliştirmek ise küçük yaşlarda başlayan aile içi ilişkiler ve dinleme üzerine yapılan etkinliklerle sağlanabilmektedir. Sınıf öğretmeni özellikle Türkçe derslerinde dinleme metinlerini işlerken, metnin içeriğine uygun olan çeşitli dinleme stratejilerine başvurmalıdır (Uğur, 2019). MEB (2019) Türkçe Dersi Öğretim Programına göre ilkokul sürecine dört temel dil becerilerinden dinleme ile başlanmaktadır. Sonrasında konuşma, okuma ve yazma şeklinde beceriler sırayla birbirini takip etmektedir. Günlük hayatta insanlar; sosyal ortamda, çalışma ve eğitim hayatında en çok dinleme becerisini kullandıkları için okullarda dinleme becerisi odaklı eğitimlere sıklıkla yer verilmelidir. MEB Türkçe ders kitaplarındaki dinleme metinleri ile ilgili düşünme ve sorgulama temelli sorular hazırlanmalı ve derslerde öğrencilerle çalışılmalıdır. Dinleme becerisinin gelişimi planlı ve amaçlı dinleme eğitimi sayesinde gerçekleştirilebilir. Bu becerinin gelişimine ait bir diğer yapılması gereken; öğrencilerin süreçte hem fiziksel hem de zihinsel olarak hazır ve aktif olmalarını sağlamaktır (Ören, 2019). Dinleme becerisi, diğer

üç dil becerisi ile bağlantılı olduğu için aralarında sarmal bir döngü vardır. Bir beceride yaşanan eksiklik diğer dil becerilerini de etkilemektedir. Bir bireyin diksiyonu iyi bir konuşmacı olabilmesi için dinleme becerisinin gelişmiş olması gerekmektedir. İyi bir okuyucu olması için de konuşma becerisinin gelişmiş olması gerekmektedir. Yazma ve yazılı anlatıma aktarabilme becerisini kazanma ve geliştirme gücü de iyi bir okuyucu olmaktan geçmektedir (Yıldız, 2015). Dil becerileri Kılınç'a (2015) göre anlama ve anlatma başlıkları altında gruplandırılmaktadır. "Dinleme ve okuma" anlama kapsamında, "konuşma ve yazma" anlatma kapsamında yer almaktadır. Yıldız'a (2015) göre bazı ilkokul öğretmenleri, okula yeni başlayan öğrencilerin dinleme becerisine hakim olarak okula başladığını düşünerek, derslerinde daha çok okuma ve yazma ağırlıklı çalışmalara yer vermektedir. Oysaki yazılı anlatım becerisinin temeli anlama becerisi kapsamında yer alan dinleme ve okuma becerisinden geçmektedir.

Bu araştırmanın temelini öğrencilerin dinlemede yaşadıkları güçlükler, dinlediklerini anlama ve yazılı anlatıma aktarma becerilerindeki yetersizlikleri, dinledikleri arasında anlamsal bütünlüğü sağlayamaması ve yazıya aktaramamaları oluşturmaktadır.

1.2. Araştırma Soruları

Yukarıda verilen problem durumuna göre araştırma soruları belirlenmiş olup cevapları bulunmaya çalışılmıştır.

İlkokul 3. sınıf öğrencilerinin dinlediklerini anlama düzeyi nedir?

İlkokul 3. sınıf öğrencilerinin dinlediklerini yazılı anlatıma aktarma düzeyi nedir?

İlkokul 3.sınıf öğrencilerinin 4+1 Planlı Yazma ve Değerlendirme Modeline göre yazılı anlatım yaparken başarı durumları nedir?

1.3. Amaç

Bu çalışmada öğrencilerin dinlediklerini anlama ve anladıklarını yazılı anlatıma aktarma becerilerinin desteklenmesi, anlama becerisi olan dinleme ile anlatma becerisi olan yazma bir arada kullanılarak öğrencilerin dil gelişimlerinin bir bütün olarak desteklenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla çeşitli dinleme stratejileri kullanılarak öğrencilerin dinledikleri metinleri anlama ve anladıklarını yazılı anlatıma aktarma becerileri desteklenmiştir.

1.4. Önem

Dört temel dil becerileri arasından dinleme becerisi, diğer becerilerin temelini oluşturmaktadır. Günlük yaşamda sıklıkla kullandığımız bu beceri bebek anne karnındayken ortaya çıkmaktadır. Bu beceri konuşma becerisinin temel oluşturmakta, çocuk ilkokul çağına geldiğinde okuma ve yazma becerisinin gelişimine de katkı sağlamaktadır. Öğrencilerin okuduğunu ve dinlediğini anlayıp yazıya aktarabilmesi için önce dinleme becerisinin gelişmesi

gerekmektedir. Bu araştırma önemini dinleme becerisinin diğer dil becerilerinin gelişimine olan katkısından ve bireyin sosyal yaşamındaki rolünden almaktadır (Aytan, 2011).

1.5. Varsayımlar

Bu araştırmaya ait varsayımlar aşağıda şu şekilde belirtilmiştir:

- 1) Araştırmada kullanılan ölçekler ve yapılacak değerlendirme için hazırlanan sorular kapsama uygun ve amaçlanan verileri toplamaya uygun niteliktedir.
- 2) Araştırmacı veri toplama araçlarını yansız ve objektif bir biçimde kullanmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

- 1) 2021-2022 eğitim öğretim yılında öğrenim gören 3.sınıf öğrencileri arasından 18 öğrenci ile sınırlıdır.
- 2) Öğrencilere uygulanan “Yanlış Analizi Envanteri” ve “Yazılı Anlatımı Değerlendirme İçin Derecelendirilmiş Puanlama Anahtarı” ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Dinleme: Bireyin konuşulanları işitmesi, algılaması ve zihninde anlamlandırması olarak tanımlanmaktadır (Murat ve Ercan, 2015).

Yazılı Anlatıma Aktarma: Duygu ve düşüncelerin yazım kurallarına uygun bir şekilde yazı diliyle aktarılması işlemidir (Bölükbaş ve Özdemir, 2009).

Eylem Araştırması: Gelişimi gerçekleştirme odaklı, araştırma için eylem planı hazırlanarak uygulama yapıldığı, verilerin düzenli bir şekilde toplanıp sorgulandığı ve araştırmacının kendi uygulamalarını içeren bir bilimsel araştırma sürecidir (Gürgür, 2017).

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Dinleme Nedir?

Türkçe sözlükte işitmek, “kulakla algılamak, duymak”; dinlemek ise “işitmek için kulak vermek” olarak tanımlanmaktadır (Uzunyol ve Köprü, 2020). Dinleme işitilen sesleri seçip ayırt etme, düzenleme ve konuşmacının aktardıkları ile ön bilgileri karşılaştırıp bütünleştirme işlemidir (Durmuş, 2013). Dinleme, konuşmanın zihinde yeni şemalar oluşturduğu bir döngüdür (Ciğerci, 2015). Dinleme, konuşulanı izleyip anlamlandırmanın yanı sıra işitmeye göre daha fazla dikkat gerektiren bir süreçtir (Yılmaz, 2007). İşitme fiziksel olarak gerçekleşirken, dinleme zihinsel olarak gerçekleşmektedir. İşitmede kulağa gelen sesler doğrudan alınmakta, dinleme de ise işitilen seslerden gerekli olanlar seçilerek zihinde anlamlandırılmaktadır. Diğer bir deyişle dinleme işitmeyi kapsayan bir anlama sürecidir (Doğan, 2021). Özbay ve Çetin’e (2013) göre dinleme, dikkati konuşan kişinin aktarmak istediklerine yoğunlaştırıp, üzerinde düşünebilme becerisidir. Konuşan kişi de dinleyiciye aktarmak istediklerini dile getirirken kullanacağı kelimelere, vereceği örneklere dikkat etmelidir (Doğan, 2021). Dinleyici ise dikkatli bir şekilde konuşmacının söylediklerini anlamaya çalışmalıdır. Yukarıdaki tanımlardan hareketle dinlemenin, bir yaşantı sonucu alınan bilgilerin çeşitli işlemlerden geçirilerek zihinde anlamlandırılması ile meydana gelen bir süreç olduğu söylenebilir.

MEB (2019) Türkçe Dersi Öğretim Programına göre dört temel dil becerileri arasında yer alan dinleme becerisi, bebek anne karnındayken ortaya çıkan ilk beceridir (Doğan,2010). Anne karnındaki bebeğin çevreden gelen seslere gösterdiği tepki hamileliğin son dönemlerinde ortaya çıkmaktadır (Healy, 1999, Robertson, 2004, Yalçın, 2006, aktaran Aytan, 2011). Hamileliğin belirli aylarından itibaren ebeveynlerin bebeğe konuşma çalışmaları yapmaları, kitap okumaları, klasik müzik dinletmeleri önerilmektedir (Yıldırım, 2007). Bu tür çalışmalar bebeğin çevreden gelen sesleri algılama düzeyini ve zihinsel gelişimini olumlu yönde etkilemektedir. Çocuk anne karnında çevreden gelen sesleri bir süre sonra algılayarak tepkide bulunmaktadır. Örneğin; seslerin farklılığına göre ağlama veya gülme tepkisi ile anne ve babanın seslerini ayırt edip farklı tepkiler verebilmektedir. Bebeklerin ebeveynlerin seslerini tanımlarının temeli anne karnındayken yapılan konuşma çalışmalarına dayanmaktadır. Bu süreçte dışarıdan gelen sesleri algılamaları ile alıcı dil becerileri gelişmeye başlamaktadır (Yılmaz, 2007). Dinleme becerisi ile 0-9 ay aralığında alıcı dil becerisi gelişmiş olan bir bebeğin 9-12 ay aralığında heceleri, 12-18 ay aralığında ise tek sözcükleri kullanımıyla birlikte ifade

edici dil becerisi de gelişmeye başlamaktadır. Bu bağlamda dinleme öncelikle konuşma becerisini, çocuğun okula başlamasıyla da okuma ve yazma becerisinin kazanılmasını desteklemektedir (Doğan, 2010).

2.2. Dinlemenin Önemi

Günlük yaşamımda kullanılan dört temel dil becerisinden biri olan dinleme, diğer üç becerinin temelini oluşturmaktadır. Dünyaya gelmeden önce gelişmeye başlayan dinleme becerisi sayesinde çocuğun, yaklaşık 2 yaşından itibaren konuşma becerisi gelişmeye başlamaktadır. Dinleme ve konuşma becerisinin etkin biçimde kullanılmasıyla beraber ilkökul başladıktan sonra yazma ve okuma becerisi kazanılmaktadır. Bu bağlamda dört temel dil becerisinin birbiri ile bağlantılı olarak geliştiği söylenebilir. Bilgi edinme ve paylaşma, duyguları ifade etme, iletişim kurma gibi birçok yaşamsal ihtiyaçların giderilmesinde bu becerilere ihtiyaç duyulmaktadır. Tüm bunların sağlıklı bir şekilde gerçekleştirebilmek için bu beceriler içerisinde dinleme, ona duyduğumuz ihtiyaç sebebiyle önemli bir yere sahiptir (Ören, 2019). İnsan yaşamında bu denli önemli bir yere sahip olan dinlemenin daha dünyaya gelmeden ortaya çıkmasından hareketle bu becerinin gelişiminde diğer becerilere göre çevresel faktörlerin daha fazla etkili olduğu söylenebilir. Buna bağlı olarak çevreden gelen uyarıcılar ne kadar amacına uygunsa dinleme becerisi de o derece gelişmektedir (Angın, 2019).

Gümrükçüoğlu (2013) dinleme becerisinin insan yaşamında çok sık kullanılan bir beceri olduğunu, insanlarla bilgi alışverişinin yapılmasının sağlanmasında dinleme becerisinin ilk basamak olduğunu ifade etmektedir. Özdemir (1987) “çocuğun yolunun ilk ana dil etkinliği dinlemedir” demektedir. Anne karnında gelişmeye başlayan bu beceri okul öncesinde de gelişmeye devam ederek ilerlemektedir. Okul öncesi eğitiminde yapılan etkinlikler daha çok dinleme ağırlıklıdır. Çocuk dinlediğini algılar, ayırt eder ve anlamlandırmaya çalışır. Çelenk (2005) de tüm becerilerin dinleme becerisi ile bağlantılı olarak sarmal bir şekilde gelişerek ilerlediğini öne sürmektedir (Yılmaz Abalı, 2019).

2.3. Dinleme Türleri

Dinleme becerisi yaşam boyu kullanılan, etkisini herhangi bir durum olmadıkça kaybetmeyen bir beceridir. Yaşamımızın her anında var olduğu için içinde bulunduğumuz çevre dinleme becerisini etkileyen önemli bir faktördür. Çevre, kişinin dinleme esnasında belirlemiş olduğu ve ulaşmak istediği amaç kullanmayı planladığı dinleme türünü belirleyen unsurlardır (Çelebi, 2020). Kişinin hangi dinleme türüne ait olduğuna dair çıkarımlar bulunduğu çevreden, çevredeki dinamiklerden yola çıkarak yapılabilmektedir. Dinleme türü ve dinleme şekilleri Doğan’ın (2019) da dediği gibi birbirinden farklı ifadelerdir. Dinleme türü, kişinin ulaşmak istediği amaca yönelik iken, dinleme şekli ise ulaşılmak istenen amaçta kullanılan dinleme

biçimidir. Alan yazında birçok dinleme türlerine rastlanmıştır. Bunlardan bazıları; aktif dinleme, pasif dinleme, stratejik dinleme, diyaloga bağlı dinleme, amaçlı dinleme, basit dinleme, ayırt edici dinleme, bilgi amaçlı dinleme, yaratıcı dinleme, estetik dinleme, empatik dinleme, seçerek dinleme, savunucu dinleme, gönüllü dinleme ve gönülsüz dinlemedir.

2.3.1. Aktif Dinleme: Aktif dinleme, dinleme türlerinde karşılıklı etkileşimin en yoğun olduğu, dinleyicinin konuşan kişinin söylediklerini, vermek istediği mesajı daha doğru anlayıp karşılık verebildiği bir tür olarak ifade edilebilir. Dinleyicinin dikkatli bir biçimde anlatıcıyı dinlemesi ve anlatıcının söylediklerinin zihninde anlamlandırması durumudur. Dinleyici ile anlatıcı karşılıklı etkileşim halindedir. Yapılandırılmış eğitim anlayışına göre derslerde ağırlıklı olarak öğrencilerin bu dinleme türü ile derse katılım sağlamaları beklenmektedir. Aktif dinleme sürecinde anlatıcı soru- cevap gibi dinleyici de etkin tutan yöntemler tercih edebilmektedir. Dinleyici de sürece katıldığı için sorduğu sorular yanıtız kalmaz. Dinleyici, anlatıcıya ve konuya olan yoğun ilgisi ile birlikte etkin bir dinleyici konumunda yer alır. Konuya olan ilgisini sadece dinleyerek değil, aynı zamanda konu ile ilgili geri bildirim vererek ifade eder (Yıldırım, 2007).

Dinleyicinin bedensel hareketlerden faydalanarak konuya olan ilgisini belli etmesi, konuyla ilgili sorular sorarak anlatıcıya geri bildirim vermesi durumu söz konusudur. Aktif dinleme türü dinleyicinin hazır bulunuşluluğunu destekleyen, sürece hakim olmasını kolaylaştıran, dinleyicinin daha dinamik ve motivasyonunu arttırıcı bir dinleme türüdür. Dinleyici konuya son derece odaklanmış bir haldedir. Tüm benliği ile anlatıcıyı dinler ve önemli gördüğü yerleri işitme süzgecinden geçirip vurgulamaktan çekinmez. Anlatıcı ile göz teması kurarak konu ile ilgili çeşitli sorular yönelterek geri bildirim almak ister (Ciğerci, 2015). Kısacası aktif dinleme türü, işitsel dinlemekten öte karşılıklı bir ilişki barındırdığı için geliştirilebilir bir dinleme türüdür.

2.3.2. Pasif Dinleme: Pasif dinleme, aktif dinlemenin aksine etkileşimin oldukça düşük olduğu bir dinleme türü olarak ifade edilmektedir. Anlatıcı bu dinleme türünde daha ön plandadır. Anlatıcıdan dinleyiciye doğru tek taraflı bir bilgi aktarımı söz konusudur. Literatürde katılımsız dinleme olarak da ifade edilmektedir. Dinleyicinin anlatıcıya karşı konuyu dinlediğine dair fiziksel olarak herhangi bir tepki göstermediği dinleme türüdür (Zengin, 2010). Dinleyici ile anlatıcı arasında bir iletişim bulunmamaktadır. Dinleyici, anlatıcıya konu ile alakalı bir soru yöneltmeden yalnızca dinler. Soru yöneltmediği için geri bildirim de istemez. Diğer bir deyişle sessiz izleyici konumundadır (Ceyran, 2016). Pasif dinleme türünde dinleyici, konu ile ilgili sessiz kalmayı tercih ettiği için, anlatıcı konunun dinleyici tarafından ne derece anlaşıldığı hakkında bir geri bildirim alamamaktadır. Dinleyicinin sessiz kalması, konuyu

anladığı ve onayladığı izlenimi vermektedir fakat bu durum anlatıcıyı süreç sonunda yanıltabilmektedir (Yıldırım, 2007). Konferansta dinleyicilerin anlatıcıya karşı sessiz kalması pasif dinleme türü olarak ifade edilebilir. Okullarda kalabalık sınıflarda ders işlenirken öğretmen anlatım yöntemini sıklıkla kullanmaktadır. Bu yöntemde öğretmen anlatıcı, öğrenci genellikle pasif dinleyici konumundadır. Öğretmen yeni öğretilen konu ile ilgili öğrencilere soru sordukça ancak geri bildirim alabilmektedir. Bu durum dışında öğretmen ve öğrenci arasında ders işlenirken çoğunlukla herhangi bir etkileşim yoktur.

2.3.3. Stratejik Dinleme: Stratejik dinleme, dinleyicinin çalışmalar yaparak sürece hakim olduğu dinleme türüdür. Aktif dinleme ile bağlantısı yüksektir. Dinleyicinin dinleme öncesi planlı bir çalışma yapıp, dinleme sırasında sürece aktif katılım sağlamasını gerektirir (Yıldırım, 2007). Dinleyici dinleme öncesinde amaca uygun çalışmalar yapar, planlar hazırlarsa dinleme sırasında sürece daha aktif katılım sağlar. Anlatıcı ile bilgi alışverişi içinde olur. Geri bildirim ivedilikle verilir. Dinleme sırasında dinleyici, anlatıcı ve kendisinin hedefine odaklı çeşitli stratejiler belirlemeli ve uygulamalıdır. Stratejiler her ne kadar hedefe uygunsuzsa dinleyici ve anlatıcının motivasyonu o kadar yüksek olur. Sınıf iklimi düşünüldüğünde öğretmenin dersi verimli kılmak için, öğretilen bilgilerin kalıcılığını arttırmak için hem kendisi bir anlatıcı olarak farklı stratejiler kullanabilir hem de öğrencilere çeşitli stratejiler öğretebilir. Öğrenciler yeni stratejiler öğrendikçe dinlemeye, iyi bir dinleyici olmaya karşı bakış açıları değişebilmekte ve gelişebilmektedir. Süreç içerisinde yaşayarak öğrendikleri için daha kalıcı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Anlatıcının konuşurken kullandığı stratejiler de dinleyici için son derece önemlidir. Dinleyicinin hedefe daha hızlı ulaşmasını ve dikkatini anlatıcı üzerinde yoğunlaştırmasına destek olmaktadır (Durmuş, 2013). Sınıflarda uygulanan sunuş yoluyla öğrenme stratejisinde öğrenciler birer dinleyici, öğretmen ise anlatıcı konumundadır. Öğretmen öğrencilerin ön öğrenmelerini ölçer. Bu süreçte soru cevap yöntemiyle öğrencilerin derse etkin katılımını sağlar. Sonrasında kendisi yeni bilgiyi verdikten sonra örneklerle destekler. Öğrencilerden de yeni bilgiyi destekleyecek örnekler ister. Bu şekilde sınıfta anlamlı öğrenme gerçekleşmiş olur. Kısacası, kullanılan stratejinin dinleme sürecini verimli hale getirdiği görülmektedir. Bu durum son derece önemlidir.

2.3.4. Diyaloga Bağlı Dinleme: Diyalog, taraflar arasında bilgi alışverişi, karşılıklı iletişim anlamına gelmektedir. Türk Dil Kurumu –TDK- Güncel Türkçe Sözlüğü’ ne göre diyalog; “Karşılıklı konuşma, anlaşma, uyum sağlama veya bu yolda çalışma” anlamına gelmektedir. Diyaloga bağlı dinleme ise sürece her iki tarafın da katılım sağladığı, etkileşim içinde oldukları dinleme türüdür. Aktif dinleme ile bağlantılı olan bir diğer türdür. Aktif dinlemede olduğu gibi dinleyici sürece etkin katılım sağlar. Anlatıcıya geri bildirim verir.

Diyaloğa bağlı dinlemede konuşan ve anlatıcı iletişim halinde oldukça dinleme sürecinin içeriğini birlikte belirlemiş ve yapılandırmış olurlar (Özmen, 2018). İçeriğe dair eleştiriler karşılıklı olur. İki tarafta birbirini değerlendirme fırsatı bulur. Dinleme sürecinde anlatıcı kendi görevini yerine getirdikten sonra dinleyici sıfatıyla, dinleyici kendi görevini yerine getirdikten sonra da anlatıcı sıfatıyla sürece devam edebilmektedir. Kısacası karşılıklı görev değişimi yapılmaktadır. Dinleyici aynı zamanda bir anlatıcıdır. Anlatıcı da bir dinleyicidir. İki tarafın da aktarmış oldukları süreç bazında son derece önemlidir. Diyaloğa bağlı dinleme sürecinde her iki tarafın da içeriğe, verilmek istenen mesaja katkısı çok yüksektir. İçerik sabit değil, dönüşümlü ve etkileşimli bir şekilde gelişerek ilerlemektedir. Bu süreçte her iki kişinin iş birliği içinde, ortak hareket etmesi dinleme sürecinin durağanlığını ortadan kaldırmakta, dinamik hale gelmesini sağlamaktadır (Gürel ve diğerleri, 2018).

2.3.5. Amaçlı Dinleme: Amaçlı dinleme; adından da anlaşıldığı üzere belirli bir amaca, hedefe göre yapılan dinleme türüdür. Dinleyici, stratejik dinlemede türünde de olduğu gibi dinleme öncesinde çeşitli hazırlıklar yapar. Dinleme sürecine de ön öğrenmeleri ile katılım sağlar (Yıldırım, 2007). Dinleme sürecinde anlatıcı konuşurken çeşitli notlar alır, verilmek istenen ana fikri, mesajı zihninde yapılandırır, anlamaya çalışır. Bu esnada eleştirel düşünme becerisini kullanarak çeşitli sorular sorar (Epçaçan, 2013). Öğrendiği bilgiler hakkında yorum yapar.

Diğer bir deyişle, dinleyici sürece etkin bir şekilde katılım sağlar. Bilgiyi hem dinleyerek hem de sorgulayarak kaynağından almaktadır. Türkçe derslerinde bu dinleme türü daha çok didaktik metinler üzerinde kullanılır. Bu metinler üzerinden hem anlatıcı hem de dinleyici çeşitli yorumlar yapar, verilmek istenen mesajı bulmaya çalışır. Dinleme öncesine yaptığı tahminlerle, dinleme sırasında öğrendikleri bilgiler üzerinde değerlendirmeler yapar ve çıkarımda bulunur (Yıldırım, 2007).

2.3.6. Basit Dinleme: Basit dinleme, kendiliğinden gelişen dinleme türüdür. Amaçlı dinlemede ve stratejiye bağlı dinlemede olduğu gibi dinleme öncesinde herhangi bir hazırlık yapılmamaktadır. Dinleme anlık olarak gerçekleşebilmektedir. Günlük yaşamda sosyal çevrenin birbiri ile etkileşimi, bir ortamda sohbet edilirken konuşan kişiye odaklanması, haberleşme araçlarıyla kurulan iletişimlerin birçoğu basit dinleme türüne örnektir (Aytan, 2011). Basit dinleme, planlı bir dinleme türü değildir. Kendiliğinden gelişebilmektedir. Dinleme esnasında herhangi bir strateji kullanmaya, konu ile ilgili derinlemesine inceleme yapıp, anlam aramaya gerek duyulmamaktadır. Sosyal bir ortamda, karşılıklı iletişimin yoğun olduğu anda birbirlerine anında dönüt imkânı sağlamaktadır.

2.3.7. Ayırt Edici Dinleme: Ayırt edici dinleme, günlük hayatta en sık kullanılan dinleme türüdür. Sesleri ve çeşitli uyarıcıları birbirinden ayırt etmek için kullanılmaktadır (Aytan, 2011). Yaş seviyelerine göre bu dinleme türünün amacı değişkenlik gösterebilmektedir. Okul öncesi eğitiminde dinleyici rolündeki öğrenciler doğadaki çıkan yansıma sesleri, hayvan seslerini ayırt eder. Bu dönem öğrencilerin geleceği ve günlük hayatı öğrenmesi için bir ön öğrenme, temel oluşturmaktadır. İlkokul 1.sınıf okuma yazma öğretimi sürecinde de bu dinleme türü son derece önemlidir. Ses öğretimine ilk olarak sesi hissetme ve ayırt etme aşamasıyla başlanmaktadır. Bu basamakta ayırt edici dinleme türünün önemi büyüktür. Ses ile ilgili kullanılan sesli ve görsel uyarıcılar hedefe uygun olacak şekilde dinleyiciye sunulmalıdır. Özellikle bu dönem öğrencileri için sesleri ayırt etmesini kolaylaştırıcı etkinlikler yapılmalıdır.

Ayırt edici dinleme becerici okuma yazma öğretimi sürecindeki bir öğrenci için kritik dönemdir. Öğrenci, diğer bir deyişle dinleyici bu süreçte sesleri ayırt edemezse gelecekte seslerin telaffuzunu doğru yapamadığı için iletişimde zorluk yaşama durumu ile karşı karşıya kalacaktır. Bu durumu önlemek için öğrencinin sesi iyi ve doğru hissetmesi noktasında öğrenciye destek olunmalıdır. Anlatıcı seslerin telaffuzunu doğru yapmalı ve ses tonunu iyi ayarlamalıdır. Böylece öğrencinin hedefe ulaşması daha kolay gerçekleşecektir.

2.3.8. Bilgi Amaçlı Dinleme: Bilgi amaçlı dinleme, dinleme sürecinde dinleyicinin verilmek istenen mesajın farkına varmasıdır. Var olan bilgiyi seçip zihninde anlamlandırmasıdır. Anlatıcının iletişim şekli son derece önem arz etmektedir. Bilgileri aktarırken kullandığı dil, aktarım şekli dinleyicinin bilgiyi seçip almasını etkileyecektir. Örneğin Türkçe dersinde bilgilendirici bir metin üzerinden ders işleyen bir öğretmen cümleler arasında bağlantıları güçlü kurması gerekmektedir. Bir Hikâye anlatıyorsa olayları oluş sırasına göre aktarmalıdır (Yıldırım, 2007).

Süreç esnasında dinleyici tüm dikkatiyle anlatıcıyı dinliyor olduğu için anlatıcının kullandığı dil, seçtiği ifadeler, dinleyici yönlendirme şekli çok önemlidir. Dinleyicinin süreci takip etmesi için zihninde belirli şemalar oluşturması gerekmektedir (Özmen, 2018). Dinleme sürecini giriş, gelişme, sonuç şeklinde parçalara bölebilir. Böylece zihnindeki o bölümleri ayrı ayrı anlamlandırıp yeni bir bütün oluşturabilir. Bu durum süreci daha anlamlı ve verimli hale getirmektedir. Dinleyici verilmek istenen mesajı fark edebilmesi için farklı stratejiler de kullanabilir. Dinleme sürecini etkili hale getirmek için dinleyici, anlatıcının kullandığı ifadeleri iyi seçmekte ve bağlantı kurması gerekmektedir.

2.3.9. Yaratıcı Dinleme: Yaratıcı dinleme, anlatıcının aktarmak istediği bilgilerden yola çıkarak yeni, özgün fikirler üretmesidir (Aytan, 2011). Bu süreçte anlatıcı ve dinleyiciye büyük görev düşmektedir. Anlatıcı, vermek istediği mesaj açık ve anlaşılır bir şekilde

dinleyiciye aktarmalı, dinleyici de anlatılanlardan yola çıkarak farklı fikirler üretmelidir. Bir sorun varsa çözüm yolu bulmalıdır. Dinleyicinin dinlediklerine farklı fikirler üretebilmesi için, süreci çok dikkatli analiz edebilmesi ve yorumlayabilmesi gerekmektedir (Ciğerci, 2015). Dinleme esnasında anlatıcıya çeşitli sorular sorabilir. Eleştirel bakış açısıyla süreci değerlendirebilir. Kısacası, sürece etkin katılım sağlayabilmektedir fakat sürece etkin katılım sağlamadan, pasif bir şekilde de süreci takip edebilmektedir.

2.3.10. Estetik Dinleme: Estetik dinleme, yeni bilgi öğrenmek amacından daha çok duygu ve düşünceleri ortaya koyan bir dinleme türüdür (Özmen, 2018). Dinleyicilerin duygu ve düşüncelerini ortaya koyması için buna uygun bir dinleme ortamı oluşturulmalıdır. MEB (2019) Türkçe Dersi Öğretim Programına göre Türkçe ders kitaplarında 8 adet dinleme metni yer almaktadır. Bunlardan şiir metin türü üzerinden estetik dinleme becerisini geliştiren etkinlikler yaptırılabilir. Anlatıcı, şiir okurken düz bir anlatım yapmamalı, duygularını dinleyiciye hissettirmelidir. Dinleyici de şiirden yola çıkarak ana duyguyu bulup kendi duygu ve düşünceleriyle harmanlayarak çeşitli çıkarımlar yapmaktadır. Bu dinleme türü, hem eğlenmek hem de öğrenmek açısından son derece önemlidir. Ders anlatım sürecinde drama tekniğini kullanmak ta dinleyicinin sürece aktif katılım sağlamasını, eğlenerek öğrenmesini, estetik düşünme becerisini ortaya çıkarmasına destek olacaktır. Dinleme esnasında, dinleyicinin dinleme sürecinden zevk alması, eğlenebilmesi için duygu aktarımına ve kullandığı dile önem vermesi gerekmektedir (Zengin, 2010).

2.3.11. Empatik Dinleme: Empati, genel olarak bilinen haliyle “duygudaşlık” anlamına gelmektedir. Empatik dinleme türünde amaç; doğrudan, salt bilgi aktarımı değildir. Dinleyicinin; anlatıcının duygu ve düşüncelerini anlaması, kendini onun yerine koymasıdır. Bu tür dinlemeler anlatıcı- dinleyici iletişimini güçlendirir (Ceyran, 2016). Anlatıcının kendini daha iyi, rahat ifade edilmesini sağlar. Dinleyici, sürece eleştirel bakış açısıyla ya da yargılarıyla yaklaşımdan daha çok duygusal yaklaşımdadır. Günlük yaşamda da bu dinleme türünün önemi büyüktür. Bir sorun yaşandığında, soruna daha kısa sürede çözüm üretmek, sağlıklı bir iletişim ortamı kurulması için bu dinleme türü fayda sağlamaktadır.

2.3.12. Seçerek Dinleme: Seçerek dinleme, dinleyicinin anlatıcının söylediklerinden sadece istek ve ihtiyacı olanı dinlediği dinleme türüdür. Dinleyici genellikle dinleme sürecinin ana fikrini, verilmek istenen mesajı almak için bu dinleme türünü kullanabilmektedir. Dinleyici, amacının ve kendisine gerekli olan bilginin farkında olarak dinleme sürecine katılım sağlamaktadır (Yıldırım, 2007). Uzun olan konularda bu dinleme türünün tercih edilmesi süreci verimli kılacaktır (Ören, 2019). Anlatıcı, süreçte dinleyicinin hazır bulunuşluluğunu dikkate alarak bilgi aktarımı yapmalıdır. Dinleyici, kendi için gerekli gördüğü yerleri tüm dikkatiyle

dinler, zihninde anlamlandırmaya çalışır. Anlaşılması zor konularda dinleyiciye, bütüncül ilerleme fırsatı vermektedir. İçinden sadece önemli görülen kısımlar dikkatli bir şekilde dinlenir.

2.3.13. Savunucu Dinleme: Her söylenenden kendisine karşı bir karşıtlık anlamı çıkarma ve buna bağlı olarak savunmaya geçme durumudur. Bu tür dinleyiciler, olumlu bir konuşmadan bile kendileri aleyhine bir sonuç çıkarırlar. Yeni tanışılan bir insanın ne kadar iyi olduğundan bahsederken, karşıdaki dinleyici, kendisini beğenmediği sonucunu çıkararak kendisinin olumlu özelliklerinden bahsedip kendisinin iyi, olumlu yönlerini anlatmaya başlayabilir (Yıldırım, 2007).

2.4. Dinlemeyi Etkileyen Faktörler

Dinleme, hayatımızın her döneminde var olan bir beceridir. Günlük hayatta iletişimin bir parçası hatta temeli olarak görülmektedir. Karşılıklı iletişim içinde olan iki kişi konuşabilmesi için öncelikle birbirlerinin söylediklerini işitmelerini, sonra anlamlandırıp dinleme işlemi gerçekleştikten sonra karşı tarafa dinlediklerinden yola çıkarak bir cevap vermesi beklenmektedir. İşitme ile dinleme çoğu kez birbirine karıştırılmaktadır fakat ikisi de birbirinden farklı kavramlardır. İşitme doğuştan gelen bir yetenek iken dinleme, sonradan öğrenilmiş bir beceridir.

Dinleme becerisi, işitmeyi kapsar. Dinlemenin gerçekleşebilmesi için önce işitme gerçekleşir, dinleyici sesleri algılar. Duyduğu sesleri anlamlandırarak zihninde yapılandırır. Böylece dinleme gerçekleşir (Yılmaz, 2007). Dinlemeyi etkileyen birçok faktör vardır. Bunlar psikolojik faktörler ve fiziki faktörler olarak iki ayrı başlık altında açıklanabilmektedir (Epçaçan, 2013). Psikolojik faktörler daha çok dinleyicinin ruhsal durumu ile ilgiliyken, fiziki faktörler ise dışsal etkenler, çevre ve fiziki yapı ile ilgilidir.

2.4.1. Dinleyiciye Bağlı Faktörler: Dinlemenin yeterli seviyede olabilmesi için temel şart dinleyicide işitme problemi olmamasıdır. Çünkü dinlemenin temelinde işitme yeteneği vardır. İşitme gerçekleşmediği takdirde dinleme gerçekleşmez. Dinlemenin verimli bir şekilde gerçekleşmesi için bir diğer şart dinleyicinin dinleme amacını bilmesi, dinleyeceği konuya istekli ve ilgili olması beklenmektedir. Dinleme amacını bilen bir dinleyici, dinleme öncesinde hazırlıklarını ve planını yapar. Dinleme sürecine hazır bulunuşluluğu yüksek şekilde katılım sağlar. Dinleme sırasında da dinleme amacına uygun ve önemli gördüğü yerleri dikkatle dinler. Tüm dikkatini bu bölümlere yoğunlaştırır. Etkili ve kalıcı öğrenmenin temelinde dinlenilecek konuya duyulan ilgi ve anlatım sırasında dikkatle önemli görülen yerlerin dinlenilmesi yer almaktadır (Ören, 2019).

2.4.2. Anlatıcıya Bağlı Faktörler: Etkin dinlemenin gerçekleşebilmesi için hem dinleyiciye hem de anlatıcıya görev düşmektedir. Anlatıcı tarafından bakıldığında, dinleyicinin konunun özünü yakalayabilmesi ve konuyu zihninde anlamlandırabilmesi için anlatıcının konuya yeterince hakim olması gerekir. Aynı zamanda anlatıcı, dinleyici iyi bir rol model olmalıdır. Konuyla ilgili düşünceleri amaç doğrultusunda hissettirmelidir. Dinleme sürecinde anlatımı zenginleştirmek için çeşitli stratejiler kullanılmalıdır (Başkan ve Deniz, 2015). Anlatıcı ile dinleyici arasında konu ile ilgili ortak yaşantılar ne kadar fazla ise dinleyicinin konuya olan ilgisi o derece artmakta ve dinleyici sürece aktif katılım sağlayacaktır. Böylelikle dinleyici ve anlatıcı arasında karşılıklı etkileşimin ve iletişimin artması beklenecektir (Yılmaz, 2007).

2.4.3. Dinleyicinin Dinlemeye Hazır Bulunuşluluk Durumu: MEB (2019) Türkçe Dersi Öğretim Programına göre dinlemenin gerçekleşmesinde, dinleyicinin ruhsal durumu; ilgi, istek ve motivasyonu çok önemli rol oynamaktadır. Dinleyici, anlatılacak konuya ne kadar ilgiliyse o kadar planlı, programlı ve hazırlıklı olur. Öncesinde konu ile ilgili ön çalışmalar yapar. MEB (2019) Türkçe Dersi Öğretim Programına göre dinleme sürecinde kendine birtakım stratejiler belirler. Dinleme esnasında belirli yerleri not alır veya bütünsel şema halinde özet çıkarır. Zihninde çeşitli şemalarla konuyu eklemleyerek öğrenmiş ve pekiştirmiş olur. Konuya ilgisi olmadığı takdirde dinlediğinden bir çıkarım yapamaz. Dinleme sürecinde sıkılır, sürece devam etmek istemez. Dikkatli dinlemesi gereken yerleri önemsemez. Bu durum dinleme sürecini verimsiz kılacaktır. Bu sebeple dinleyicinin ilgisi olan konuda dinleme çalışmaları yapması kalıcı öğrenmeler olması açısından daha gereklidir.

2.4.4. Dinlemenin Yapıldığı Ortam: Dinlemenin yapıldığı ortam, dinleme becerisinin geliştirilmesinde çok önemli rol oynamaktadır. Eğitim öğretimin yapıldığı alanlardan bahsedilecek olursa sınıflardaki düzenin dinleme becerisine etkisi son derece önemlidir. Sınıflarda çok fazla öğrencinin yer alması, sıra düzeni, öğrenciye özgünlükten ziyade grup çalışmalarının yer alması öğrencilerin dinleme becerilerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Çok öğrencili sınıflarda aktif dinleme türünün kullanımı da pek mümkün olmamakla birlikte pasif dinleme türü tercih edilmektedir. Öğrenci sadece dinleyici olarak, öğretmenden aldığı bilgileri algılar ve zihninde anlamlandırmaya çalışır. Vakit yeterli olmadığı için aktif katılım sağlayıp, öğretmene sorular soramamaktadır. Bu durumla bağlantılı olarak ta geri bildirim konusunda eksiklikler yaşanmaktadır (Epeçan, 2013).

2.4.5. Dinleme ve Anlama Hızı: Dinleme becerisi, her kişinin bireysel özelliklerine ve gelişim seviyelerine, yaş gruplarına göre değişkenlik göstermektedir. Okul öncesi dönemindeki bir dinleyici ile bir yetişkinin anlama hızı birbirinden farklıdır. Okul öncesi dönemindeki dinleyici daha sık yönergelere ihtiyaç duyarken, yetişkin bir dinleyici tek seferde anlama

kabiliyetini gerçekleştirebilir (Durmuş, 2013). Örnek verilecek olursa, 1.sınıf öğrencileri ile dikte çalışmaları yaparken birden fazla tekrara ihtiyaç duyulabilmektedir. Çünkü dinleyicinin, söyleneni algılayabilmesi ve zihninde anlamlandırıp sonrasında yazıya aktarabilmesi gerekir. Anlama ve yazıya aktarabilme becerisi, yaş ve gelişim düzeyi ile paralel bir şekilde ilerlemektedir. Yaş ilerledikçe dinleyicinin anlama hızı artar.

2.4.6. Dinleyicinin Dikkat Süresi: Dinleyicinin dikkat süresi, anlama hızı ile doğru orantılıdır. Dinleyicinin yaş ve gelişim seviyesi ilerledikçe dikkat süresi de artar. İlkokul 1.sınıftaki bir öğrencinin dinleme sırasındaki dikkat süresi ile 2.sınıf seviyesindeki bir öğrencinin dikkat süresi birbirinden farklılık göstermektedir. 1. sınıftaki öğrenci kuralları yeni öğrendiğinden ve dersi dinlemeye bu yaşta adapte olduğundan dikkat süresi diğer sınıf seviyelerine göre daha kısadır. Ortaokul seviyesindeki öğrenciler dinlediklerinden veya okuduklarından anladıkları üzerinden çıkarım yapabildiği için ve anlatılan konunun farkındalığına sahip oldukları için ilkokul seviyesine göre dikkat süreleri biraz daha fazladır. Lise seviyesinde ise bu durum daha da gelişmiş olup öğrencilerin dikkat süreleri önceki seviyelere göre artış göstermektedir (Durmuş, 2013).

2.4.7. Dinleyicinin Kelime Haznesi: Dinleme, doğum öncesi dönemde başlayıp, yaşam boyu devam eden bir beceridir. Chomsky'nin dil gelişim kuramına göre bir bebek 12-18 aylarında tek sözcük (morgem) döneminde kelime öğrenir ve söyler. Bebeklerin söylediği ilk kelimeler ailesinden ve dinleme becerisi ile edinilir. Kelime haznesi, yaş ilerledikçe yaşantıları arttıkça, çevre edindikçe artacaktır. Bir birey ilkokul çağına kadar dinleme ve konuşma becerisini edindiği için kelime haznesi daha çok bu beceriler ile elde edilir. İlkokul çağına başladığında ise okuma ve yazma becerisi gelişmeye başlamakta ve bu sayede kelime haznesi de artmaktadır. Kelime haznesi arttıkça dinleme esnasında dinlediğini anlama hızı ve dikkat süresi artacaktır (Çelebi, 2020).

2.4.8. Dinleyici-Anlatıcı Telaffuz Etkileşimi: Dinleme sürecinde dinleyici- anlatıcı etkileşimi, dinleme sürecinin verimli olması açısından güçlü olmalıdır. Anlatıcı, konuşma esnasında söylediği kelimeleri, kurduğu cümleleri iyi bilmeli ve telaffuz etmelidir. Ağızdan çıkan sesler, kelimeler ve cümleler dinleyicinin anlaması açısından çok önemlidir (Özmen, 2018). Aynı şekilde dinleyici de, anlatıcının söylediklerini iyi seçmeli, dinleme amacına uygun olan yerleri belirleyip, dikkatle dinlemelidir. Süreç içerisinde aktif katılım sağlayıp, soru sorup geri bildirim alması hem dinleme becerisini hem de anlama kabiliyetini geliştirecektir.

2.5. Dinleme Stratejileri

Günlük hayatta bireylerin birbiri ile etkili iletişim kurabilmeleri için dinlemeyi bilmesi ve yaşamının bir parçası haline getirmelidir. Çünkü etkili iletişim becerisi dinleme becerisinden

beslenmektedir. Dinleme becerisi gelişmiş olan bir birey karşısındaki kişiyi dikkatli bir şekilde dinleyebilmekte, söylediklerine dönüt verebilmekte ve karşısındaki kişiyle daha sağlıklı iletişim kurabilmektedir. Dinleme bir süreç gerektiren beceridir. Birey dinleme sürecinde kendi kendini organize edebilmelidir, hedefe uygun olarak dinleme faaliyetini sürdürmelidir. Bunun için bireyin kendine olan özgüveni ve dinamiği yüksek olmalıdır. Bu faktörler göz önünde bulundurularak birey dinleme sürecini çeşitli dinleme türleri ile yürütürken süreci planlı, programlı hedefe uygun şekilde yönetmesi durumu stratejik dinleme işidir (Kurudayıoğlu ve Kiraz, 2020). Dinleme faaliyeti için belirlediği hedefini gerçekleştirmek ve verimli bir dinleme faaliyeti gerçekleştirmek için farklı dinleme stratejilerini kullanmalıdır.

Bireyler, dinleme stratejilerini hedeflerine ve kendi dinleme beceri düzeylerine göre seçebilirler. Bireyin zihninde, dinlediğinin anlamlandırma işlemi kolaylaştırmak için bu stratejilerin önemi büyüktür (Atalay ve Melanlıoğlu, 2016). Melanlıoğlu'na (2012) göre dinleme stratejileri üç başlıkta incelenmektedir. Bunlar; Dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrası stratejileridir. Temur (2010) dinleme süreci ile ilgili üç stratejiyi ele almıştır. Bunlar; parçadan bütüne stratejileri, bütünden parçaya stratejileri ve üst bilişsel stratejilerdir.

- Parçadan Bütüne Stratejileri: Anlatıcıya veya bir metin okunuyorsa dinleyici dikkatini ona odaklamalıdır. Dinleyici sadece amacına uygun olan kısım ile ilgilenir.
- Bütünden Parçaya Stratejileri: Dinleyicinin konuya olan ön öğrenmelerini ölçen ve destekleyen bir strateji türüdür. Dinleme sürecinin başında uygulanabilir.
- Üst bilişsel Stratejiler: Üst bilişsel stratejiyi kullanan dinleyiciler, bu stratejiyi hangi amaçla, ne şekilde hedef odaklı destekleyeceklerini bilen dinleyicilerdir (Epçayan, 2013).

O'Malley ve diğerleri (1989) dinleme stratejilerini üç grupta ele almışlardır:

- Üst Bilişsel Stratejiler
- Bilişsel Stratejiler
- Sosyo-duyuşsal Stratejiler

Üst Bilişsel Strateji, daha çok dinleyiciyi ilgilendiren bir tür olarak bilinmektedir. Dinleyicinin süreci ve kendini yönetmesini sağlayan strateji türüdür. Dinleyici, dinleme sürecine bu strateji ile bir ön hazırlık yapabilmektedir. Bilişsel Strateji, dinleme sürecinin verimliliği ile ilgili bir strateji türüdür. Dinleyicide bilginin unutulmaması, zihinde yapılandırılması için kullanılabilir. Sosyo-duyuşsal Strateji ise dinleyici ve anlatıcının karşılıklı iletişimi ve bu süreçte dinleyicinin hislerini yönetmeye yardımcı bir strateji türüdür. Bu strateji türü diğer strateji türlerine göre çok fazla tercih edilmemektedir. Alan yazında geçen ve uzun yıllardan beri kalıcılığını koruyan bu strateji türleri kendi içinde de alt başlıklara

ayrılmakta ve farklı şekillerde yorumlanmaktadır. Örneğin; üst bilişsel stratejiler dinleyicinin süreç öncesi bir planlama yapması, kendini ve süreci denetlemesi, dinleme sonunda süreci kendi, anlatılanların kendisinde anlaşılıp anlaşılmadığını değerlendirmesi şeklinde basamaklara ayrılmaktadır.

Bilişsel stratejiler, dinleyicinin öğrenmiş olduğu bilgileri tekrar etmesi, bilginin verimliliğini ve anlaşılma durumunu belirli çerçeveye içine alması olan örgütlenme ve dinleyicinin ön öğrenmeleri ile yeni öğrenmiş olduğu bilgileri ilişkilendirme basamaklarından oluşmaktadır. Sosyo-duyuşsal Stratejiler, iş birliği ve duyuşsal becerilerin kontrolü basamaklarından oluşmaktadır. Karadüz (2010), dinleme stratejilerini üç grupta ele almıştır. Bilişsel Stratejiler, Duyuşsal Stratejiler ve Beden Dili Stratejileri şeklindedir. Diğer stratejilerden farklı olarak Beden Dili Stratejileri, dinleyicinin anlatıcılığı jest ve mimikleri ile takip etmesi, iletişim kurması şeklinde yorumlanmıştır.

2.5.1. Bilişsel Stratejiler: Dinleme becerisi, anlama ve zihinde yapılandırma durumlarını içinde barındıran bir beceridir. Bu durumların gerçekleşmesi bilişsel bir sürecin ön planda olduğunu göstermektedir. Dinleyici, anlatıcının vurgulamak istediğini anlamak için çeşitli bilişsel süreçlerden geçmektedir. Dinleme öncesi ön bilgilerin kontrolü dinleme sürecini rahatlatan bir durum olmaktadır. Bilişsel sürecin ilk adımı dinleyici için dikkat etme, anlatıcı içinse dikkat çekmedir (Fidan, 2012). Gagne'nin Öğretim Durumları Modeli' ne göre bir ders anlatımında son derece önem taşıyan basamak dikkat çekmedir. Öğrencide kalıcı öğrenmeyi sağlamak için atılan ilk adımdır. Öğrenci için de dinleme sürecini verimli kılmak için dikkat etme önemli bir basamaktır (Baş, 2012).

Fidan'a (2012) göre, derslerde öğrencilerin bilişsel stratejilerin içerisinde sıklıkla tercih ettiği dikkat etmedir. Dersi dinlerken kullandıkları strateji öğretmeni dikkatli bir şekilde dinlemek, öğretmenin söylediklerine odaklanmak olmuştur. Süreç esnasında öğrencilerin kullandığı bir strateji de not alarak dinlemedir. Öğretmen ders anlatırken öğrenciler önemli gördüğü yerleri not almaktadır. Her öğrencinin öğretmeni dinlerken not alma şekli farklılık göstermektedir. Yıldız (2015) yaptığı bir çalışmada öğrencilerin büyük çoğunluğunda not almayı bilmediklerini, ya öğretmen anlatırken dikkat dağınıklığı yaşayıp anlatılanları takip edemediklerini ya da dinlediklerini kendi cümleleriyle ifade edemediklerini gözlemlemiştir. Öğretmen, öğrenciler bu stratejiyi kullanırken birtakım hatırlatmalar yapmalıdır. Anlatılanların hepsini değil vurgulanmak istenenleri kendi cümlelerini de katarak not almaları gerektiğini söylemelidir. Aynı zamanda öğrencilerin konuya odaklanmasını sağlamak için farklı yöntem ve teknikler denemelidir. Öğrencilerin bilişsel stratejiler içerisinde kullandığı bir diğer strateji ise ilişkilendirme, transfer etmedir. Öncelikle ön öğrenmeleri ile öğrendikleri yeni bilgiler

arasında ilişkilendirme yaparlar ve günlük hayata transfer etmeye çalışırlar. Böylece bilginin kalıcılığı yaşama yakınlık ilkesi ile bağlantılı olarak sağlanmaktadır (Fidan, 2012).

2.5.2. Üst Bilişsel Stratejiler: Üst bilişsel stratejiler, dinleyicinin kendi ile ilgili farkındalığını ifade etmesine destek olmaktadır. Dinleyici bu stratejilerin içerisinde değerlendirme aşamasını kullanmaktadır. Dinleme sürecinde öğrendiği konuyu, verilmek istenen mesajın kendisi için doğruluk payını değerlendirmektedir. Yine süreç esnasında kullandığı stratejilerin kendisi için yeterli olup olmadığını değerlendirip bu süreçten sonra hangi stratejileri kullanmasının kendisi için verimli olacağını belirlemektedir. Böylece kendisinin farkına varıp dinleme sürecini kontrol etme fırsatı bulmaktadır. Üst bilişsel stratejileri kullanan dinleyiciler, dinleme süreci öncesinde amaç odaklı plan yaparlar. Dinleme sonunda ise amaçlarına ulaşıp ulaşmadıklarını veya ne kadar ulaştıklarını kontrol ederler. Böylece kullandıkları stratejiyi değiştirip kendisi için verimli olanı seçmektedirler.

2.5.3. Duyuşsal Stratejiler: Dinleme sürecinde verimliliğin sağlanması için dinleyicinin duygularını, hislerini ele alan stratejiler olarak bilinmektedir. Dinleme süreci öncesinde bu stratejinin kullanılmış olması, dinleme sürecini olumlu yönde etkilemiş olacaktır. Dinleme sürecine motivasyonu yüksek katılım sağlayan dinleyicilerin yönergeleri daha hızlı aldığı ve sürece daha aktif katılım sağladıkları, isteksiz olan dinleyicilerin ise süreci verimsiz geçirdiği gözlenmektedir (Karadüz, 2010). Dinleme süreci içerisinde de dinleyicinin ilgi, istek ve motivasyonunun yüksek olması önemlidir. Bu süreçte anlatıcının kullandığı yöntem ve tekniklerin dinleyiciye etkisinde önemli bir rolü vardır. Eğer anlatıcının kullandığı yöntem ve teknikler dinleyicinin ilgisini çekiyorsa konuyu daha dikkatle dinlediği ve verilmek istenen mesaja odaklandığı gözlemlenmektedir. Tam tersi durumda ise dinleyicinin bir an önce sürecin sonlanmasını beklediği ortaya çıkmaktadır. Yine dinleme sürecinde dinleyicinin yaşadığı panik, stres durumları da dinleme sürecini olumsuz etkilemekte, dinleyicinin yeterliliğini de geri plana çekmektedir. Bu durumu önlemek için dinleme süreci öncesinde rahatlama çalışmaları yapılabilmektedir. Anlatıcı dinleyicinin stres ve heyecanını önleyici ve motive edici teknikler kullanabilmektedir (Fidan, 2012).

2.5.4. Beden Diliyle İlgili Stratejiler: Dinleme stratejilerinin arasında beden diliyle ilgili stratejilerin önemi büyüktür. Duyuşsal ve bilişsel stratejiler arasında köprü görevi görmektedir. Bu stratejilerin desteği ile dinleyici dinleme sürecine ilgi, istek ve motivasyon olarak daha hazır bir şekilde katılabilmektedir. Bu durum hem duyuşsal stratejileri hem de bilişsel stratejileri desteklemektedir. Eğitim öğretimde bir dersten dinleme süreci örnek verilecek olursa, öğrencinin öğretmenle göz teması kurması onun vermek istediği mesajı alabilmesini ve konu ile ilgili anlamadığı noktalarda daha hızlı geri dönüt alabilmesini

sağlamaktadır. Öğretmen ile öğrencinin göz teması kurması aynı zamanda bilişsel stratejilerden dikkat etme basamağını da destekleyen bir durumdur.

Alan yazında dinleme stratejileri ile ilgili yapılan incelemelerden biri de dinleme öncesi, sırası ve sonrasına göre çeşitli stratejilerin yer almasıdır. Dinleme öncesinde, dinleyici ön bilgilerini gözden geçirir. Anlatıcı ile birlikte ön bilgilerini ortaya çıkaran çalışmalar yapar. Yeni öğreneceği konu ile ilgili plan yapar. Konu ile ilgili zihninde canlandırmalar yaparak çeşitli zihin haritaları ile ön bilgilerini tazelemiş olup böylece yeni konuya da hazırlık yapmış olmaktadır. Dinleme sürecine uygun yöntem ve teknik belirler. Yaratıcılık ve sorgulama becerilerini geliştirmek için beyin fırtınası, örnek olay gibi yöntemleri tercih edebilmektedir. Bu süreçte sosyo-duyuşsal stratejiler uygulanırken dinleyicinin motivasyonunu yükseltecek çalışmalar yapılmalı, dinleyicinin anlatılacak olan konuya ilgisini belirleyip o doğrultuda bir yöntem belirlenmelidir. Dinleme sırasında, dinleyici konu ile ilgili ara özet yapabilir. Anlatıcının söylediklerinden yola çıkarak bazı anahtar kavramlar belirlenmeli bu kavramlar üzerinden konu açıklanmalıdır. Bilişsel olarak uygulanan bu yöntemleri yanında sosyo-duyuşsal olarak ta dinleme sırasında rahatlama ve empati kurma çalışmaları yapılmalıdır. Böylece dinleyicinin konuya bakış açısı daha farklı şekillenmiş olabilecektir. Dinleme sonunda ise dinleyicinin öğrendiklerini sorgulama süreci başlar. Dinleyici kendini değerlendirebilmektedir. Üst bilişsel stratejileri kullanarak kendi eksiklerinin farkına varıp kendine yeni stratejiler bulabilmektedir. Böylece kendi sürecini yönetebilmeyi de öğrenmiş olacaktır. Aynı zamanda dinleme sürecinde öğrenmiş olduklarını günlük hayata transfer edebilme becerisini geliştirmek için de çeşitli çalışmalar yapabilecektir (Kurudayıoğlu ve Kiraz, 2020). Bu çeşitli çalışmaları farklı stratejiler geliştirerek ve kullanarak yaptığı için öğrenmiş olduğu konu daha verimli hale gelecek olup yeni öğreneceği konuya iyi bir zemin hazırlamış olacaktır.

Kurudayıoğlu ve Kiraz (2020) dinleme stratejilerini 6 aşamada incelemiştir. Bunlar; dinleme sürecini planlama, dinleme sürecini izleme, dinlenenleri örgütleme, dinlenenleri yapılandırma, değerlendirme, dinlenenleri kullanma ve paylaşma olarak ele alınmıştır.

Dinleme sürecinin planlaması, yapılırken öncelikle dinleyici hedefinin ne olduğunu belirlemektedir. Belirlediği hedef doğrultusunda yapacağı çalışmalar ile ilgili bir hazırlık yapmalıdır. Hedefe uygun olarak bir dinleme türü belirlenmelidir. Dinleyici hedefini belirledikten sonra kendisini dinleme sürecine hazırlanmaya başlamaktadır. İlgi, istek ve motivasyon yeterli düzeyde olmalı ve dinleme süreci için gerekli olan materyaller düzenlenmelidir. Dinleme sırasında anlatılacak metni dinlemek için ön hazırlıklar yapılmalıdır. Örneğin; metnin görselleri ve başlığı incelenebilmekte, metinle ilgili çeşitli öngörülerde

bulunabilmektedir. Anlatılacak metin ile ilgili süreç esnasında takibini sağlayabilmek için sorular hazırlanabilmektedir. Bu aşamada ön öğrenmeleri etkisi oldukça fazladır. Dinleyicinin ön öğrenmelerinin yeterliliği ne kadar yüksekse yeni anlatılacak olan metin ile ilgili farklı öngörülerde bulunabilmektedir.

Dinleme sürecini izleme, dinleme sürecinin başladığı yerdir. Dinleyici metni dinlerken tüm dikkatini anlatıcıya vermelidir. Dikkat dağınıklığı yaşadığı durumlarda çeşitli teknikleri bulmalıdır. Anlatıcı ile göz teması kurmaya özen göstermelidir. Beden dilini, jest ve mimiklerini kullanarak süreci daha verimli hale getirecektir. Dinleyici, dinleme esnasında üst bilişsel stratejilerden de destek alarak konuyu anlayıp anlamadığını kontrol edebilmektedir. Dinleme öncesinde bulunmuş olduğu öngörülerin doğru olup olmadığını incelemekte ve yeni öngörülerde bulunmaktadır. Aynı şekilde dinleyici, dinleme öncesinde hazırlamış olduğu soruların cevaplarını yanıtlamaya çalışmaktadır ve yeni sorular üretmektedir. Dinleme sırasında konuya ile ilgili anlamadığı yerlerde ivedilikle not almalı ve bu bölümlerle ilgili sorularını hazırlayıp anlatıcıya sormalıdır. Eğer anlamadığı yerlerle ilgili ivedilikle soru hazırlayıp anlatıcıya sunarsa anında geri dönüt alır. Böylece konu ile ilgili zihnindeki soru işaretleri ortadan kalkacaktır.

Dinlenenleri örgütleme, Dinleyici süreç içerisinde dikkatli bir şekilde dinleme yaptıktan not alma stratejilerini kullanarak metinde vurgulanmak istenenleri yazmaktadır. Yeni öğrendiği kavramların unutulmaması ve tekrarı açısından bir kavram haritası oluşturabilmektedir. Dinleme sırasında ve sonunda bilginin verimliliğini arttırmak ve zihinde kalıcılığını arttırmak için özet çıkarabilmektedir. Böylece konuyu ana hatlarıyla öğrenmiş olacaktır. Bu aşamada bir de dinleyici anlatılan metindeki verilmek istenen mesajı bulmaya çalışmakta, konu ve ana fikir üzerinde çeşitli öngörülerde bulunmaktadır. Bu bölüm dinleyicinin süreçte daha aktif katılımlı olduğu ve yeni öğrendiği bilgileri ön öğrenmelerinin üzerine çeşitli çalışmalarla, tekniklerle inşa ettiği ve bilgiyi anlamlı hale getirdiği yorumu yapılabilmektedir.

Dinlenenleri yapılandırma, aşamasında ön bilgileri ile yeni öğrendiği bilgileri karşılaştırmaktadır. Yeni bilgiyi zihninde anlamlandırmaya çalışmaktadır. Yeni öğrendiği bilgilerin kalıcılığını sağlamak için bilgiyi günlük hayattaki olay ve olgularla ilişkilendirip, transfer etmektedir. Örneğin; tasarruf konulu bir dinleme metni dinleyiciye anlatılmaktadır. Dinleyici bu kavramı öğrendikten sonra günlük hayatında yaşadığı olaylar ile bu kavram arasında bağlantı kurmaya çalışmaktadır. Yine bu aşamada dinleme öncesinde hazırladığı plana göre olayları oluş sırasına sıralamaktadır. Bu durum dikkat unsurunu ön plana çıkarmaktadır. Dinleyici, olayları oluş sırasına göre sıralayabilmesi için metnin giriş, gelişme ve sonuç

bölümlerinin her birini dikkatli dinleyip gerektiği yerlerde not alması gerekebilmektedir. Bu çalışma metnin her bir bölümünü iyi analiz edebilmeyi desteklemektedir.

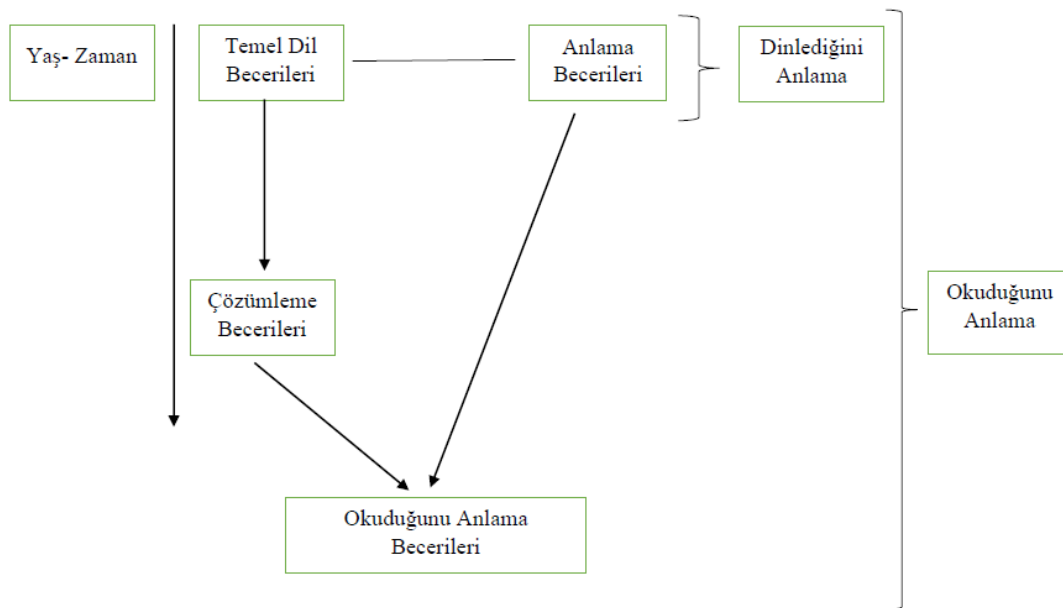
Dinlenenleri değerlendirme aşaması üst bilişsel stratejilerin tercih edilebileceği, dinleme sürecinin tamamlandığı bir aşama olarak ele alınabilir. Dinleyici, dinleme öncesinde belirlediği hedefleri üzerinden süreç sonunda bir değerlendirme yapmaktadır. Anlatıcının hedeflerinin ne olduğunu anlatımı üzerinden değerlendirmektedir. Dinlediklerinin doğru olup olmadığını başka kaynaklardan da sorgulamaktadır. Dinleme sürecinde kullandığı yöntemlerin verimli olup olmadığını değerlendirmekte, hedefe ulaştıran yöntemler kullanıp kullanmadığını sorgulamaktadır. Dinleyici bu aşamada kendini değerlendirme fırsatı bulmaktadır. Kendindeki eksikliklerin neler olduğunu belirlemiş olup bu süreçten çıkarım yapabilmektedir. Bir sonraki dinleme sürecinde kendisi için nelerin daha verimli olacağını, hangi yöntem ve teknikleri kullanırsa süreç sonunda kalıcı öğrenmeler gerçekleştireceğini araştırıp çeşitli değerlendirmelerde bulunabilmektedir. Dinleyicinin bilişsel durumları değerlendirilebildiği gibi duyuşsal durumları da değerlendirilmektedir. Süreç içerisinde duygu durumları ve davranışlarındaki değişiklikler çeşitli ölçeklerle değerlendirilebilmektedir. Özetlenecek olursa, dinlenenlerin değerlendirilmesi aşaması kişinin kendinin farkında olduğu, kendini kontrol ettiği, hem kendini hem de anlatıcıyı değerlendirdiği bir aşama olarak yorumlanabilmektedir.

Dinlenenleri kullanma ve paylaşma dinleme stratejilerinin son aşaması olarak bilinmektedir. Bu aşamada dinleyici daha çok öğrenilen bilgiyi uygun ortam ve zamanda uygulayabilmektedir. Grup etkinliklerine katılarak dinleme süreci ile ilgili çeşitli çalışmalar yapabilmekte, gruptaki diğer dinleyicilerle bilgi alışverişi yapabilmektedir. Bu çalışma grup içi dayanışmayı, iş birliğini güçlendirmektedir. Eğitim öğretim sürecinde derslerde özellikle belirli gün ve haftalarda bu aşamalarla ilgili çokça etkinlik yapılmaktadır. Örneğin; Kızıla Haftası'nda o haftaya özgü öğretmen çeşitli bilgilendirmeler yaparken öğrenci dinleyici konumunda öğretmenini dinlemektedir. Dinleme sürecinde dinleme stratejilerini kullanıp ve altı aşamadan geçmektedir. Son aşamada dinlediklerinden anladıklarını arkadaşlarıyla ve öğretmeniyle paylaşmaktadır. Öğrendiği bilgilerden hareketle bu haftaya özgü çeşitli etkinlikler hazırlamaktadır. Örneğin; şiir, kompozisyon yazmakta, resim çizmektedir. Bunları öğretmen sınıfta sergilemektedir. Böylece öğrenci dinlediklerini kullanıp gerek arkadaşlarıyla ya da kendisi hazırladığı etkinlikleri çevresiyle paylaşmış olacaktır. Bu süreç öğrencinin kendine olan öz güvenini de attırmaktadır.

2.6. Anlama Kavramı

Türk Dil Kurumu –TDK- Güncel Türkçe Sözlüğü' ne göre anlama, “1.Anlamak işi, anlamaklık, kavrama, derk, fehim, intikal tefehhüm, fukuh, 2.Bir olay veya önermenin daha

önce bilinen bir kanunun veya formülün sonucu olduğunu görme.” anlamına gelmektedir. Anlama kavramı, dinleme ile bağlantılıdır. Dinleme becerisi, bebek anne karnındayken başlamaktadır. Bebek dünyaya geldikten sonra bu beceri zaman ilerledikçe çevrenin de etkisiyle gelişmektedir. Dinlediğini anlama becerisi ise dinleme becerisi ile bağlantılı olarak gelişmektedir. Dinlediğini anlama becerisinin temelinde bireyin kullandığı dil yer almaktadır. Bireyin sözel dili ne kadar gelişmişse, dinlediğini anlama becerisi de o denli ilerlemektedir. Okul öncesi eğitimde bunun payı yüksektir. Birey ile kurulan iletişim, bu sayede oluşan sözcük dağarcığı anlama becerisinin gelişmesinde etkili olacaktır. Dinleme, işitilenlerden algılanıp, amaca uygun olanların zihinde anlamlandırılması işlemidir, Bireyin kelime hazinesi ne kadar güçlü olursa anlamak ve anlamlandırmak o denli güçlü olmaktadır. Bu dönemde dinlediğini anlama becerisi gelişen bir bireyin okul çağında okuduğunu anlama becerisi gelişecektir (Kargin, Güldenoğlu ve Ergül, 2016 aktaran Yıldız, 2015). Aşağıda okuduğunu anlama becerisine bağlı olan faktörler Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. *Okuduğunu Anlama Becerisine Bağlı Olan Faktörler*

Dinlediğini anlama becerisi, okuduğunu anlama becerisine bir temel oluşturmaktadır. Erken çocukluk dönemde bu beceri geliştirilemezse gelecekte birey, okul çağında yapılan okuduğunu anlama etkinliklerinde güçlük çekecektir. Okuduğunu anlama metinlerinin sorularında bilgi ve kavrama düzeyi sorularını cevaplayabilmekte fakat ötesine geçememektedir. Analiz, çözümleme odaklı sorularda zorlanacaktır.

2.7. Yazma Becerisi

MEB (2006) Türkçe Dersi Öğretim Programına göre yazma; zihinde anlamlandırılmış, öğrenilmiş bilgilerin yazıya aktarılmasıdır. Yazma, zihnimizdeki duygu ve düşüncelerin uygun

zaman ve bağlamda yazıya dökülme durumudur. Zihnimizdekileri yazıya aktarmak bireyin isteklerini ve düşüncelerini sonrasında kolaylıkla hatırlamasına yardımcı olabilmektedir (Gökçe, 2020). Güneş'e (2014) göre yazma, bilişsel bir süreç olarak yorumlanmaktadır. Zihnimizde sakladığımız geçmişteki bilgilerle şuan ki bilgileri birbirinden ayırıp düzenleme işlevi görmektedir. Dil, bir toplum için iletişim aracıdır. Aynı zamanda yazma becerisi için de bir temel unsurdur. İnsanlar arasında iletişim kurmaya, insanların duygu ve düşüncelerini ifade etmesine, yaşadıkları olayları anlatmasına ve tüm bu belirtilen eylemlerin yazıya geçirilmesine destek olan bir iletişim aracı olarak bilinmektedir (Ahıskalı, 2020).

Yazma becerisi sadece duygu ve düşünceleri kağıda aktarmaktan ibaret değildir. Bireyin duygu ve düşünceleri ifade ediş biçimi bilişsel ve yaratıcı düşünmeyi gerektirebilmektedir (Temur, 2011). Yazma becerisi diğer becerileri de içinde barındırmaktadır. Yazma becerisi, öğrencilerin en önemli ve temel olan dili etkili, verimli ve doğru kullanımına, öğrendiği yeni bilgiyi düzenleyip kendi cümleleri ile yazıya aktarmasına, yeni öğrendiği bilgilerle önceki bilgilerini karşılaştırıp aradaki farkı bulmaya, ön bilgi ile yeni bilgiyi karşılaştırdıktan sonra zihinde yapılandırmaya ve bu öğrendiği bilgileri kağıda aktarmasına destek olmaktadır. Söylenenlerin yapılmış olması öğrencinin kelime haznesini genişletme imkânı sağlamaktadır (Güneş, 2016). Dört temel dil becerileri içerisinde ilk olarak dinleme becerisi anne karnında ortaya çıkmakta, sonrasında konuşma, okuma ve son olarak yazma becerisi ilkokul kademesinde dinamik bir şekilde gelişme göstermektedir. Evans'a (2001) göre de yazma, diğer beceri türlerini de kapsadığı için en son ve gelişmesi güç olan bir beceri türüdür. Bayat'a (2014) göre de yazma eylemi bireyin anlamlı ve birbiriyle bağlantılı cümleler kuracağı için, farklı tür düşünme becerilerini yazıya aktarmaya çalışacağı için en son gelişen bir beceri türü olduğunu iddia etmektedir. Yazı yazarken olaylar veya durumlar arasında anlamsal bağlantıların kurulması oldukça önemlidir (Ahıskalı, 2020).

Yazma becerisinin gelişmesi ile beraber bireylerin duygu ve düşünceleri ile yeni öğrendiği bilgiler arasında bağlantı kurma, yazdığı metindeki bilgiler arasında anlam bütünlüğünü sağlama, yazım kurallarına ve metnin biçimsel yapısına uygun olarak yazabilme gerçekleşmektedir. Aynı zamanda yazma becerisi gelişmiş bireylerin, estetik ve sanatsal düşünme becerisi de gelişmektedir. Yazı yazmakta güçlük çeken bireylerin kısa cümleler kurmayı tercih ettiği, yazı yazarken yazım ve imla kurallarına uymadıkları gözlemlenmektedir. Kelime dağarcıkları gelişmediği için cümle kurarken hep aynı kelimeler üzerinden ilerlemektedirler (Ungan, b.t). Bir Türkçe dersinde dinleme metinleri üzerinden ders işleyen bir öğretmen öğrencilerle dinlediklerinden anladıklarını yazma becerisiyle ölçmeye çalışsa birçok noktaya hassasiyetle dikkat etmesi gerekmektedir. Karatay'ın da (2011) söylediği gibi

öğretmen gerektiği zaman öğrenciye dönüt vermezse, öğrencileri dinleme sürecinde takip etmezse, anlatımda kullanılan yöntem ve tekniklerin verimliliğini sorgulamıyorsa bu süreçte çevresel faktörlerin etkisiyle yazma becerisinin gelişimi güçleşecektir.

Yazma becerisine yoğun olarak ilkokul birinci sınıfta yer verilmektedir. MEB (2019) Türkçe Dersi Öğretim Programına göre ilk okuma yazma öğretiminde amaç; Türkçeyi doğru, etkili ve verimli bir şekilde kullanacak becerilerin geliştirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda dört temel beceri ilk okuma yazma sürecinin adımlarında verilmeye başlanmaktadır. Ses öğretiminde ilk olarak sesi hissetme, tanıma ve ayırt etme basamağında dinleme becerisine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Harfi okuma ve yazma adımı ise hem okuma hem konuşma hem de son olarak yazma becerisine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Böylece ilk okuma yazma sürecinden önce kazanılmış olan beceriler de bu süreçte pekiştirilmiş olacaktır. Bütün becerilerin süreç içerisinde geliştirilmesi ve kullanılması için özellikle ilkokul birinci sınıfta bütün becerilere yönelik etkinlikler eşit oranda yaptırılmalı ve yazmaya ön yargılı öğrenciler varsa bu duruma vakit geçmeden çözüm üretilmelidir. Yazı yazarken, dikte çalışmaları yaparken dikkati dağılan öğrenciler varsa Kurudayıoğlu ve Kiraz'ın (2020) tanımladığı dinleme stratejilerinin ikinci basamağı olan dinleme sürecini planlama aşamasında dikkati toplama, odaklanma tekniklerine yönelik etkinliklere yer verilmelidir. Sonrasında dikte çalışmaları yapıldığında öğrenci dinleme becerilerini ilerlettiği için dinlediklerinden anladıklarını hata sayısını azaltarak yazıya dökebilecektir. Eğitim öğretim sürecinde ilkokul birinci sınıftan itibaren öğrenciler okuma yazma öğrendikten sonra öğretim materyali olarak okuduğunu anlama becerisini ölçen metin çalışmalarına çokça yer verilmektedir. Bu tür çalışmalar öğrencilerin sadece bilgi düzeyini değil, üst düzey becerilerini de geliştiren çalışmalar olarak bilinmektedir (Belet ve Yaşar, 2007).

2.8. Yazma Nedenleri

Dil bir toplumun vazgeçilmez unsurlarından biri olarak bilinmektedir. Toplumu bir arada tutan bu unsur iletişim aracı olarak kullanılmaktadır. İnsanoğlu var olduğundan bu yana birbirleriyle gerek sözlü olarak gerek yazılı olarak iletişim sürecini yürütmüşlerdir. Çin'de kağıdın icat edilmesiyle birlikte insanların yazılı iletişim serüveni daha yaygın hale gelişmiştir. Konuşma becerisi kullanılarak kurulan sözlü iletişimin yanında artık yazılı iletişim de tercih edilmeye başlanmıştır (Özbay, 2011). İlkel yaşamda insanlar yazılı iletişim şekli olarak mağaralara resimler yapmayı, yazılar yazmayı tercih etmişlerdir. Günümüzde ise teknoloji ilerlediği için bilgisayar veya telefon gibi araçlar üzerinden bu ihtiyaçlar karşılanabilmektedir. Yazma becerisi geçmiş dönemden gelecek nesillere insanların yaşayış biçimlerini, kültürlerini

ve geçmiş dönemden dönemde kalan bilgileri aktarabilen bir tür olduğu için sıklıkla tercih edilmektedir (Coşkun, 2007 aktaran Karataş, 2019).

Yazma becerisinin varlığını uzun süre devam ettirdiğini “Söz uçar yazı kalır.” atasözü net bir şekilde açıklamaktadır (Karataş, 2019). Geçmiş zamandan bu yana insanoğlunun kullandığı bu beceri zihnin kalıcı bellek deposu şeklinde yorumlanmaktadır (Özdemir, 1999 aktaran Karataş, 2019). Yazma becerisi aynı zamanda etkili iletişimin sağlanmasına da destek olmaktadır. Birey iletişim kurduğu bir başka bireye duygu ve düşüncelerini ne kadar aktarırsa aralarında o kadar güçlü ve etkili iletişim bağı kurulmaktadır (Karataş, 2019). Bireyi sosyal yönden geliştirdiği gibi, zihinsel gelişimine de yardımcı olan bir beceri türü olarak bilinmektedir. Bireyin kendi düşüncelerini ve bilgilerini zihninde düzenlemesine ve yönetmesine yani üst bilişsel becerilerini de kullanmasına imkân sağlamaktadır (Kodan, 2016). MEB (2019) Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın özel amaçları arasında öğrencilere okuma ve yazma sevgisi ve bilincinin kazandırılması yer almaktadır. Okuma ve yazma bilincinin temeli ilkokul çağında öğrenciye kazandırılmaktadır. Bu dönem öğrencilerin için kritik bir dönemdir. Bu dönemi verimli geçiren öğrencilerin gelecekteki eğitim hayatları gerek akademik anlamda gerekse davranışsal olarak olumlu etkilenecektir.

Okuma ve yazma bilinci gelişmiş olan bireyler kendini rahatlıkla hem sözlü hem yazılı olarak ifade edebilmektedir. Özetlenecek olursa yazma becerisi günlük hayatta insanların iletişim gücünü arttırmak ve kendini ifade etme ve üst düzey becerilerini geliştirmek için gerekli ve kalıcı olan bir beceri olarak bilinmektedir (Güneş, 2020).

2.9. Yazma Türleri

Eğitim sürecinde yazma becerisini kullanırken bilgi, duygu ve düşünceyi aktarma türleri farklılık gösterebilmektedir. Bu durum hem verilecek bilginin yapısına göre hem de bireyin duygu ve düşüncelerini aktarmak istediği, uygun bulduğu şekle göre belirlenebilmektedir. Literatürde bir öğretmenin Türkçe derslerinde kullanabileceği yazma türleri; tarz açısından yazma, yaratıcı yazma ve öğrencinin konumu açısından yazma olarak üç başlık altında alt başlıklara ayrılmıştır (Beyreli, Çetindağ ve Celepoğlu, 2015; Güneş, 2013; Karadağ ve Maden, 2013; Temel, 2018; Ünsal, 2008; Yılmaz, 2010).

2.9.1. Tarz Açısından Yazma Türleri: Bireyin olayları tüm gerçekliğiyle ve aynı zamanda zihinlerde kalıcılığı sağlayacak cümlelerle oluşturulan yazma türüdür. Okuyucunun keyif aldığı, estetik ve sanatsal düşünme becerisine katkı sağladığı görülmektedir. Tarz açısından yazma türleri; Öyküleyici yazma, ikna edici yazma ve betimleyici yazma olarak üç başlıkta incelenmektedir.

2.9.1.1. Öyküleyici Yazma: Öyküleyici yazma, yazarın yaratıcılığı ve hayal gücüne bağlı olarak; bir olayı veya durumu hikâye unsurlarını da kullanarak anlattığı yazı türüdür. Yazarın kullandığı bu tür gerçek veya kurgu olabilmektedir. Öyküleyici yazmada, dinleyicinin olayları anlayabilmesi ve zihninde canlandırabilmesi için olaylar belirli bir düzene göre sıralanarak yazıya aktarılmalıdır. Böylece dinleyici olaylar arasında bağlantı kurup çeşitli yorumlar yapabilecektir. Bu yazı türünde yazar kendi duygu ve düşüncelerini kurgu yaparak ve bir olaya bağlayarak dinleyiciye aktarabilmektedir. Dinleyicinin bu mesajı alabilmesi için olaylar arasında güçlü bağlantılar kurabilmelidir. Bunun için de yazar, yukarıda da belirtildiği gibi olayları oluş sırasına göre dinleyiciye aktarabilmelidir (Temel, 2018).

2.9.1.2. İkna Edici Yazma: İkna edici yazma türünde yazar okura veya dinleyiciye anlatılacak olan konuyu direkt vermez. Sadece konu ile ilgili düşüncelerini ifade eder. Bu tür yazılar okura tahmin etme, hayal gücünü kullanarak öngöründe bulunma ve kendi düşüncelerini ifade etme imkânı sağlamaktadır. Aynı zamanda bireylerin ikna kabiliyetinin gelişmesine destek olmaktadır. İkna edici yazma türünde yazar; konuya hâkim olmalı ve okurun da tahmin ve düşüncelerini kendi düşüncelerine yönlendirme sağlamalıdır. Bu eylemi doğrudan değil de dolaylı olarak okura uygulayabilmelidir. İkna edici yazma türünde bir başka yapılması gereken de okuyucu yazardan farklı düşünceye sahipse ve bu düşünceyi savunuyorsa yazar kendi düşüncesini destekleyici argümanlar bulmalıdır. Bulduğu bu argümanlar ile okura kendi görüşlerini ve konu hakkındaki düşüncelerini benimsetip ikna etmeyi ve okurun karşıt olan düşüncelerini değiştirmeyi amaçlamaktadır (Kurudayıoğlu ve Yılmaz, 2014).

2.9.1.3. Betimleyici Yazma: Nesne, yer, kişiyi okurun zihinde canlandırmak, somutlaştırmak için kullanılan yazma türüdür. Cümleleri süsleyip sanat yapmaktır. Betimleyici yazmada amaç; metinde bir nesne geçiyorsa nesnenin rengi, büyüklüğü gibi biçimsel özelliklerinin okuyucunun gözünde canlandırmayı, metinde geçen yerin hangi alanda olduğu ve çevresinde neler bulunduğu şeklinde çıkarım yapmayı, metinde geçen kişilerin karakteristik özelliklerini ve dış görünüşlerini tahmin etmeyi amaçlamaktadır. Bu yazma türüyle okur metnin unsurlarını iyi analiz etmiş olacaktır. Kişi, yer, zaman ve olay hakkında detaylı yorum yapma fırsatı edinecektir.

2.9.2. Yaratıcı Yazma Türleri: Yaratıcı yazma, içinde bulunduğumuz dünyada yer alan olguları, gözlemleri farklı bir dille yazıya aktarmak olarak tanımlanmaktadır. Yazar bu yazma türünde hayal gücünü etkin bir şekilde kullanmaktadır. Var olan bilgiler bambaşka haliyle okuyucuya sunulmaktadır (Demir, 2011). Yaratıcı yazma türünde yapılan etkinliklerin amacı; ham bilgiyi direkt sunmak yerine kalıcılığını arttırmak, eğlenceli hale getirmek için farklı şekillerde yazıya aktarabilmektir (Temizkan, 2010).

2.9.2.1. Metin Tamamlama: Bireyin metnin verilmeyen kısmını kendi hayal gücünü kullanarak, duygu ve düşüncelerini istediği şekilde yazıya aktardığı yaratıcı yazma türüdür. Türkçe derslerinde öğretmen dinleme metinleri ile ilgili etkinlikler yaparken bu türü tercih edebilmektedir. Öğrencilerin dikkatini derse yoğunlaştırmak ve kendi düşüncelerini özgürce ifade edebilme becerilerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Öğrencilerin dinlediklerinden anladıklarını kullanarak metnin devamını getirebilmeleri ve metni ne kadar dinlediğiyle ilgili çıkarımların yapılmasına katkı sağlayan bir yazı türü olarak yorumlanmaktadır.

2.9.2.2. Bir Metni Farklı Bir Türde Yeniden Yazma: Bir metni farklı bir türde yeniden yazmak bir deftere yeni sayfa açmak gibidir. Anlatılan konuyu yeni baştan anlatabilme sanatıdır. Bireyin hayal gücüne ve kelime dağarcığına bağlı olarak metnin içeriği değişkenlik göstermektedir. Hayal gücü ve yaratıcılığı yüksek bireyler var olan metindeki olaylar arasında farklı şekilde bağlantı kurmaya çalışırlar. Merak oluşturan durumlara, kavramlara yer vererek okurun hem eğlenmesini hem de merak etmesini sağlarlar. Metni farklı türlere uyarlarken özgün bir üslup kullanmaya özen gösterirler (Serafini, 2002 aktaran Kasap, 2019). Eğitim sürecinde Türkçe derslerinde bu etkinlik yapılırken öğrencilerin bir metin türünden hikâye oluşturmayı çok sevdiği ve ilgi duyduğu görülürken, şiir türünde başka bir metin türüne geçişte zorluk yaşadıkları, cümleler arasında bağlantı kuramadıkları, özgün bir metin oluşturma yerine ezbere kavramlarla cümleler kurmaya çalışıp metin oluşturdukları gözlenmiştir.

2.9.2.3. Metnin Ögelerini Değiştirerek Yazma: Metnin ögelerini değiştirerek tekrardan yazma daha çok öyküleyici metin türleri üzerinde yapılmaktadır. Öyküleyici metinlerde yer, zaman, kişi ve olay unsurları ile değişiklikler yapılarak metin tekrar kurgulanmaktadır. Türkçe derslerinde ilkökul düzeyindeki öğrencilere masal türü ile bu etkinlik yaptırılmaktadır. Masal türünde geçmiş zamanda yaşanan bir olayın gelecekte nasıl olabileceği ile ilgili bir kurgulama yapıp metni yazmaları istenebilmektedir. Bu çalışma öğrencinin tahmin becerilerinin gelişmesine de katkı sağlamaktadır. Öğrencinin metindeki unsurları değiştirerek yazabilmesi için olaylar arasında bağlantı kurabilmelidir. Öğrenci, olaylar arasında bağlantı kurdukça ve özgün bir üslupla istenen değişikliklere göre metni yazdıysa bu çalışma amacına ulaşabilecektir.

2.9.3. Öğrencinin Konumu Açısından Yazma Türleri: Konu ağırlıklı ve öğrencinin yeni bilgi öğrenirken nasıl bir yol izlemesi gerektiği ile ilgili öğrenciye yol gösteren, akademik anlamda öğrencinin gelişmesine katkı sağlayan bir yazma türüdür. Öğrenciye konuyu öğrenmesini sağlayarak metin yazması, yazım ve imla kurallarına uyarak yazmayı öğrenmesi amaçlanmaktadır.

2.9.3.1. Kontrollü Yazma: MEB (2019) Türkçe Dersi Öğretim Programının özel amaçları arasında; Türkçeyi yazma kurallarına uygun bir şekilde doğru ve etkili kullanma yer almaktadır. Bu amaç doğrultusunda kontrollü yazma türüne yönelik çalışmalar tercih edilebilmektedir. Kontrollü yazma, yazılmış olan metinler üzerinde değişiklikler yaparak, cümle ve sözcükleri değiştirerek tekrar yazılan bir yazma türüdür. Bu türdeki amaç; Türkçedeki sözcükleri doğru şekliyle telaffuz edip yazıya aktarmaktır (Demirel, 1996 aktaran Ünsal, b.t). Duran'a (2010) göre kontrollü yazma, sözcükleri ve cümleleri var olduğu haliyle yazma veya öğretmen yönlendirmeyi ile sözcükleri sırasına göre yazarak anlamlı bir cümle oluşturma eylemidir. Böylece öğrenciler hem sözcüklerin anlamını hem de dil bilgisi kurallarını öğrenip doğru şekilde yazmayı öğrenebileceklerdir.

2.9.3.2. GÜDÜMLÜ Yazma: GÜDÜMLÜ yazma, öğretmenin uygun gördüğü tür ve konu ile ilgili öğrencilerin yazılı bir metin oluşturma eylemi olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışma dikkatli bir şekilde öğretmenin verdiği yönergeler doğrultusunda yapılmalıdır. Yazılan metindeki cümleler arasında bağlantı kurulmalı ve her biri anlamlı olmalıdır. İlkokul birinci sınıfta güdümlü yazma yaparken dikte çalışmalarından faydalanılmaktadır. İleri sınıf düzeylerinde ise not alma, özet çıkarma gibi çalışmalara yer verilmektedir (Duran, 2010). Dikte yapmak; öğrencinin öğretmenin söylediklerini birebir yazıya aktarma işlemidir. Böylece öğrencilerden kurallar doğrultusunda yazmaları beklenmektedir. Hata yaptıkları anda yanlış yazdıkları kelime ve cümleleri kontrol edip doğrusunu yazmaları istenmektedir (Ünsal, b.t).

2.9.3.3. Serbest Yazma: Serbest yazma, güdümlü çalışmadan farklı olarak öğrencinin kendi belirlediği türe ve içeriğe göre yazması eylemidir. MEB (2019) Türkçe Dersi Öğretim Programında Ses Esaslı İlk Okuma Yazma Öğretiminin aşamalarından “Bağımsız Okuma ve Yazma” süreci bu tür çalışmaların ilk adımının atıldığı yer olarak yorumlanabilmektedir. Bağımsız Okuma ve Yazma sürecine 3.ve 4.sınıfta başlanmaktadır. Bu aşamada öğrenci kendine özgü yazı şekli oluşturmak için çeşitli yazma çalışmaları yapmaktadır. Serbest yazma türü de bu bağlamda bağımsız okuma ve yazma sürecinin verimli ilerlemesi için destek sağlayacaktır. Öğrencilerin mektup, haber metni yazmaları veya bir resimden çıkarım yaparak Hikâye yazmaları, kendi duygu ve düşüncelerini ifade eden serbest bir metin yazmaları serbest metin çalışmalarına örnek olarak gösterilebilmektedir (Duran, 2010). Günlük yazma da kişinin iç dünyasını, duygu ve düşüncelerini, öze dönük becerilerini geliştirdiği için bu tür çalışmalara da yer verilmektedir. MEB (2019) Türkçe Dersi Öğretim Programına göre 2.sınıftan itibaren haber metni ve günlük yazmaya yönelik kazanımlar yer alırken, mektup yazmaya yönelik kazanımlara 5.sınıftan itibaren yer verilmektedir.

2.10. Yazılı Anlatım Becerisi

Dil, toplumların vazgeçilmez bir parçası olarak bilinen bir iletişim aracıdır. Bireyler duygu ve düşüncelerini, toplumsal ve kültürel yapılarını dil aracılığıyla sağlamaktadırlar. Yazma ise yüzyıllar öncesinden bu yana kullanılan, kişinin duygu ve düşüncelerini, yaşantılarını yansıtan ve kalıcılığını sağlayan bir beceri olarak bilinmektedir. Sarmal bir şekilde ilerleyen beceridir. Kendini geliştirerek ilerlemektedir. Örneğin; bir bireyin dinleme becerisi geliştikçe algıları güçlenmekte, dinlediğini daha çabuk anlamaktadır. Üzerine konuşma becerisi de eklenince bireyin kendini ifade etme ve anlatma becerisi gelişmektedir. Okuma becerisi diğer becerilere bağlı olarak gelişip ilerledikçe bireyin bu defa kelime dağarcığı gelişmeye başlamaktadır. Böylelikle yazma sürecinde diğer becerilerin etkisi olumlu yönde görülmektedir.

Yazma, titizlik isteyen bir süreçtir. Nitelikli yazılı anlatım becerisi kazanan bireylerde, yazım ve imla kurallarına uyarak yazı yazdıkları, dil bilgisi kurallarına uyma konusunda hassas davrandıkları, içerik yönünden verilen cümlelerin anlamlı olmasına dikkat ettikleri gözlemlenmektedir (Yusufoğlu, 2017). Yazılı anlatım becerisi hem yazma hem de anlatma becerisini içinde barındırdığından bireyin zihinsel ve dil açısından gelişimine katkı sağlamaktadır. Yazma ve yazılı anlatım becerisi güçlüğü yalnızca öğrencilerde değil öğretmenliğe aday kişilerde de görülmektedir. Öğrencilerde yazılı anlatımın geliştirilememesinin sebebi, öğrencinin ilgisini çekmeyen konulara ve metin türlerine yer verilmesi ve yazı yazmalarının istenmesi, yazı yazarlarken öğretmenin dönüt vermemesi ve öğrencinin bireysel çalışması için gereken süre imkânının sağlanmaması bunlardan bazılarıdır.

Yazma, konuşma becerisi gibi hem akademik anlamda hem de günlük hayatta sıklıkla kullanılan isteğe ve ihtiyaca bir beceri türüdür. Bağcı'ya (2007) göre doğru yazılı anlatım becerisine sahip bireyler, yazıya aktardığı cümleleri seçerek, düşünerek yazmaktadırlar. Kurdukları cümlelerin olması gereken anlamlarından farklı olmamasına, herhangi bir yanlış duygu ve düşünce paylaşımına sebep olmamasına dikkat etmektedirler.

2.11. Yazma Öğretimi Yaklaşımları

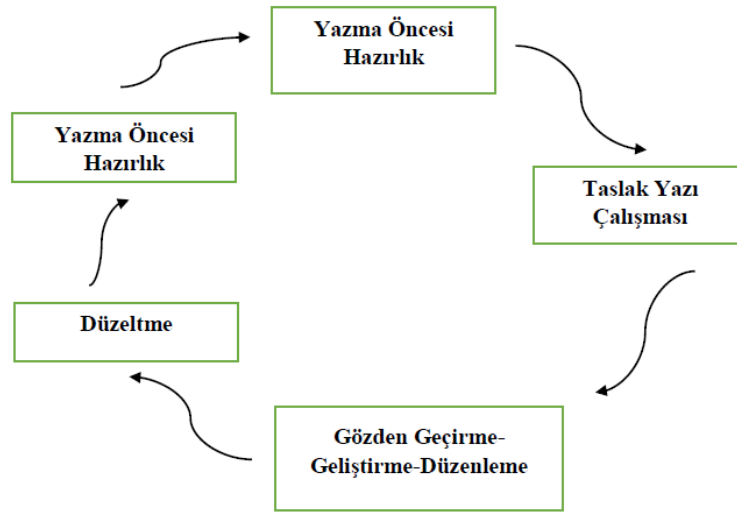
Yazma öğretimine dayalı yaklaşımlar süreç içerisinde değişikliğe uğramıştır. Değişen eğitim sistemi ve anlayışı bu durumun genel sebepleri arasında yer almaktadır. Eğitim anlayışları değişse de yazma öğretimi yaklaşımlarına uygun bir şekilde devam ederek süreç ilerlemektedir (Soysal, 2022). İlkokul kademesinde yazma öğretimi yaklaşımları ürün odaklı yazma öğretimi yaklaşımı ve süreç odaklı yazma öğretimi yaklaşımı olarak ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan ürün odaklı yaklaşım geleneksel eğitim anlayışla bağdaşırken süreç odaklı yaklaşım ise çağdaş eğitim anlayışıyla bağdaşmaktadır (Canbulat, 2019).

2.11.1. Ürün Odaklı Yazma Yaklaşımı: Ürün odaklı yazma yaklaşımı, Maltepe'ye (2006) göre geleneksel bir yazma yaklaşımı olarak bilinmektedir. Duygu, düşünce ve tecrübeleri yazıya aktarma eylemi olarak yorumlanmaktadır. Ürün odaklı yazma yaklaşımında öğrencinin yazacağı konu hakkında öğrenmelerinin var olması süreci ilk etapta olumlu etkileyecektir (Tavşanlı, 2019). Buna bağlı olarak öğretmen yazma süreci öncesi öğrenciye konuyu vermektedir. Öğrencinin yazı yazmaya hazır hale gelmesini sağlamaktadır. Öğrenci yazmaya hazır hale geldikten sonra tecrübeleri ve bilgileri ile yazı yazarak bir ürün ortaya koymaktadır. Bu yaklaşımda ürün değerlendirilmektedir.

Öğretmenin en aktif olduğu süreç, yazma öncesi hazırlık ve yazma sonunda yapılan ürün değerlendirmesi olarak bilinmektedir. Öğretmen ürün değerlendirmesini belirli kurallara bağlı olarak yapmaktadır. Bunlardan bazıları; dil bilgisi, yazım ve imla kurallarıdır. Diğer bir deyişle öğretmen ürünü konu odaklı olarak değil de biçimsel olarak değerlendirmektedir. Öğretmenin bu kurallara bağlı kalması 2005 öncesi eğitim sürecinde uygulanan davranışçı yaklaşımın izleri olarak görülmektedir (Kansızoğlu, 2018). Öğrencilerin ortaya çıkardığı ürünün süreç içerisindeki durumu, varsa bir problem bunun için öğretmen desteği ile çözüm üretilmesine bu yaklaşım içerisinde yer verilmemektedir (Temizkan, 2014).

2.11.2. Süreç Odaklı Yazma Yaklaşımı: Süreç odaklı yazma yaklaşımında yazma süreci adım adım öğretmen tarafından kontrol edilmektedir. Bu yazma yaklaşımında, ürün odaklı yazma yaklaşımından ayrı olarak yapılandırmacı yaklaşımın izleri görülmektedir (Tavşanlı, 2019). Yapılandırmacı yaklaşıma bağlı olarak yazma çalışması bir ürün olarak değerlendirilmemektedir. Bu yazma yaklaşımı türünde süreç her aşamada değerlendirmeye alınıp yazma süreci sırasında öğretmen öğrenciye anında dönüt verebilmektedir. Öğrenci aldığı dönütler sayesinde yazma çalışmasındaki hata sayısı azalabilmekte ve özgün çalışmalar ortaya koyabilmektedir. Çağdaş ve yapılandırmacı bir yaklaşıma bağlı olduğu için her öğrenciyi bireysel farklılıklarına ve hızlarına değerlendirmektedir. Bireysel farklılıklara göre süreci değerlendirme zamanı değişkenlik gösterebilmektedir. Öğretmen bu yaklaşımda her öğrenciye rol model olmalı, yazma öncesinde öğrenciyi motive edici çalışmalara yer vermesi ve yazmanın nasıl ve hangi teknikle yapıldığını öğretmektedir. Sonrasında bu teknikler ile bir yazma etkinliği yapmalıdır. Süreç sırasında da öğrenciye destek olmakla görevlidir. Süreç odaklı yazma yaklaşımında her bir aşamanın önemi büyüktür. Bir aşamadan diğer aşamaya eksik olmadan geçilmeli, geçildiği takdirde bilgi karmaşası yaşanmakta ve zihinde yanlış bilgiler yer almaktadır. Bu durumu önlemek için bir önceki aşamada olan eksikler kapatılmalı sonrasında yeni aşamaya geçilmelidir (Akyol, 2010). Süreç odaklı yazma yaklaşımında belirli aşamalar bir

düzen ve sıra içinde yer almaktadır. Aşağıda süreç temelli yazma yaklaşımlarının aşamaları Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2. Süreç Temelli Yazma Yaklaşımlarının Aşamaları (Tompkins, Camphell, Green & Smith, 2014 aktaran Tavşanlı, 2019).

2.11.2.1. Yazma Öncesi Hazırlık: Süreç odaklı yazma yaklaşımının ilk aşaması olarak bilinmektedir. Bu aşamada yapılacak olan yazma etkinliği için konu seçimi yapılmaktadır. Öğrencinin bilgi düzeyi, ön öğrenmesi yeterli değilse seçilen konu ile ilgili farklı metinler üzerinde okuma çalışmaları yapılmalıdır. Öğrenci okuduğu metinler üzerinden hangi bilgilerin kendi yazacağı konuya uygun olduğunu seçip netleştirmelidir. Bu durumun gerçekleşmesindeki ilk ve en temel şart öğrencinin okuduğunu anlama becerisinin yüksek olmasıdır. Okuduklarından anladıklarını zihninde anlamlandırıp ayırt ettikten sonra yazacağı metin için ayırt ettiği bilgileri kullanmaktadır. Öğrenci bu aşamada konu belirleme ile beraber amacını, yazacağı metnin türü ve biçimsel özelliklerini de belirlemektedir. Tüm bunlar yapıldıktan sonra öğrencinin seçtiği konu ile ilgili yaptığı hazırlık sonucu aklında kalan ve öğrendiği bilgileri yazıya dökmesi için bir plan yapılmaktadır. Böylece öğrenci yazma sürecine hazır hale gelmektedir (Tavşanlı, 2019). Güner’e (b.t) göre yazma öncesinde yapılan etkinliklerin amacı; öğrenciyi yazmaya hazır hale getirmek, ilgi, istek ve motivasyonunu arttırmaktır. Yine Tavşanlı’nın (2019) ifade ettiği gibi öğrenci seçtiği konu ile ilgili çeşitli bilgi arayışı içine girip konusuna uygun olan bilgileri seçer ve kendi düşünceleri ile birleştirip yazmaya hazır hale gelir. Bu aşamayı etkileyen birçok etkinlik yapılabilmektedir. Farklı türde yapılan etkinlikler öğrenciyi yazma sürecine daha bilgili ve donanımlı bir şekilde hazırlamaktadır.

2.11.2.2. Taslak Yazı Çalışması: Taslak yazı çalışması aşamasında, yazı bir bütün ve genel bir şekilde hazırlanmaktadır. Hazırlanmış olan taslak metinde öğrencilerin eksikleri tespit edilip bir sonraki aşamada bu duruma yönelik çalışmalar yaptırılmaktadır. Öğrencilerin bu

metnin süreç içerisinde son yazdıkları metin olduğunu ve sürecin sonuna geldiklerini hissettirmemek gerekmektedir. Bu durum hem öğrencilerin motivasyonunu düşürmekte hem de yazmaya karşı bir ön yargı tutumunun oluşmasına sebep olmaktadır. Söylenilenlerin aksine öğrenci taslak metin oluşturduktan sonra tekrar tekrar yazma etkinlikleri yapabilmelidir. Öğretmen de süreç içerisinde ne kadar geri bildirim vermiş olursa süreç o kadar hatasız ilerlemektedir (Tavşanlı, 2019).

2.11.2.3. Gözden Geçirme- Geliştirme- Düzenleme: Gözden geçirme- Geliştirme- Düzeltme aşamasının işlevi öğrencilerin yaptıkları yazı çalışmalarını gözden geçirmelerine imkan tanımadır. Bu süreçte öğrenci kendi çalışmasını hem inceler hem de değerlendirmektedir. Hatalarının farkına varıp çeşitli çözüm önerileri üretmektedir. Tüm bunları yaparken öğretmenlerinden destek alabilmektedirler. Öğretmen destek olurken çalışmaya müdahale etmemelidir. Öğrenci nasıl düzeltme yapmak istiyorsa o doğrultuda destek vermelidir. Öğrencinin yaptığı yazı çalışması bu aşamada geliştirilip eklemeler yapılır ve düzenlenir.

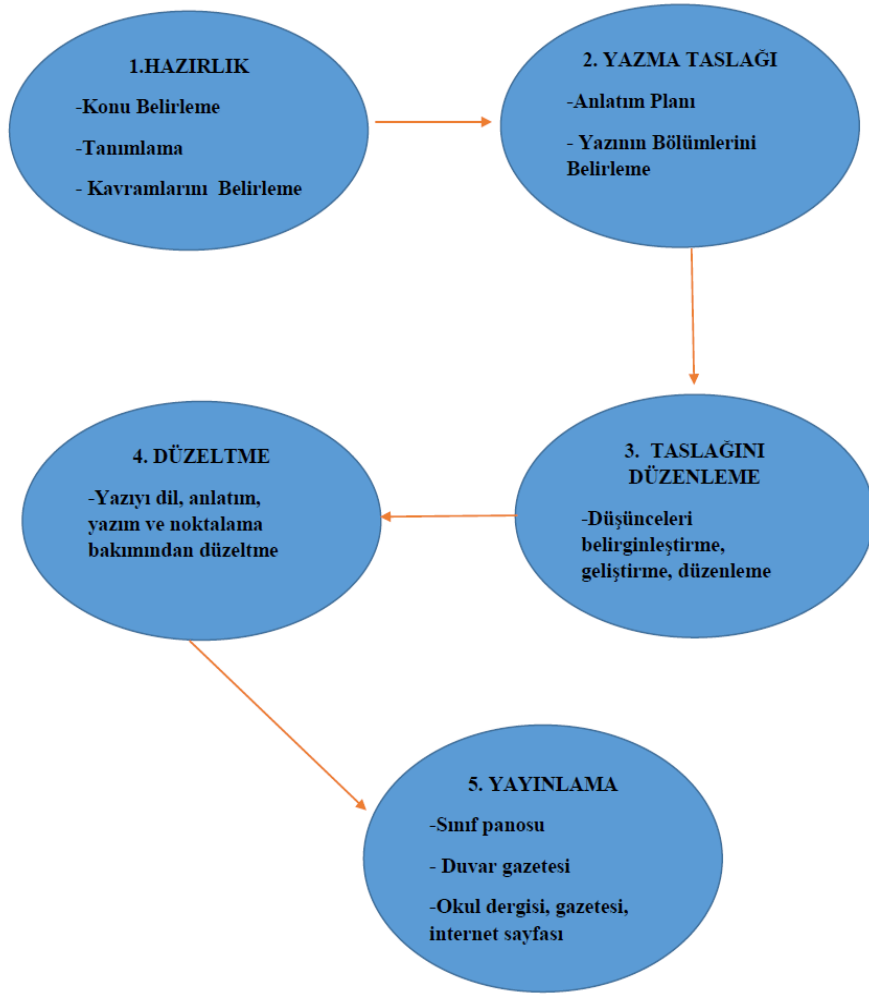
2.11.2.4. Düzeltme: Düzeltme aşamasında yapılan yazı çalışması son olarak biçimsel ve içerik olarak düzenlenmektedir. Yazım ve imla kurallarında varsa hatalar düzeltilmektedir. Dil bilgisi kuralları da göz ardı edilmemelidir. İçerik yönünden; cümleler arasında bağlantılar, anlam akışı olup olmadığı değerlendirilmelidir. Yazı üzerinde çeşitli düzeltmeler yapıldıktan sonra yapılan çalışma temiz bir kağıda tekrardan yazılmalıdır. Yazıldıktan sonra paylaşma aşamasına geçmiş olacaktır.

2.11.2.5. Paylaşma (Yayımlama): Paylaşma aşamasında öğrenciler yazı çalışmalarını sınıfta veya birçok farklı türde paylaşırlar. Yazma çalışması sınıf ortamında sınıf panosuna asılabilir veya ders sırasında öğretmen ve arkadaşlarına öğrenci tarafından sunulabilir. Okul bazında yapılan bir çalışma ise okulun dış panolarında yayımlanabilir. Okulda bir alanda sergi şeklinde sunulabilir. Gazete ve dergilerde veya dijital ortamda yayımlanabilir. Derslerden örnek verilecek olursa; belirli gün ve haftalarda yapılan çalışmaların paylaşımına çok sık rastlanmaktadır. Gerek sınıf ortamında gerekse okul ortamında özel günlere ait hem yazı çalışmaları hem de bu yazı çalışmalarını destekleyen resimlere yer verilebilmektedir.

Karatay'a (2011) göre süreç odaklı yazma yaklaşımına ait aşamalar 4+1 Planlı Yazma ve Değerlendirme Modeli başlığı altında ele alınmıştır. Bu değerlendirme modeli öğrencilerin yazma becerilerini adım adım planlı olarak ilerletebilmesi ve bu modelin yazma becerisindeki etkililiği ele alınmıştır.

2.12. 4+1 Planlı Yazma ve Değerlendirme Modeli

4+1 Planlı Yazma ve Değerlendirme Modeli 5 aşamadan oluşmaktadır. Yazma çalışmaları yaparken bu aşamaların kullanılması öğrenciye fayda sağlayacaktır. Öğrenci yazacaklarını belirli bir plana ve düzene göre yazacaktır. Konuyu belirleme aşamasından yazdığı yazının anlamsal bütünlüğüne kadar her aşamayı olumlu etkileyebilen bir modeldir. Öğrencinin konuyu iyi özümsemesine, nasıl ve hangi kurallara göre yazı yazılacağına destek olmaktadır. Aşağıda 4+1 Planlı Yazma ve Değerlendirme Modeli ve içeriği Şekil 3'te sunulmuştur.

Şekil 3. 4+1 Planlı Yazma ve Değerlendirme Modeli (Karatay, 2011).

2.12.1. Hazırlık: 4+1 Planlı Yazma ve Değerlendirme Modelinin ilk basamağı olan hazırlık aşamasında yapılacak olan yazma çalışmasının konusu belirlenir. Öğrencilerin ön bilgileri gözden geçirilir, konu ile ilgili bir birikimlerinin var olup olmadığı gözlemlenir ve ön bilgilerini harekete geçirecek etkinlikler yaptırılır. Bu şekilde bir giriş yapıldıktan seçilen konudaki yeni öğrenilecek kavramlar not edilir. Konu ile ilgili başlıklar oluşturulur.

Öğrencilerin bu kavramlar hakkında öncelikle bir araştırma yapmaları istenir ve araştırma için yeterli bir zaman verilir. Öğrenciler bu süre içinde gerek kendileri bireysel olarak gerekse arkadaşları ile iş birliği içerisinde çeşitli araştırmalar yaparlar ve konu ile ilgili bilgi edinirler. Sonrasında öğrenciler yazacakları konuyu yazmalarındaki amacı belirleyip düşünme sürecine başlarlar ve kendilerini yazma sürecine hazır hale getirmeye çalışırlar.

2.12.2. Yazma Taslağı: Bu aşamada öğrencilerin yaptıkları araştırmalar sonucunda edindikleri bilgileri belirlenen başlıklar altında nasıl yazıya aktarım yapacaklarına karar verilir ve yazma önce bir yazılı anlatım planı hazırlanır. Yazılı anlatımın yapıldığı metnin bölümlerine ve içeriğinin neler olması gerektiği belirlenir. Öğrencilerin bir yazılı anlatım planı çıkarabilmeleri için öncelikle olaylar veya cümleler arasında anlamsal bütünlüğü sağlamaları gerekmektedir. Yazılı anlatım öncesi yapılan çalışmalar, konunun ve bu konuyu seçmedeki amacı bulma yazılı anlatım çalışması için tek başın yeterli değildir. Öğrencinin konu başlıkları ve bu başlıklara bağlı alt başlıklara ait açıklamalar bir düzene göre yazması gerekmektedir. Bunu için yazma taslağı belirlemek yazılı anlatım çalışması için son derece önemlidir. Öğrencilerin yazılı anlatım planı hazırlama deneyimi öğretmen desteği ile olacaktır. Plan hazırlamakta zorlanan veya bilmeyen öğrenciler için öğretmen sınıfa hazırlanmış bir yazılı anlatım planı getirip öğrencilere gösterebilir ve öğrencilere yazılı anlatım planı hazırlarlarken destek olmaktadır.

2.12.3. Taslağını Düzenleme: Öğrencilerin yapmış olduğu yazılı anlatım planını yazıya aktardıktan sonra yazıyı okumaları ve değerlendirmeleri işlemidir. Yazıda anlatmak istediklerini doğru ve yeterli bir şekilde anlatıp anlatmadıklarını değerlendirirler. Yazılı metinde verilmek istenen mesajın, duygu ve düşüncelerin aktarım biçimi incelenir. Düzelttilip geliştirilmesi gereken bölümler varsa gözden geçirilir ve düzenlenir. Yazılı metinde metnin ana fikri ve konusu açıkça ve yeterli bir biçimde ifade edilmediyse çeşitli düzenlemeler yapıp daha anlaşılır bir dille anlatılması sağlanır. Düzenleme aşaması, öğrencinin kendi yazdığı metni değerlendirme fırsatı bulmasını, sorgulayıcı bakış açısıyla metni değerlendirme becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu süreçte öğretmen ve öğrenci ya da öğrenciler kendi aralarında iş birliği içerisinde olmalı ve birbirlerine anında geribildirim verebilmelidir. Öğrenciler aldıkları dönütler doğrultusunda yazılı metinlerini yeterli zaman içerisinde tekrardan düzenlerler.

2.12.4. Düzeltme: Öğrenciler düzeltme aşamasında yazdıkları metinleri biçimsel olarak değerlendirirler. Dil bilgisi, dil ve anlatım kurallarındaki eksiklikler, yazım ve imla kurallarına göre uygun olup olmadığı incelenir. Dil ve anlatım kısmında cümleler arasındaki anlam akışının bir bütünlük içinde verilmiş olmasına, olayların veya durumların akış sırasında verilmiş

olmasına, konuya uygun kavramların kullanımına özen gösterilmelidir. Yazının biçimsel olarak değerlendirilmesi yapıldıktan sonra yazı artık son durumda olup sunulmaya hazır hale gelecektir.

2.12.5. Yayınlama: Bu aşamada öğrencilerin hazırlamış oldukları yazı çalışmaları okul ve sınıf ortamında yayınlanmaktadır. Öğrenciler çalışmalarının yayınlandığını görünce bu tür çalışmalara karşı azimli, ilgili hale gelmektedirler. Bu durum onları yazılı anlatım çalışmalarında daha etkin kılacaktır.

3. BÖLÜM YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırma katılımcıları, katılımcıların özellikleri, araştırma ortamı, çalışmada kullanılan veri toplama araçları, veri toplama süreci, uygulama şekli, verilerin analizi, geçerlik ve güvenirlik yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olan eylem araştırması deseni kullanılmıştır. Literatür incelemesi yapıldığında eylem araştırması ile ilgili birden fazla açıklama yapılmıştır. Eğitim sürecinde eylem araştırması; öğretmenin sınıf ortamında gözlemlemiş olduğu bir sorunu çözebilmek ve çözüm önerisi üretebilmek, öğrencinin sorun yaşadığı konu ile ilgili öğrenme eksikliklerini gidermek ve geliştirebilmek amacıyla tercih edilen araştırmalardır (Creswell, 2012 aktaran Akyol, Sural 2020). Beyhan'a (2013) göre eylem araştırması, günlük yaşamda karşı karşıya geldiğimiz problemlere çözüm üretmeyi amaçlamaktadır. Sorunlarla karşılaşan kişilerin araştıran ve gözlemleyen kişiler olmasından ötürü eğitimciler tarafından kullanılan, son derece öneme sahip bir araştırma yöntemidir. Eylem araştırmasında uygulama yapan kişi kendi başına da süreç yönetebilir veya bir araştırmacı ile yaşanan soruna yönelik verileri toplayıp beraber analiz edebilmektedirler (Gürbüz ve Şahin, 2018). Bu araştırma yöntemi öğretmenlerin uygulama yaparken hem öğrencileri bu sayede de kendilerini değerlendirmelerine ve yaptıkları çalışmaların analizini yapmalarına fırsat vermektedir. Bu durum öğretmenlerin akademik ve mesleki yönden gelişimlerini desteklemektedir (Schoen, 2007 aktaran Köse, 2022).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın katılımcıları; 2021-2022 eğitim öğretim yılında, İstanbul ilinde bir özel okulda öğrenim görmekte olan ilkokul 3.sınıfta öğrenim gören 18 öğrenciden oluşmaktadır. Bu çalışma katılımcıların eğitim sürecine devam ettiği sınıflarında yapılmıştır. Sınıf mevcudu 20 kişiden oluşmaktadır. 2 öğrenci sınıfa sonradan geldiği için çalışmaların bir kısmına dâhil olamamıştır. Öğrencilerin hepsi okuma yazma bilmektedir. Hecelemeden ve parmak takibi yapmadan okuma yapmaktadırlar.

Araştırmanın katılımcılarından çoğu akademik olarak birbirinden farklı yapıda öğrencilerden oluşmaktadır. Kimi hayal gücü gelişmiş fakat düşündüklerini özgün bir şekilde yazıya aktaramazken kimi ise kendi cümleleriyle dinlediği metinden anladıklarını düz bir aktarım yerine kelimeleri ve cümleleri süsleyerek yazıya aktarmaktadır. Bazı öğrenciler ise yazılı anlatımı sözlü anlatımla karıştırıp yazıya aktardığı cümlelerde günlük konuşma dilinin

izleri görülmektedir. Bir grup öğrenci de ise dinlediği metin ile ilgili olaylar arasında anlam bütünlüğü kuramadıkları ve özet yazarken olayların birbirinden bağımsız bir şekilde ve devrik cümlelerle ifade edildiğine rastlanmıştır. Genellikle bu tür öğrenciler derste dikkat dağıtıcı unsurlarla ilgilenmeyi seven, arkadaşlarıyla ders esnasında sık iletişim kuran bir kitle olduğu gözlemlenmiştir. Özgün, yaratıcı fikirlerini kullanarak cümleleri süsleyen kişiler ise kitap okumayı ve araştırma yapmayı seven bir kitleden oluşmaktadır. Bu kişiler dinledikleri metin üzerinde anlamsal bütünlük oluşturup yaşanan olayları oluş sırasına göre anlatmaktadırlar. Bu durum da anlama beceri düzeylerinin ne denli yüksek olup olmadığını ortaya koymaktadır.

Bu araştırmada katılımcılar belirlenirken uygulamanın kolay ve elverişli olduğu bir yöntem olan örnekleme yöntemi seçilmiştir. Örnekleme grubundaki öğrencilerin özellikleri tabloda belirtilmiştir (Baltacı, 2018).

3.3. Araştırma Ortamı

Eylem araştırmasının uygulandığı yer sınıf ortamıdır. Dinleme metinleri ile ilgili çalışmaların içeriğine göre araştırma ortamı değişkenlik gösterebilmektedir. Örneğin; doğa konulu bir dinleme metni etkinliğinde doğayı, canlıları, bitkileri ve hayvanları incelemek için okul bahçesinde araştırma yapılmıştır. Öğrenciler gözlemlediklerini bir gözlem defteri oluşturup not tutmuşlardır. Böylece bu tür çalışmalar da gördüklerini yazılı anlatıma aktarma becerilerini geliştirmeye destek olmuştur. Kısacası araştırma ortamı olarak çoğunlukla sınıf tercih edilmiş fakat dinleme metni ve hazırlanan etkinliklerin içeriğine göre ortam değişiklikleri yapılmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırma sürecinde ön test, ara test ve son testte uygulanan metinler; 8 haftalık süreç içerisinde uygulama yapılmış olan dinleme metinleri düzeye göre MEB Türkçe 1.sınıf, 2.sınıf ve 3.sınıf ders kitaplarından alınmıştır. Ders kitaplarından alınan bu dinleme metinlerinin seçimi uygulama süreci ilerledikçe sınıf düzeyinde de artış göstermektedir. Bu durum ön test, ara test ve son test değerlendirmeleri için de geçerlidir.

3.4.1.Yanlıştır Analizi Envanteri: Öğrencilerin dinleme metinlerini anlama düzeyleri Akyol (2019) tarafından hazırlanan Yanlıştır Analizi Envanteri ile tespit edilmiştir. Bu envanterin kullanılma amacı öğrencilerin anlama seviyelerini yüzde olarak hesaplamak, anlama sorularının hazırlanması ve puanlanması kısmından yararlanmaktır. Yapılan çalışmada her dinleme metninden sonra “Yanlıştır Analizi Envanteri” ile öğrencilerin dinlediklerini anlama düzeyi değerlendirilmiştir. Öğrencilerin anlama seviyesi dinleme metinleri üzerinden hazırlanan beş açık uçlu soru sayesinde belirlenmiştir. Beş açık uçlu sorudan üç tanesi basit anlama soruları, iki tanesi ise derin anlama sorularından oluşmaktadır. Basit anlama soruları

doğrudan cevabı metinde yer alan sorulardır. Derin anlama soruları ise cevabı doğrudan metin içinde yer almayan öğrencinin kendi çıkarımlarına göre sonuca ulaştığı sorulardır. Basit anlama sorularını tam cevaplayan öğrenciler her bir soruyu tam cevaplarırsa 2 puan alabileceklerdir. Derin anlama sorularını tam cevaplayan öğrenciler ise her bir soruyu tam cevaplarırsa 3 puan alabileceklerdir. Toplamda tüm soruları doğru yanıtlayan bir öğrenci bu envanterin sonucunda 12 puan alabilmektedir. Öğrencinin anlama düzeyi yüzdesel olarak hesaplanırsa da toplam puan 12'ye bölünerek sonuca varılmaktadır. Öğrencilerin dinlediklerini anlama basamağından sonra anladıklarını yazılı anlatıma aktarmaları sağlanacaktır.

3.4.2. Yazılı Anlatımı Değerlendirme İçin Derecelendirilmiş Puanlama Anahtarı:

Öğrencilerin yazılı anlatım beceri düzeylerini belirlemek için Erdoğan (2012) tarafından geliştirilen Yazılı Anlatımı Değerlendirme İçin Derecelendirilmiş Puanlama Anahtarı kullanılmıştır. Derecelendirilmiş puanlama anahtarında toplam 12 madde yer almaktadır ve bu maddeler “1, 2, 3” şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 36’dır. Buna göre 12-20 puan aralığı düşük, 21-28 puan aralığı orta ve 29-36 puan aralığı ise iyi düzey olarak belirlenecektir.

3.5. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmanın verileri 8 hafta yapılmış olan uygulama süresi dışında, ders saatleri içerisinde ön test, ara test ve son test şeklinde planlanmıştır. Araştırma sürecine ilk olarak öğrencilere ön test yaparak başlanmıştır. Ön test uygulamasında üç tane metin türü üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Bunlardan bir tanesi Hikâye türü olan “Küçük Penguen”, şiir türü olan “Ağaç Sevgisi”, bilgilendirici metin türü olan “Geçmişten Günümüze Evler” adlı dinleme metinlerinden oluşmaktadır. Ön test için hem “Yanlış Analizi Envanteri” hem de “Yazılı Anlatımı Değerlendirme İçin Derecelendirilmiş Puanlama Anahtarı” kullanılmıştır. “Yanlış Analizi Envanteri” ile öğrencinin dinlediklerinden anlama düzeyi değerlendirilmektedir. Bunun için öğretmen Yanlış Analizi Envanterinin yönergelerine göre her bir metin türü için beşer tane açık uçlu sorular hazırlamıştır. Araştırma sürecinde ilk olarak öğretmen metni bir kez öğrencilere okumuştur. Öğrenciler öğretmenlerini dikkatli bir şekilde dinledikten sonra verilen açık uçlu soruları hiçbir öğretmen müdahalesi olmadan cevaplandırmışlardır. Sonrasında dinlediklerinden anladıklarını yazıya aktarmaları için Yazılı Anlatımı Değerlendirme İçin Derecelendirilmiş Puanlama Anahtarı yönergeleri doğrultusunda öğrencilerden özet çıkarmaları istenmiştir. Belirli bir süre verildikten sonra öğrenciler özet oluşturup kağıtlarını öğretmene teslim etmişlerdir. Bu şekilde her bir metin türü için ikişer ders saati ön test uygulaması yapılmıştır. Öğretmen diğer bir deyişle araştırmacı ölçekler doğrultusunda öğrencilerinin anlama ve yazılı anlatıma aktarma düzeylerini ölçüp ölçek kayıtlarını dosyasında

saklamıştır. Her dört haftada bir olmak üzere ön test, ara test ve son test uygulaması yapılmıştır. Ön test ve ara test dönemi arasında dört haftalık bir çalışma planlanmıştır. Aynı şekilde ara test ve son test dönemi arasında da dört haftalık bir çalışma planlanmıştır. Ara test için Hikâye türü olarak “En İyi Buğday” metni, bilgilendirici metin türü olarak “İstiklal Marşı ve Mehmet Akif”, şiir türü olarak ise “Kentlerde Yaşayan Çocuklar da Oyun Oynamak İsterler” adlı metinler kullanılmıştır. Son test için hikâye türü olarak “İhlamur Ağacının Kokusu”, şiir türü olarak “Benimle Yaşıt Dedem”, bilgilendirici metin türü olarak ta “Kalemin Dileği” adlı metinler kullanılmıştır. Toplamda üç test için dokuz metin türü kullanılmıştır. Bu metin türlerinin her biri farklı yayın evlerine ait MEB Türkçe Ders Kitaplarından alınmıştır. Dört haftada bir yapılan değerlendirmeler arasında planlanan dinleme metin çalışmaları düzenli olarak her hafta hazırlanmıştır. Her hafta bir metin türü işlenecek şekilde planlama yapılmıştır. Dinleme metinlerinde yer alan içeriklere göre çeşitli çalışma kağıtları ve farklı etkinlikler hazırlanmıştır. İçeriğe bağlı olarak hazırlanan etkinliklerde disiplinler arası çalışmalara da yer verilmiştir. Sekiz haftalık süreç bu şekilde tamamlanıp öğrencilerin anlama ve anladıklarını yazılı anlatıma aktarabilme becerilerinin gelişimi gözlemlenmiştir.

3.6. Uygulama

Veri toplama süreci 8 hafta sürmüş olup haftada en fazla 4 ders saati olarak planlanmıştır. Genellikle haftanın son iki günü Perşembe ve Cuma günü etkinlikler yapılmıştır. Bir dinleme metni etkinliği iki güne bölünecek şekilde planlanmıştır. Öğrencinin motivasyonu ve isteğinin azalmaması, dikkat sürecini yönetebilmek ve akademik olarak verimliliğin düşmemesi adına bu şekilde bir karar alınmıştır. Her hafta farklı bir metin türü üzerinden araştırmalar yapılmıştır. Bir hafta şiir üzerinden çalışmalar yapıldıysa bir sonraki hafta Hikâye üzerinden çalışmalar yapılmıştır. Hikâyeden sonra ise bilgilendirici metin üzerinden çalışmalar yapılmıştır. Araştırma sürecine ilk olarak ön testle başladıktan sonra birinci uygulama öyküleyici metin üzerinden, ikinci uygulama bilgilendirici metin üzerinden, üçüncü uygulama ise şiir üzerinden yapılmıştır. Dinleme metinleri ile ilgili çalışma kağıtları hazırlanmış olup farklı yöntem ve tekniklerle de etkinlikler yapılmıştır. Bu etkinlikler o hafta uygulama yapılan metnin içeriğine göre planlanmıştır. Yapılan çalışmalar öğrencilere hem dinlediklerini anlamalarını, konuyu iyi özümsemelerini ve yaşantı yoluyla birtakım beceriler kazandırmayı amaçlamıştır.

3.7. Verilerin Analizi

Uygulama sürecinde dinleme becerisine yönelik çalışmalar Kurudayıoğlu ve Kiraz'ın (2020) belirttiği dinleme stratejilerine göre yapılmıştır. Dinleme stratejilerindeki altı başlığa göre çeşitli çalışmalar planlanmıştır. Dinleme sürecini planlama, dinleme sürecini izleme,

dinlenenleri örgütleme, dinlenenleri yapılandırma, değerlendirme, dinlenenleri kullanma ve paylaşma aşamalarından oluşan dinleme stratejilere göre dinleme süreci yürütülmüştür ve bu aşamalara ait alt başlıklardan hepsi değil herhangi biri tercih edilerek çalışmalar yürütülmüştür.

Dinlenenleri yazılı anlatıma aktarırken, Karatay'ın (2011) belirttiği 4+1 Planlı Yazma ve Değerlendirme Modeli ele alınarak bazı çalışmalar yürütülmüştür. 4+1 Planlı Yazma ve Değerlendirme Modelinde belirtilen; hazırlık, yazma taslağı, taslağını düzenleme, düzeltme ve yayınlama aşamalarına göre yazma süreci planlanmış olup bu doğrultuda çeşitli etkinlikler yaptırılmıştır.

3.8. Geçerlik ve Güvenirlik

Yapılan çalışmalar geçerlik ve güvenirlik doğrultusunda ele alınıp değerlendirilmiştir. Hazırlanan çalışma kağıtları ve etkinlikler kapsama uygun olarak planlanmıştır. İşlenen dinleme metninin konu ile birbirlerini tamamlayacak şekilde hazırlanmasına özen gösterilmiştir. Yapılan üç değerlendirmede ise puanların objektif olarak değerlendirilmesi adına bir başka sınıf öğretmeninden de değerlendirme noktasında destek alınmıştır. Sınıf öğretmeni araştırmacı gibi ön test, ara test ve son testte yapılan çalışmaları puanlayıp değerlendirmiştir. Araştırmacı ve diğer sınıf öğretmenin değerlendirilmeleri karşılaştırılıp puanlar arasında tutarlılık olup olmadığına bakılmıştır.

3.9.Eylem Araştırması Süreci

Eylem planı oluşturulmadan önce öğrencilerin dinlediğini anlama ve yazılı anlatıma aktarma becerilerinin geliştirilmesine yönelik alan yazındaki çalışmalar ve eylem araştırma süreçleri incelenmiştir. Eylem araştırması, bireyin değişimini ve gelişimini sağlamak amacıyla eylem planı hazırlayıp uygulama, verileri toplama adımlarının gerçekleştiği bilimsel bir süreçtir (Gürgür, 2019). Eğitim öğretim sürecinde eylem araştırması, özellikle ilkökul kademesinde eylem araştırmacısı olan sınıf öğretmenine kendi öğrencilerinde herhangi bir beceriyi geliştirmeye ve bunun için eylem planı hazırlama ve uygulama açısından katkı sağlamaktadır. Aşağıdaki eylem planı Çapanoğlu (2022)'nin eylem planından esinlenerek hazırlanmıştır.

Tablo 1.*Araştırmada işlenen metinler*

Hafta/Tarih	Ders Saati	Dinleme Metninin Adı	Dinleme Metninin Türü
1.Hafta 17.02.2022 18.02.2022	3 ders saati (120 dk)	Şenlikli Bir Akşam Yemeği	Hikâye
2.Hafta 24.02.2022 25.02.2022	3 ders saati (120 dk)	En Güzel Yarıyıl Tatili	Hikâye
3.Hafta 03.03.2022 04.03.2022	4 ders saati (160 dk)	Kazalardan Korunma ve İlk Yardım	Bilgilendirici Metin
4.Hafta 10.03.2022 11.03.2022	4 ders saati (160 dk)	29 Ekim	Şiir
5.Hafta 24.03.2022 25.03.2022	3 ders saati (120 dk)	Kırmızı Domatesin Yolculuğu	Hikâye
6.Hafta 31.03.2022 01.04.2022	4 ders saati (160 dk)	Bilim Gözlem Yapmakla Başlar	Bilgilendirici Metin
7.Hafta 07.04.2022 08.04.2022	4 ders saati (160 dk)	Gelin Kardeş Olalım	Şiir
8.Hafta 14.04.2022 15.04.2022	3 ders saati (120 dk)	Kar Fabrikası	Hikâye

Tablo 2.*Eylem Araştırması Sürecinde Yapılan Testler*

	Tarih	Ders Saati	Dinleme Metninin Türü	Dinleme Metninin Adı
Ön Test	10.02.2022	1 ders saati (40 dk)	Hikâye	Küçük Penguen
Ön Test	10.02.2022	1 ders saati (40 dk)	Bilgilendirici Metin	Geçmişten Günümüze Evler
Ön Test	10.02.2022	1 ders saati (40 dk)	Şiir	Ağaç Sevgisi
Ara Test	17.03.2022	1 ders saati (40 dk)	Hikâye	En İyi Buğday
Ara Test	17.03.2022	1 ders saati (40 dk)	Bilgilendirici Metin	İstiklal Marşı ve Mehmet Akif
Ara Test	17.03.2022	1 ders saati (40 dk)	Şiir	Kentlerde Yaşayan Çocuklar da Oyun Oynamak İsterler
Son Test	21.04.2022	1 ders saati (40 dk)	Hikâye	Ihlamur Ağacının Kokusu
Son Test	21.04.2022	1 ders saati (40 dk)	Bilgilendirici Metin	Kalemin Dileği
Son Test	21.04.2022	1 ders saati (40 dk)	Şiir	Benimle Yaşıt Dedem

4. BÖLÜM

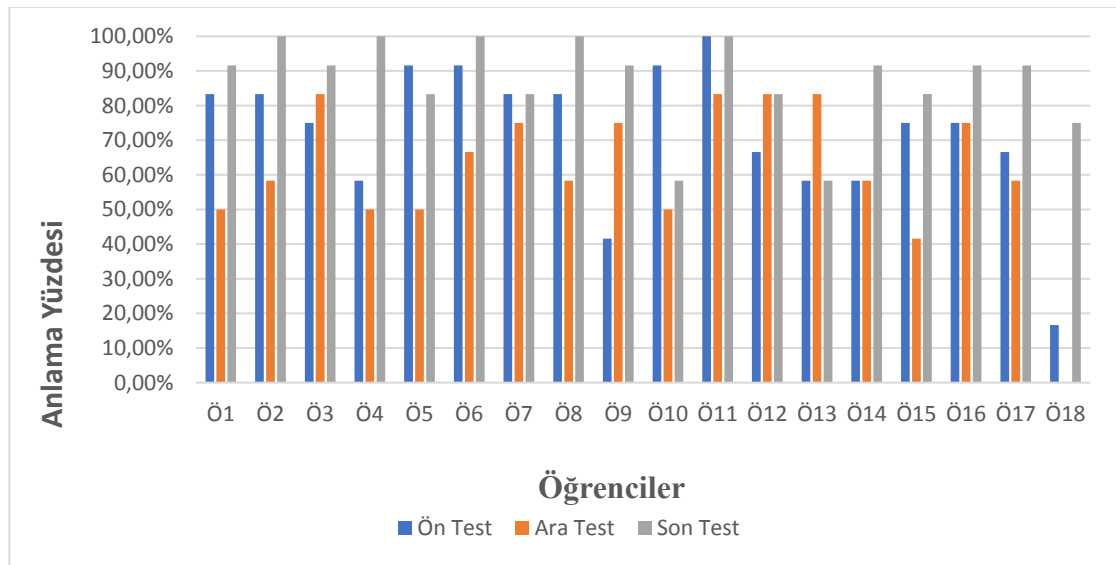
BULGULAR VE YORUM

4.1. Öğrencilerin Dinledikleri Öyküleyici Metinleri Anlama Düzeyi

Araştırmanın bulguları araştırma sorularının sırasına uygun olarak aşağıda sunulmuştur. Araştırma grubundaki öğrencilerin dinlediği öyküleyici metinleri anlama yüzdeleri Grafik 1’de verilmiştir.

Grafik 1

Öğrencilerin Dinledikleri Öyküleyici Metinleri Anlama Düzeyi

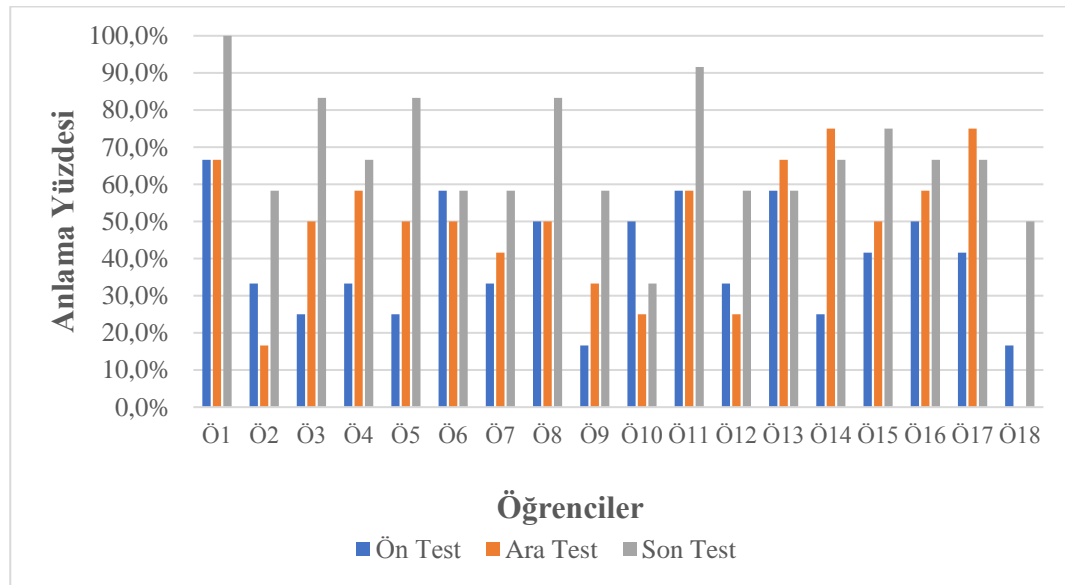
Grafik 1 incelendiğinde Ö3 ve Ö9 kodlu öğrencilerin anlama yüzdelerinde düzenli olarak artış olduğu; Ö13 kodlu öğrencinin ön test ve son test sonucunun aynı olduğu; diğer öğrencilerin ise genel olarak ara testte düşüş yaşayıp son testte ön testten daha yüksek düzeyde anlama yüzdesine ulaştıkları görülmektedir.

4.2. Öğrencilerin Dinledikleri Bilgilendirici Metinleri Anlama Düzeyi

Araştırma grubundaki öğrencilerin dinlediği bilgilendirici metinleri anlama yüzdeleri Grafik 2’de verilmiştir.

Grafik 2

Öğrencilerin Dinledikleri Bilgilendirici Metinleri Anlama Düzeyi

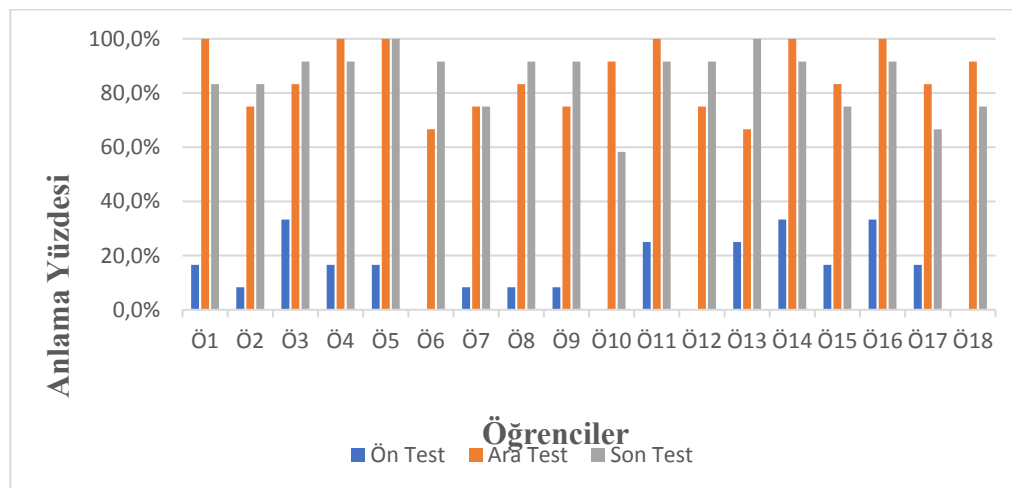
Grafik 2 incelendiğinde Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö9, Ö15, Ö16 ve Ö17 kodlu öğrencilerin anlama yüzdelerinde düzenli olarak artış olduğu; Ö1, Ö8 ve Ö11 kodlu öğrencilerin ise ön test ve ara test sonuçlarının aynı olup son testte anlama yüzdelerinde hızlı bir artış olduğu; diğer öğrencilerin ise genellikle ön testte daha düşük anlama yüzdesine sahip olup son testte daha yüksek anlama düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

4.3. Öğrencilerin Dinledikleri Şiirsel Metinleri Anlama Düzeyi

Araştırma grubundaki öğrencilerin dinlediği şiirsel metinleri anlama yüzdeleri Grafik 3'te verilmiştir.

Grafik 3

Öğrencilerin Dinledikleri Şiirsel Metinleri Anlama Düzeyi

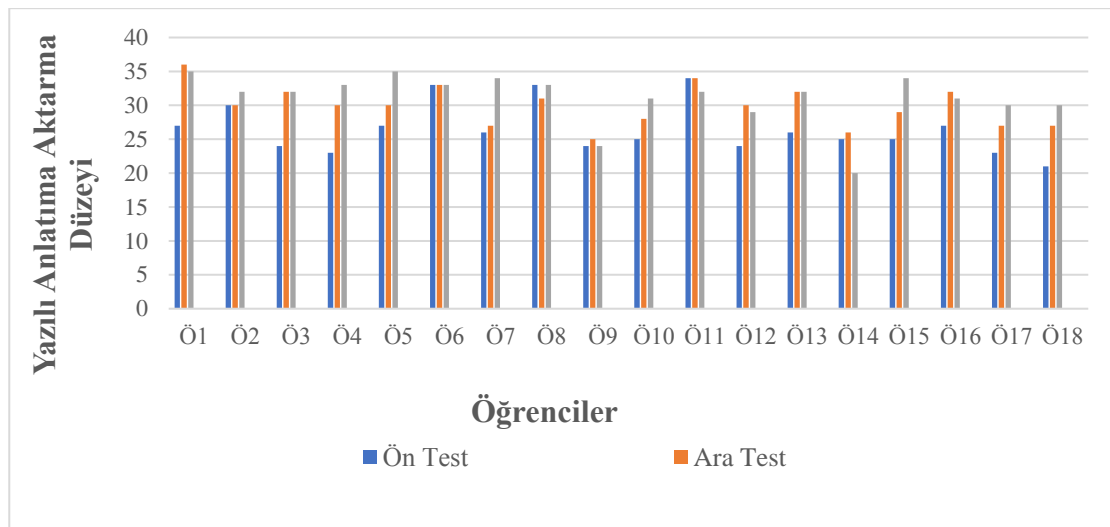
Grafik 3 incelendiğinde Ö6, Ö10, Ö12 ve Ö18 kodlu öğrencilerin anlama yüzdeleri %0 olup ara testte hızlı bir artış olduğu; Ö2,Ö3, Ö8, Ö9 ve Ö13 kodlu öğrencilerin ön testten son testte doğru anlama yüzdelerinde artış olduğu; diğer öğrencilerin ise ara testte daha yüksek düzeyde anlama yüzdesine ulaştıkları; son testte de birbirine benzer düzeyde anlama yüzdesine ulaştıkları görülmektedir.

4.4. Öğrencilerin Dinledikleri Öyküleyici Metinleri Yazılı Anlatıma Aktarma Düzeyi

Araştırma grubundaki öğrencilerin dinlediği öyküleyici metinleri yazılı anlatıma aktarma düzeyleri Grafik 4'te verilmiştir.

Grafik 4

Öğrencilerin Dinledikleri Öyküleyici Metinleri Yazılı Anlatıma Aktarma Düzeyi

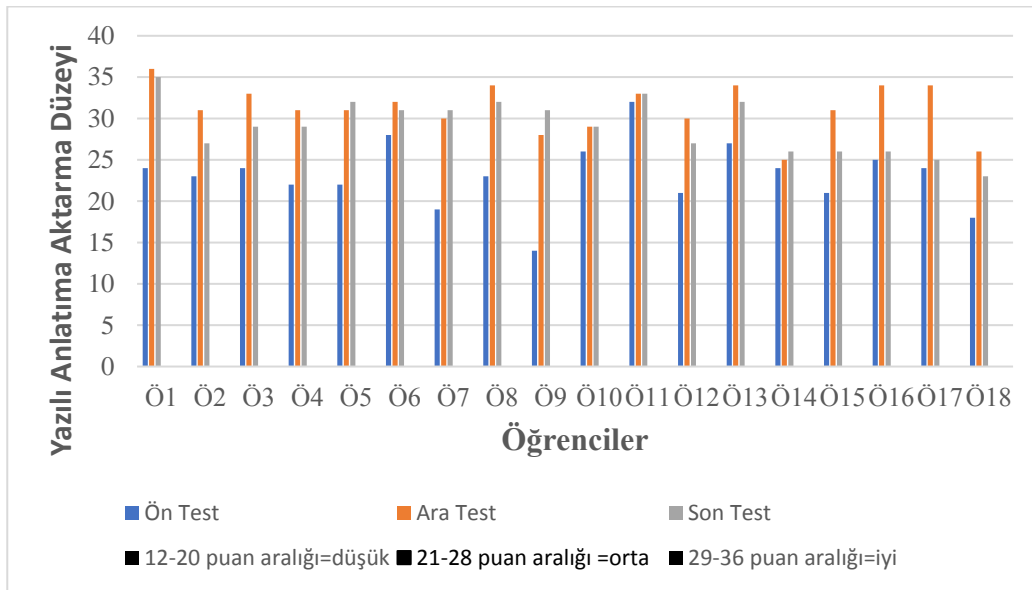
Grafik 4 incelendiğinde Ö6 kodlu öğrencinin ön test, ara test ve son testte yazılı anlatıma aktarma düzeyinde herhangi bir değişim görülmediği; Ö2 kodlu öğrencinin ön test ve ara test sonuçlarının aynı olup son test sonuçlarında bir artış görüldüğü; Ö4, Ö5, Ö7, Ö10, Ö15, Ö17 ve Ö18 kodlu öğrencilerin ise yazılı anlatıma aktarma düzeylerinde düzenli bir artış olduğu görülmektedir.

4.5. Öğrencilerin Dinledikleri Bilgilendirici Metinleri Yazılı Anlatıma Aktarma Düzeyi

Araştırma grubundaki öğrencilerin dinlediği bilgilendirici metinleri yazılı anlatıma aktarma düzeyleri Grafik 5'te verilmiştir.

Grafik 5

Öğrencilerin Dinledikleri Bilgilendirici Metinleri Yazılı Anlatıma Aktarma Düzeyi

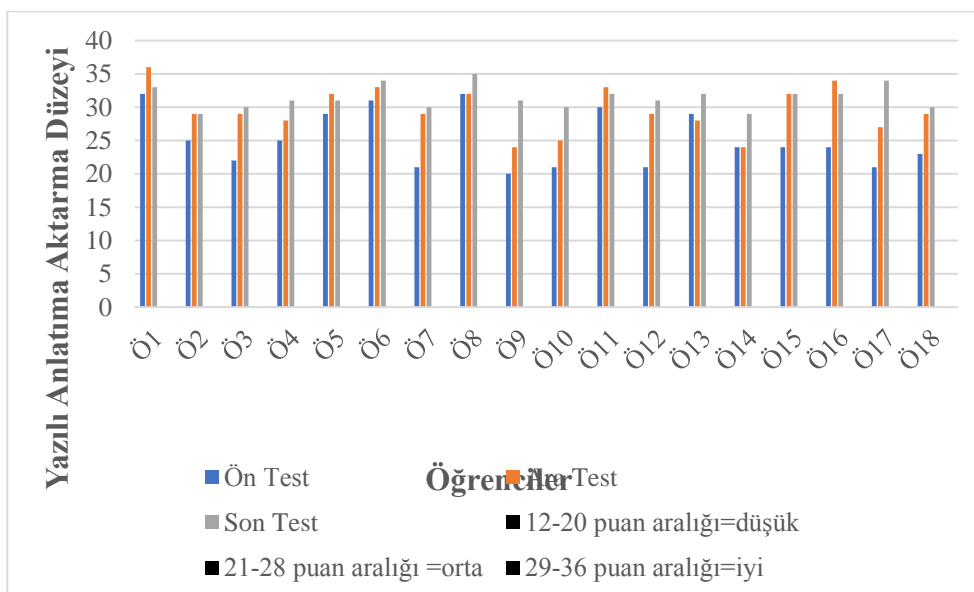
Grafik 5 incelendiğinde Ö9 ve Ö14 kodlu öğrencilerin yazılı anlatıma aktarma düzeylerinde ön testten son teste doğru bir artış olduğu; Ö10 ve Ö11 kodlu öğrencilerin ön testten ara teste geçişte yazılı anlatıma aktarma düzeyinde artış olduğu fakat sonrasında son testte herhangi bir artış görülmediği; Ö16 ve Ö17 kodlu öğrencilerin yazılı anlatıma aktarma düzeylerinin ara test sonuçlarında hızlı bir artış olduğu görülmektedir.

4.6. Öğrencilerin Dinledikleri Şiirsel Metinleri Yazılı Anlatıma Aktarma Düzeyi

Araştırma grubundaki öğrencilerin dinlediği şiirsel metinleri yazılı anlatıma aktarma düzeyleri Grafik 6'da verilmiştir.

Grafik 6

Öğrencilerin Dinledikleri Şiirsel Metinleri Yazılı Anlatıma Aktarma Düzeyi

Grafik 6 incelendiğinde Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö12, Ö17 ve Ö18 kodlu öğrencilerin yazılı aktarma düzeylerinde ön testten son teste doğru bir artış olduğu; Ö8 ve Ö14 kodlu öğrencilerin ön ve ara testteki yazılı anlatıma aktarma düzeylerinin aynı olduğu fakat son testte artış gösterdiği; Ö13 kodlu öğrencinin ise ara testte yazılı anlatıma aktarma düzeyinin düştüğü görülmektedir.

4.7. Normallik Testi Sonuçları

Araştırma grubundaki öğrencilerin öyküleyici, bilgilendirici ve şiir türünde ön test ve son testten aldığı puanlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılacak analizi belirlemek amacıyla normallik testi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Normallik Testi Sonuçları

Testler		Skewness	Kurtosis
Öyküleyici metin anlama testi puanları	Ön test	-1,240	1,96
	Son test	-1,296	1,278
Bilgilendirici metin anlama testi puanları	Ön test	,110	-1,101
	Son test	,152	,270
Şiir anlama testi puanları	Ön test	,299	-,982
	Son test	-1,859	1,038
Öyküleyici metin yazılı anlatım puanları	Ön test	,911	,014
	Son test	-1,918	1,038
Bilgilendirici metin anlama testi yazılı anlatım puanları	Ön test	-,119	1,37
	Son test	-,100	-,792
Şiir anlama testi yazılı anlatım puanları	Ön test	,493	-1,271
	Son test	,533	-,372

Tablo 3 incelendiğinde Skewness ve Kurtosis değerlerinin öyküleyici metin anlama ön test puanları için -1,240/1,96, son test puanları için -1,296/1,278; bilgilendirici metin anlama ön test puanları için ,110/-1,101, son test puanları için ,152; ,270; şiir anlama ön test puanları için ,299/-,982, son test puanları için -1,859/ 1,038; öyküleyici metin yazılı anlatım ön test puanları için ,911; ,014, son test puanları için -1,918/ 1,038; bilgilendirici metin anlama testi yazılı anlatım ön test puanları için -,119/1,37, -,100; /,792; şiir anlama testi yazılı anlatım ön test puanları için ,493/ -1,271; son test puanları için ,533/ -,372 olduğu görülmektedir.

Büyüköztürk (2007) verilerin normal dağılıp dağılmadığını tespit etmek için Skewness ve Kurtosis değerlerinin kullanılabilceğini belirtmektedir. Skewness ve Kurtosis katsayılarının -2 ve +2 aralığında olması verilerin normalden aşırı sapmadığının bir göstergesi olarak kabul edilebilir (George & Mallery, 2010). Bu bilgiler ışığında verilerin normal dağıldığı söylenebilir.

4.8. Öğrencilerin anlama puan ortalamaları ilişkili örneklem için t-Testi Sonuçları

Araştırma grubundaki öğrencilerin öyküleyici, bilgilendirici ve şiir türünde ön test ve son testten aldıkları anlama puan ortalamalarını karşılaştırmak için ilişkili örneklem t-Testi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

Öğrencilerin anlama puan ortalamaları ilişkili örneklem için t-Testi Sonuçları

Testler		N	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
Öyküleyici metin anlama testi puanı	Ön test	18	8,66	2,44	17	-2,99	,00
	Son test	18	10,5	1,54			
Bilgilendirici metin anlama testi puanı	Ön test	18	4,77	1,83	17	-6,21	,00
	Son test	18	8,11	1,93			
Şiir anlama testi puanı	Ön test	18	1,77	1,39	17	-21,12	,00
	Son test	18	10,16	1,69			

Tablo 4 incelendiğinde; öğrencilerin öyküleyici metin anlama testi ön test ve son test puan ortalamaları karşılaştırıldığında anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın son test lehine ($t_{(17)}=-2,99$, $p<,05$); bilgilendirici metin anlama testi ön test ve son test puan ortalamaları karşılaştırıldığında anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın son test lehine ($t_{(17)}=-6,21$, $p<,05$); şiir anlama testi ön test ve son test puan ortalamaları karşılaştırıldığında anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın son test lehine ($t_{(17)}=-21,12$, $p<,05$) olduğu görülmektedir.

4.9. Öğrencilerin yazılı anlatım puan ortalamaları ilişkili örneklem için t-Testi

Sonuçları

Araştırma grubundaki öğrencilerin öyküleyici, bilgilendirici ve şiir türünde ön test ve son testte aldığı yazılı anlatım puan ortalamalarını karşılaştırmak için ilişkili örneklem t-Testi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5*Öğrencilerin yazılı anlatım puan ortalamaları ilişkili örneklem için t-Testi Sonuçları*

Testler		N	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
Öyküleyici metin yazılı anlatım puanı	Ön test	18	26,5	3,71	17	-4,43	,00
	Son test	18	31,11	3,77			
Bilgilendirici metin anlama testi yazılı anlatım puanı	Ön test	18	23,16	3,98	17	-5,76	,00
	Son test	18	29,11	3,23			
Şiir anlama testi yazılı anlatım puanı	Ön test	18	25,22	4,16	17	-7,52	,00
	Son test	18	31,44	1,72			

Tablo 5 incelendiğinde; öğrencilerin öyküleyici metin anlama testi ön test ve son test puan ortalamaları karşılaştırıldığında anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın son test lehine ($t_{(17)}=-4,43$, $p<,05$); bilgilendirici metin anlama testi ön test ve son test puan ortalamaları karşılaştırıldığında anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın son test lehine ($t_{(17)}=-5,76$, $p<,05$); şiir anlama testi ön test ve son test puan ortalamaları karşılaştırıldığında anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın son test lehine ($t_{(17)}=-7,52$, $p<,05$) olduğu görülmektedir.

5. BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

İlkokul öğrencilerinin dinleme stratejilerini kullanarak dinlediklerini anlama ve yazılı anlatıma aktarma becerilerinin geliştirilmesi amacıyla yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkan bulgular bu bölümde her bir metin türü için ayrı ayrı yorumlanmıştır. 8 haftalık araştırma sürecinde kullanılan öyküleyici metin türlerindeki sonuçlar değerlendirildiğinde verilerin normal dağıldığı ve yapılan testlerdeki puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Doğan'ın (2007) dinleme becerisini geliştirmek için öyküleyici metin türü ile ilgili etkinlik temelli çalışmalar yapmış ve bu çalışmalar doğrultusunda olumlu bir ilerleme kaydettiğini ifade etmiştir. Aynı zamanda bu sonuçlardan yola çıkarak dinleme becerisinin eğitim doğrultusunda gerçekleştiğini dile getirmiştir. Doğan (2017) araştırmasında strateji temelli dinleme etkinliklerine yer vermiştir. Bu araştırma grubunda hem strateji temelli dinleme becerisi eğitimi alan öğrenciler hem de geleneksel yöntemle ders dinleyen öğrenciler yer almaktadır. Belirtilen yöntemlerle her iki grupta öyküleyici metin üzerinden çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda değerlendirmeler yapılmış olup strateji temelli dinleme eğitimi alan öğrencilerin dinlediğini anlama becerilerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Amin, Aly ve Amin (2011) yaptığı çalışmada dinlediğini anlama ve dinleme stratejileri arasında pozitif bir korelasyon olduğunu ifade etmiştir. Kırbaş (2010) iş birlikli öğrenme yöntemi ile dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmış ve bu çalışmalardan verimli sonuçlar aldığını ifade etmiştir. Alan yazında da belirtilen bu çalışmalar ve sonuçlar doğrultusunda bu araştırmadan da çıkan sonuç; dinleme stratejileri ve dinleme becerisine yönelik etkinliklerin anlama becerisini geliştireceğini destekler niteliktedir.

Araştırma sürecinde kullanılan bilgilendirici metin türlerindeki sonuçlar değerlendirildiğinde yapılan testlerdeki puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Şapçı'nın (2018) yaptığı çalışmada bilgilendirici metin türü ile özetleme becerisini ölçmeye çalışmıştır. Farklı öğrenci gruplarıyla çalışmış olup süreci değerlendirmiştir. Öğrencilerin gerekli anlama stratejilerine hakim olmadığı için yeterli performans gösteremediklerini dile getirmiştir. Anlama becerisinin temeli de dinleme becerisine dayandığı için dinleme becerisi odaklı etkinliklerin yeterli olarak yapılmadığından kaynaklı olabileceği yorumu yapılabilir. Babayiğit ve Ökten'in (2016) ilkökul öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin dinlediğini anlama becerilerini ölçmüştür. Bu çalışma sonucunda öğrencilerin bilgilendirici metin türünde dinlediklerini anlama puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık

olduğu görülmüştür. Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış olup sınıf öğretmenlerine sorular sorulmuştur. Sınıf öğretmenlerinden birisi öğrencilerin dinlediğini anlama becerileri ile ilgili ders kitaplarında kullanılan metinlerin öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerini geliştirdiğini, bu tür metinlerin öğrencilerin anlama becerilerini artırıp yazılı anlatıma aktarma düzeyini arttıracaklarını dile getirmiştir. Literatürdeki araştırmalar da incelendiğinde; anlama ve yazılı anlatıma aktarma becerisinin gelişmesi için dinleme temelli etkinliklere yeterince yer verilmesi çıkarımı yapılmaktadır.

Araştırma boyunca kullanılan bir diğer metin türü de şiirdir. Bu metin türündeki sonuçlar değerlendirildiğinde yapılan testler arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Her üç metin türü arasındaki anlama düzeyi karşılaştırıldığında şiir türündeki anlama düzeyinde meydana gelen artış diğer metin türlerinden yüksektir. Kemik ve İncebacak'ın (2017) yaptığı çalışmada Türkçe çalışma kitaplarındaki şiir türüne yönelik etkinlikler incelenmiştir. Çalışma kitaplarında şiir ile ilgili etkinliklerin daha çok kelime çalışmalarından oluştuğu tespit edilmiştir. Bu çalışmaların öğrencilerin dinlediğini anlama becerilerinin gelişmesine katkısının büyük olduğu dile getirilmiştir. Babayiğit ve Ökten'in (2016) yaptığı çalışmada öğrencilerin şiir türünde dinlediğini anlama düzeyi olumlu bir ilerleme göstermiştir fakat diğer metin türlerine göre anlama düzeyi biraz daha düşüktür. Sınıf öğretmenleri; dinlediklerini anlayamamalarının sebebi olarak dinleme öncesinde öğrencilerin dikkatini yeterli düzeyde çekememek, içerik yönünden soyut metinlere ve anlamı öğrenciler tarafından bilinmeyen kelimelere yer verilmesi şeklinde açıklama yapmıştır. Özbay ve Çetin (2011) dinleme ve dinlediğini anlama becerisinin geliştirmek ve hedefe ulaşmak için bireylerin karşılıklı iletişiminin güçlü olması, anlatıcının ses tonunu iyi ayarlaması, vurgu ve tonlamalara dikkat ederek konuşması, dinleyicinin de anlatılanları dikkatle dinleyip zihninde yapılandırması gerektiğine değinmiştir. Bu çalışmada şiir türündeki dinlediğini anlama becerisinin diğer metin türlerine göre daha az gelişmesini Yıldız ve Taşkaya'nın (2021) belirttiği gibi şiir türünün kısa cümlelerle birden fazla duygu ve düşüncenin bir arada ve diğer türlere göre daha soyut içeriklerden meydana gelmesinden kaynaklandığı düşüncesi desteklemektedir.

Yapılan araştırmada her üç metin türünde de öğrencilerin dinlediklerinden anladıklarını yazılı anlatıma aktarma düzeylerinde gelişme kaydedildiği tespit edilmiştir. Emiroğlu ve Pınar'a (2013) göre kelime hazinesinin zengin olması öğrencilerin dinleme becerisini desteklemektedir. Bu araştırmada da öğrencilerin kelime hazinesini geliştirmek için çeşitli etkinlikler yapılmıştır. Bunlardan bazıları; cümle kurma çalışmaları, dijital platform üzerinden görsellerden yararlanıp metnin devamını yazma çalışmaları şeklindedir. Kelime hazinesine yönelik yapılmış olan bu çalışmalar öğrencilerin bu araştırmada öğrencilerin dinlediklerinden

anladıklarını yazılı anlatıma aktarma becerilerini geliştirmiş olabilir. Yapılan araştırma sonucunda öğrencilerin dinlediklerini anlama becerisi ve anladıklarını yazılı anlatıma aktarma becerisi gelişmiştir. Özbay (2009) da anlama becerisi gelişmiş öğrencilerin yazılı anlatıma aktarma becerilerinin de geliştiğini ifade etmiştir. Bu becerilerin gelişmesi ve verimli sonuçlar elde edilebilmesi için öğrencilerin bu becerileri hem sosyal yaşamında hem de okulda sık sık kullanması gerekebilmektedir. Dinleyici, dinlediklerini anlamak ve unutmamak için çeşitli yazı tekniklerine yönelmelidir. Bunlardan biri not alma tekniğidir. Dinleyici bu tekniği kullanarak hem zihnindekileri yapılandırır hem de söylenilenleri unutmaz (Emiroğlu ve Pınar, 2013). Araştırma sürecinde dinleme becerisi ile ilgili etkinliklerde de not alma tekniğinden yararlanılmıştır. Çünkü not alma tekniği, dinleyicinin dinlediklerini anlamasını ve kalıcı hale gelmesini sağlamaktadır.

5.2. Tartışma ve Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayalı öneriler aşağıda sunulmuştur.

- 1) Dinleme becerisi ile yazma becerisi birbiri ile eş zamanlı olarak yürütülmelidir. Dinleme metinleri işlenirken yazma becerisi ile ilişkili etkinliklere yer verilmelidir.
- 2) Sınıf öğretmenleri dinleme metinlerini işlerken; dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrasında stratejilere yer vermelidir.
- 3) Öğrencileri dinlediklerinden anladıklarını pekiştirmek ve unutmamaları için çeşitli yazılı anlatım tekniklerine başvurulabilir.
- 4) Yazılı anlatım aktarma çalışmaları yaparken süreç odaklı yazma modellerinden; 4+1 Planlı Yazma ve Değerlendirme modeli kullanılabilir.
- 5) Türkçe ders kitaplarında dinleme metinlerinde öğrencilerin dinlediklerini yazılı olarak aktarabilmeleri için daha fazla etkinliklere yer verilebilir.
- 6) Sınıf öğretmenlerine Türkçe derslerinde kullanılacak dinleme stratejileri ile ilgili hizmet içi eğitimler verilebilir.
- 7) Şiir metin türü ile ilgili gelişmeyi arttırmak için çeşitli şiir yazım teknikleri kullanılabilir. Bu teknikler öğrencilerin şiir yazmaya ve anlamaya olan isteğini arttırabilir. Bu tekniklerden bazıları; Yıldız ve Taşkaya'nın (2021) da belirttiği gibi fon müziği ile birlikte şiir yazma, eksik verilen dizeleri tamamlama, şiire yeni başlıklar bulma, görsellere bakarak şiir yazma olarak belirtilmektedir. Bu tekniklerle beraber şiir yazmak daha eğlenceli ve dikkat çekici bir alışkanlık haline gelebilir.

KAYNAKÇA

- Ahıskalı, E. E. (2020). *Planlama ve yazma stratejileri öğretiminin planlama ve yazma başarısına, yazma özyeterliliğine ve yazma kaygısına etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Aktaş, N. (2019). *Dijital yazma atölyesi etkinliklerinin yazma motivasyonu ve hikâye yazma becerisinin gelişimine etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Aktan, K. G. (2015). *Eğitim ortamında dinleme becerileri envanteri (revize edilmiş)'nin normalizasyonu*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Başkent Üniversitesi.
- Akyol, H. (2019). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları
- Angın, Ö. (2019). *Eğitsel oyun temelli dinlediğini anlama etkinliklerinin 4.sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama başarısı üzerindeki etkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ordu Üniversitesi.
- Aşuluk, Y. (2020). *Zeka oyunlarının ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersinde okuduğunu anlama becerisine etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Atalay, T. D. (2015). Yazma becerisi açısından örnek bir kitap incelemesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (54). 727-777. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunited/issue/2893/40187>.
- Atalay, T. D., & Melanlıoğlu, D. (2016). Ortaokul öğrencileri için dinleme stratejileri ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (57), 1885-1904. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunited/issue/24337/257957>
- Aytan, T. (2011). *Aktif öğrenme tekniklerinin dinleme becerisi üzerindeki etkileri*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Babayiğit, Ö. & Ökten, B. (2016). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerinin incelenmesi.
- Babayiğit, Ö. & Ökten, B. (2016). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerinin incelenmesi. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 1(1), 1-12. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijetsar/issue/28923/308520>.
- Bağcı, H. (2007). *Türkçe öğretmeni adaylarının yazılı anlatım derslerine yönelik tutumları ile yazma becerileri üzerine bir araştırma*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Balcı, O. (2017). *4+1 Planlı yazma ve değerlendirme modelinin 6. sınıf öğrencilerinin yazma becerilerini ve yazılı anlatım tutumlarını geliştirmeye etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Balcı, F. İ. (2019). *Örnek olay yönteminin okuduğunu anlama becerisine ve Türkçe dersine yönelik tutuma etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Trabzon Üniversitesi.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Başkan, A., & Deniz, E. (2015). Ortaöğretim öğrencilerinin ders içi dinleme sorunları (Malatya ili örneği). *Turkish Studies*, 10(7), 179-196. DOI: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8014> ISSN: 1308-2140.
- Bayraktar, H.V. (2015). Sınıf yönetiminde öğrenci motivasyonu ve motivasyonu etkileyen etmenler, Vatansver Bayraktar, H. (2015). Sınıf yönetiminde öğrenci motivasyonu ve motivasyonu etkileyen etmenler. *Turkish Studies*. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7788> ISSN: 1308-2140
- Belet, Ş. & Yaşar, Ş. (2007). Öğrenme stratejilerinin okuduğunu anlama ve yazma becerileri ile Türkçe dersine ilişkin tutumlara etkisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3(1), 69-86.
- Beyhan, A. (2013). Eğitim örgütlerinde eylem araştırması. *Journal of Computer and Education Research*, 1(2), 65-89. (Köse, 2022)
- Beyreli, L. Çetindağ, Z. & Celepoğlu, A. (2015). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Pegem Akademi.
- Bölükbaş, F. & Özdemir, E. (2009). Aktif öğrenmenin yazılı anlatım becerilerine etkisi. *HAYEF Journal of Education*, 6(2), 27-43.
- Bulut, B. (2013). *Etkin dinleme eğitiminin anlama, okuduğunu anlama ve kelime haznesi üzerine etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. PegemA Yayıncılık.
- Ceyran, K. O. (2016). *Türkçe öğretmeni adayların dinleme becerisine yönelik görüşlerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Ciğerci, F. M. (2015). *İlkokul dördüncü sınıf Türkçe dersinde dinleme becerilerinin geliştirilmesinde dijital hikâyelerin kullanılması*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Çağlayan, N. (2009). *İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin dinleyerek anladıklarını yazılı anlatıma aktarma becerilerinin değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uludağ Üniversitesi.

- Çapanoğlu, A. Ş. (2022). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin yazma becerilerinin gelişiminin desteklenmesi: eylem araştırması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ordu Üniversitesi.
- Çaylı, C. (2020). *Ortaokul Türkçe derslerinde öğrencilerin dinleme becerisinin geliştirilmesi ve gelişim durumlarının belirlenmesine yönelik bir eylem araştırması*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- Çelebi, İ. (2020). *Almanya’da Türkçe öğrenen Türk çocuklarına yönelik hazırlanan dinleme becerisi etkinlik ve uygulama örnekleri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Çelik, U. (2020). *Türkiye’deki Suriyeli öğrencilerin konuşma ve dinleme becerilerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin yaklaşımları*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mustafa Kemal Üniversitesi.
- Çelikbaş, K. A. (2010). *Anlama / dinleme stratejilerinin kullanımı ile dinlediğini anlama düzeyi arasındaki ilişki*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Demirci, Ş. Ö. (2010). Improvement of speaking and listening skills of young learners in the 5th grade of the primary school: a case study. [Unpublished master’s thesis]. İstanbul Üniversitesi.
- Doğan, Y. (2019). Dinleme/izleme becerisi ile Türkçe dersi öğretim programında bu becerinin geliştirilmesi için önerilen yöntemlere yönelik bir analiz. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(1), 31-56.
- Doğan, Y. (2010). Dinleme becerisini geliştirmede etkinliklerden yararlanma. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (27), 263-274.
- Duran, S. (2010). *Yaratıcı yazma yaklaşımının yazılı anlatım becerisinin gelişimine etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Trakya Üniversitesi.
- Durmuş, N. (2013). *İlköğretim 2. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde çocuk edebiyatı ürünlerinin etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Elemen, B. (2014). *Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerin lisans düzeyinde kullandıkları dinleme stratejileri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Emiroğlu, S., & Pınar, F. N. (2013). Relationship between listening and other skill types. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(4), 769-782.

- Epçaçan, C. (2013). Temel bir dil becerisi olarak dinleme ve dinleme eğitimi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11), 331-352.
- Erbilen, M. (2021). *Yazma öncesi etkinliklerinin yazma motivasyonuna ve yazma başarısına etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi.
- Erdem, R. (2019). *İnsan kaynakları yöneticilerinin mülakat sürecindeki dinleme türlerinin demografik değişkenlere göre incelenmesi: Adana Hacı Sabancı organize sanayi bölgesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çağ Üniversitesi.
- Erdoğan, Ö. (2012). *Süreç temelli yaratıcı yazma uygulamalarının yazılı anlatım becerisine ve yazmaya ilişkin tutuma etkisi*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Erol, T. (2021). *Üst bilişsel yazma stratejileri eğitiminin yazma becerisine ve yazmaya yönelik tutuma etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Fidan, M. (2012). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin Türkçe dersinde kullandıkları dinleme stratejilerinin değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference (17.0 update 10th ed.)*. Boston: Pearson.
- Göçer, A. (2010). Türkçe öğretiminde yazma eğitimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi-Journal of International Social Research*, 3(12). 178-195. <https://avesis.erciyes.edu.tr/yayin/7eff588a-1bff-4223-b3f8-769e23c181a1/turkce-ogretiminde-yazma-egitimi>.
- Gökçe, A. (2020). *İlkokul dördüncü sınıf Türkçe dersinde yaratıcı yazma uygulamalarının öğrencilerin Türkçe dersi tutumu, yazma tutumu ve yaratıcı yazma becerileri üzerine etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yozgat Bozok Üniversitesi.
- Gümrükçüoğlu, S. (2013). Din eğitiminde dil ve iletişim etkinliği olarak dinlenme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5).
- Güneş, G. (2020). *İlk okuma yazmayı farklı yazı türleriyle öğrenen sınıf öğretmeni adaylarının bitişik eğik yazı ile dik temel yazıyı kullanım durumları*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi.
- Güneş, F. (2014). Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller (4. Baskı). *Pegem Akademi*.
- Güneş, F. (2013). Türkçe öğretiminde metin seçimi. *Ana Dili Eğitim Dergisi*, 1(1), 1- 12.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri (5. Baskı)*. Seçkin Yayıncılık.
- Gürbüz, S. (2006). *Türkçe öğretmenlerinin şiir türünden yararlanma biçim ve düzeyleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. On Sekiz Mart Üniversitesi.

- Gürel, E., Tat, M., & Özşenler, D. (2018). Diyaloga dayalı dinleme: diyalojik dinleme. *Researcher Social Science Studies*, 6(3), 57-72.
- Gürgür, H. (2019). *Eylem araştırması*. A. Saban, & A. Ersoy (Eds.), Eğitimde nitel araştırma desenleri (3. baskı) içinde (s. 31-78). Anı Yayıncılık.
- Gürgür, H. (2017). Eylem araştırması. İçinde, A. Saban & A. Ersoy (Ed.), Eğitimde nitel araştırma desenleri (s. 31-78). Anı Yayıncılık.
- Kansızoğlu, H. B. (2018). *Ters yüz edilmiş sınıf modeline dayalı yazma öğretiminin öğrencilerin üstbilişsel farkındalık düzeylerine, yazma başarılarına ve kaygılarına etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Karadüz, A. (2010). Türkçe ve sınıf öğretmeni adaylarının dinleme stratejilerinin değerlendirilmesi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(29), 39-55.
- Karataş, A. (2019). *İlkokulda yazma güçlüğünün giderilmesi: eylem araştırması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uşak Üniversitesi.
- Kartal, G. (2012). The effects of audio books on freshman students' reading comprehension achievement and listening comprehension skills. [Unpublished master's thesis]. Selçuk Üniversitesi.
- Karatay, H. & AKSU, Ö. (2017). 4+1 Planlı yazma ve değerlendirme modelinin 8. sınıf öğrencilerinin ev ödevlerini hazırlamaya etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(2), 313-335. <https://www.anadiliegitimi.com/en/pub/issue/27613/302765>.
- Karatay, H. (2011a). Süreç temelli yazma modelleri: 4+1 planlı yazma ve değerlendirme. M. Özbay (Ed.), *Yazma eğitimi (1.Baskı)*, (ss. 20-43). Pegem Akademi.
- Kargın, T. Güldenoğlu, B. & Ergül, C. (2017). Dinlediğini anlama becerisinin okuduğunu anlama üzerindeki yordayıcılığının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(6), 2369-2384. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefdergi/issue/31577/357312>.
- Kasap, D. (2019). *Yaratıcı okuma - yaratıcı yazma çalışmalarının yaratıcı okuma, okuduğunu anlama, yazma ve yaratıcı yazma erişimine etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Kemiksiz, Ö. (2015). Türkçe öğretiminde eleştirel dinleme. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 299-316.
- Kılınç, K. (2015). *Aktif öğrenme tekniklerinin 4.sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerisine ve dinlemeye yönelik tutumlarına etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.

- Koca, C. (2020). *İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okur öz algısı, okuma motivasyonu ve okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Düzce Üniversitesi.
- Köprü, M. U. (2020). *Ortaokul öğrencilerinin dinleme becerilerine ilişkin karşılaştıkları sorunlar üzerine bir inceleme*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Köse, S. (2022). *Okuma becerilerinin geliştirilmesinde okuma tiyatrosunun kullanılması: bir eylem araştırması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ordu Üniversitesi.
- Köse, H. B. T. (2019). *Okul öncesi dönem çocuklarında dijital hikâye anlatımının dinleme becerilerine etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi.
- Melanlıoğlu, D. (2011). *Üstbilis stratejileri eğitiminin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerin dinleme becerilerine etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Ateş, M. & Ercan, A. N. (2015). Türkçe öğretmenlerinin dinleme stillerinin incelenmesi. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 34(2), 107-119.
- Odacı, T. (2006). *The effect of explicit listening comprehension strategy training on listening comprehension strategy use and listening proficiency level*. [Unpublished master's thesis]. Anadolu Üniversitesi.
- Ören, B. (2019). *Estetik dinlemenin 4. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bartın Üniversitesi.
- Özbay, M. & Melanlıoğlu, D. (2012). Türkçe öğretim programlarının dinleme becerisi bakımından değerlendirilmesi.
- Özbay, M. (2011). *Yazma eğitimi*. Pegem Akademi.
- Özbay, M. & Çetin, D. (2013). Dinleme becerisinin geliştirilmesinde prozodik farkındalığın önemi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (26), 155-175.
- Özbay, M. (2009). *Bir dil becerisi olarak dinleme eğitimi*. Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2005). Bilim ve kültür aktarıcısı olarak yazı. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, (2), 67-74.
- Özber, M. (2019). *Yaratıcı drama yöntemleriyle oluşturulmuş yazma çalışmalarının öğrencilerin yazma kaygısı, yazmaya yönelik tutumu ve yazma öz yeterliğine etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uşak Üniversitesi.
- Özdemir, E. (1987). *İlkokul öğretmenleri için Türkçe öğretimi kılavuzu*. İnkılap Kitabevi.

- Özmen, G. (2018). *Doğal ses ve video aracılığıyla yapılan dinleme çalışmalarının anlama bakımından karşılaştırılması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Öztürk, H. (2016). *Yüz yüze ve çevrimiçi tartışmacı yazma eğitiminin öğretmen adaylarının tartışmacı yazma becerilerine ve yazma kaygılarına etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Sevimli, F. (2015). *Katılımlı dinlemenin ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.
- Soysal, T. (2022). *Derinleştirerek yazma ve etkileşimli yazma stratejilerinin ilkökul üçüncü sınıf öğrencilerinin yazma başarısına etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Tavşanlı, Ö. F. (2019). *Süreç temelli yazma modüler programının ilkökul 2.sınıf öğrencilerinin yazmaya ilişkin tutum, yazılı anlatım becerisi ve yazar kimliği üzerine etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Temel, S. (2018). *İlkokul öğrencilerinin yazılı anlatım becerileri, yazmaya yönelik tutumları ve yazma kaygıları arasındaki ilişki*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kırıkkale Üniversitesi.
- Uğur, M. (2019). *Dinleme stratejileri öğretiminin dinleme öz yeterlik algısına ve dinleme başarısına etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Ünlüoğlu, C. (2015). *Görsel destekli yazma etkinliklerinin öğrencilerin yazma başarılarına ve yazmaya yönelik görüşlerine etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mustafa Kemal Üniversitesi.
- Ünsal, G. (2008). Yazma öğretimi. *Dil Dergisi*, (142), 46-60.
- Yaman, İ. (2011). *The efficacy level of using cognitive and compensation strategies for reading*. [[Unpublished master's thesis]. On Dokuz Mayıs Üniversitesi.
- Yemenici, A. İ. (2019). *Türkçe öğretiminde masallarla yapılan etkinliklerin dinleme becerilerine etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Yıldırım, H. (2007). *İlköğretim 3. sınıf öğrencilerinin dinleme becerileri üzerine bir araştırma*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Yıldız, N. (2015). *Dinleme stratejileri öğretiminin beşinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi.
- Yusufoğlu, S. (2017). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarındaki aktif kelime servetinin belirlenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uşak Üniversitesi.

- Yıldız, B. & Taşkaya, S. M. (2021). Şiir yazma teknikleri ile uygulama önerileri. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 1(24 Kasım Öğretmenler Günü Özel Sayısı), 80-106. ISSN: 2791-7037 Sayı 24 Kasım Öğretmenler Günü Özel Sayısı, Cilt 1, Sayfa 80-106, Yıl 2021.
- Yılmaz Abalı, B. (2019). *Dinleme becerisi ve sosyal duygusal öğrenme becerisi arasındaki ilişkinin belirlenmesi üzerine bir inceleme*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Yılmaz, İ. (2007). *Türkçe öğretimince dinleme becerisini geliştirmeye yönelik önerilen etkinliklerin değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Niğde Üniversitesi.
- Zelzele, E. B. (2022). *Öz düzenlemeye dayalı strateji gelişimi modeliyle verilen eğitimin öğrencilerin ikna edici yazma becerilerine yazma motivasyonu, kaygısı ve tutukluğuna etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Zengin, S. B. (2010). *Çocuk kitaplarının dinleme becerisini geliştirme aracı olarak kullanılması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

EKLER**Ek 1. Araştırma İzni**

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı: E-20585590-302.14.02-3194
Konu: Hazal ÇOLAK'ın Araştırma İzni

23.09.2021

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI BAŐKANLIđINA

İlgi : 05.07.2021 tarihli ve 51413142-302.01.08-2327 sayılı yazımız.

Anabilim Dalımız Yüksek Lisans öğrencisi Hazal ÇOLAK'ın ilgi yazınızda bahsi geçen Araştırma izni çalışması kapsamında İstanbul Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan yazı ilişikte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve öğrenci ile danışmanı Dr. Öğr. Üyesi Yakup BALANTEKİN'ne bildirilmesi konusunda gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Kazım YOLDAŐ
Müdür

Ek 2. Bursa Uludağ Üniversitesi Etik Kurul Kararı**BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ****ENSTİTÜ YÖNETİM KURULU KARARI****OTURUM TARİHİ**

13.04.2021

OTURUM SAYISI

2021/14

KARAR NO: 02/c

Temel Eğitim Anabilim Dalı Başkanlığının 07.04.2021 tarih ve 1427 sayılı 801881022 numaralı Yüksek Lisans öğrencisi Hazal ÇOLAK'ın tez konusu önerisi konulu yazısı ve ekleri görüşmeye açıldı.

Yapılan görüşmeler sonunda; Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı 801881022 numaralı Yüksek Lisans öğrencisi Hazal ÇOLAK'ın "İlkokul Öğrencilerinin Dinleme Stratejilerini Kullanarak Dinlediklerini Anlama ve Yazılı Anlatıma Aktarma Becerilerinin Geliştirilmesi" isimli tez konusunun önerisinin BUÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinin 28/1 maddesi uyarınca uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Ek 3. Ölçek Kullanım İzinleri

← 📅 ⌚ 🗑️ 📧 ⌚ ↶️ 📧 📄 ⋮ 177 ileti dizisinden 103. < >

Ölçek kullanım izin talebi Gelen Kutusu x ⌵ 🖨️ 📧

h hazal colak 23 Mar 2021 Sal 12:56 ☆
Hocam merhaba, ben Uludağ Üniversitesi Sınıf Eğitimi Yüksek Lisans öğrencisiyim. İsmim Hazal Çolak. Uludağ Üniversitesi Dr.Öğr. Üyesi Yakup Balantekin hocan...

---

e Özge ERDOĞAN 23 Mar 2021 Sal 13:41 ☆ ↶️ ⋮
Alici: ben ▾
Merhaba Hazal, "Yazılı Anlatımı Değerlendirmek için Dereceli Puanlama Anahtarı"ni atif yaparak kullanabilirsin. Kolay gelsin.
Doç. Dr. Özge Erdoğan
hazal colak , 23 Mar 2021 Sal, 13:56 tarihinde şunu yazdı:
⋮

Hocam merhaba, ben Uludağ Üniversitesi Sınıf Eğitimi Yüksek Lisans öğrencisiyim. İsmim Hazal Çolak. Uludağ Üniversitesi Dr.Öğr. Üyesi Yakup Balantekin hocanın danışmanlığında ilk okuma yazma alanında tez hazırlayacağım. İzniniz olursa çalışmalarınızda yer alan "Yazılı Anlatımı Değerlendirmek için Dereceli Puanlama Anahtarı"ni kullanmak istiyorum.

h hazal colak 19 Mar 2021 Cum 15:44 ☆ ↶️ ⋮
Alici: hakyol ▾
Hocam merhaba, ben Uludağ Üniversitesi Sınıf Eğitimi Yüksek Lisans öğrencisiyim. İsmim Hazal Çolak. Uludağ Üniversitesi Dr.Öğr. Üyesi Yakup Balantekin hocanın danışmanlığında ilk okuma yazma alanında tez hazırlayacağım. İzniniz olursa çalışmalarınızda yer alan "Yanlış Analizi Envanteri" ni kullanmak istiyorum.
Saygılar.

---

h HAYATI AKYO 20 Mar 2021 Cmt 13:50 ☆ ↶️ ⋮
Alici: ben ▾
Hazal Öğretmenim,
Kaynak göstermek kaydıyla kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar dilerim.
Prof. Dr. Hayati Akyol
----- Orjinal Mesaj -----
Kimden: hazal colak
Kime:

Ek 4. Öğrenci Çalışmalarından Örnekler

1) Dinleme Sürecini Planlama:

-Dinleme Materyalini Tanıma:

Öğrenciler dinleme metninin görselini ve başlığını hızlıca gözden geçirirler. Anahtar kelimeler ve görseller ile metinde anlatılmak isteneni kendi düşünceleriyle ifade ederler.

- Çocuklar şimdi sizlerle dikkatlice metnin görseli ve başlığını inceleyeceğiz. Sonrasında verilen anahtar kelimeler ve görsellerle kısa bir metin oluşturmanızı isteyeceğim. Haydi yaratıcı fikirler iş başında 😊😊

➤ Bilim, merak, doğa, gözlem, araştırmak

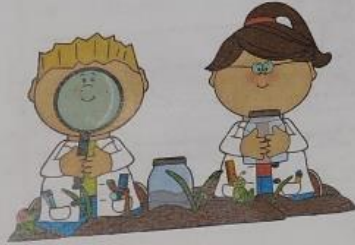
BİLİM ÖDEVİ

Alınan bir tane bilim ödevi vardı. Nasıl bir şey yapacağı - merak etti. Nereye baksın, dışarı baktı. Ama hala bir şey bulamadı. Gözlemledi ve araştırdı. Sonunda buldu. Hemen projesini yaptı. Doğayı korumak için bir tane çizim yaptı. Öğretmen de onu tebrik etti.

-Genellemeler Yapma:

Öğrenciler dinledikleri metnin konusunu ve ana fikrini bulur.

Dinlediğiniz metnin konusu nedir?
Metnin konusu bilimin gözlem yapmakla başladığı olabilir.

Dinlediğiniz metnin ana fikri nedir?
Araştırmamız ve göz- lemlerimiz büyüklerimizde bize katkı sağlar.

-Özetlemeye Başvurma:

Öğrenciler metinden anladıklarını özetlerler.

- Metinden anladığınızı kısaca yazınız.
Geçmişteki bazı şeyleri araştırarak
ve gözlemleyerek bazı şeyleri göz-
lemleyerek araştırarak ve gözlemlemek
bize gelecekte katkı sağlar.

4) Dinlenenleri Yapılandırma:

-Ön Bilgiler ve Kişisel Deneyimlerle İlişkilendirme:

Öğrencilerle dinlediklerini ön bilgileri ile ilişkilendirirler.

- Çocuklar, Fen Bilimleri dersinde canlı ve cansız varlıkları öğrenmiştik. Peki bu metinde geçen canlı ve cansız varlıklar nelerdir? Yazınız.

Canlı Varlıklar	Cansız Varlıklar
Balık	Yıldız
Kedi	Araba
Böcek	Kum taneleri
Ağaç	

-Günlük Hayatla İlişkilendirme:

- Doğada geçirdiğiniz bir gününüzü anlatınız. Doğa yürüyüşü olabilir, piknik olabilir, balık tuttuğunuz bir gün de olabilir.

Ailemle birlikte pikniğe gitmiştik. Ben masa ve sandal geleri düzenliyordum. Babam yiyecekleri hazırlıyordu. Annem ve ağabeyim içecekleri hazırlıyordu. Tüm işlerimiz bitmiş yemekimizi yemiştik. Eve gittik. Çok mutlu idim.

5) Değerlendirme:

-Öz Değerlendirme:

Öğrenciler kendilerindeki eksikleri ve hataları gözden geçirirler. Düzeltme için gerekli saptamalarda bulunurlar.

- Çocuklar, bu metni nasıl dinlediniz? Kendinizde gördüğünüz eksikler nelerdir? Düzeltmek için neler yaparsınız? Kendinizi değerlendiriniz.

Ben araştırmıya ve gözlemlemiyordum
Siz bu metni okuyunca araştırmayı
ve gözlemlemeyi çok sevdim artık
hem araştırıyorum hem de gözlemli-
yorum.

-Dinleme Sürecinin Değerlendirilmesi:

- Gözlem yaparken kullanılacak iki temel malzeme nelerdir? (Basit Anlama)

Gözlem yaparken kullanılacak iki
temel malzeme gözlem defteri ve
kalemdir

- İnsanın en ilginç özelliklerinden birisi nedir? (Basit Anlama)

- Kimler gözlem yapabilir? (Basit Anlama)

Düşünen, merak eden ve sorgulayan her insan gözlem yapabilir.

- Balıkları hangi yöntemlerle gözlemleyebilirsiniz? (Derin Anlama)

Balıkları deniz kamerası ile gözlemleyebilirsiniz.

- Gözlem yapmayı seven, ilgi duyan bir kişi gelecekte hangi meslekleri tercih edebilir? (Derin Anlama)

Gözlem yapmayı seven birisi dedektif ve bilim insanı olabilir.

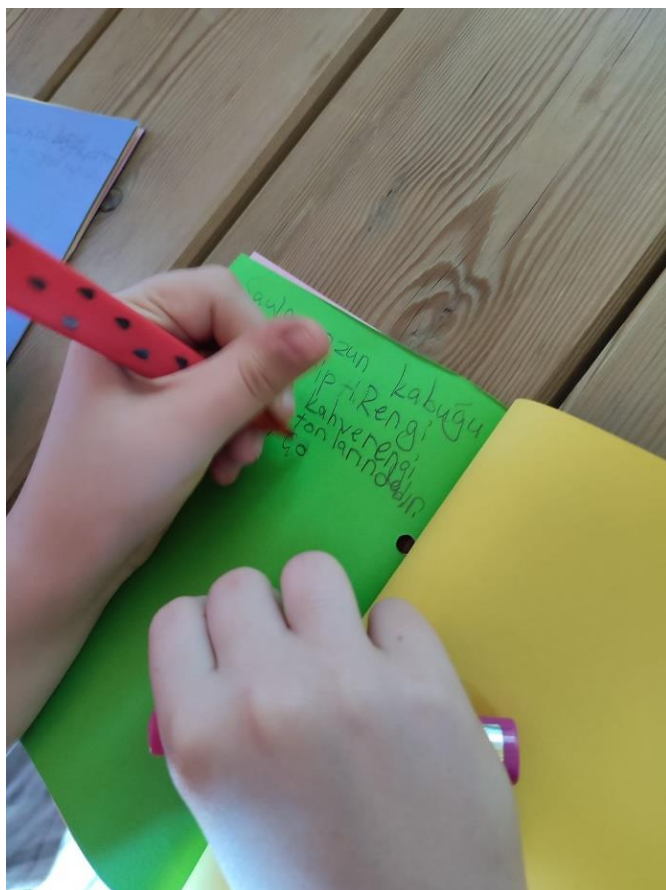
6) Dinlenenleri Kullanma ve Paylaşma:

Öğrenciler bir ders saatinde renkli kartonlardan gözlem defteri oluştururlar. Sonrasında bahçeye çıkıp bitkileri ve hayvanları gözlemlerler. Yaptıkları gözlemleri hazırladıkları gözlem defterine yazırlar. Bireysel veya grup halinde gözlem yapabilirler. Gözlem defterine tuttıkları notları sınıfta arkadaşlarına anlatırlar.

Ek 5. Etkinliklerden Fotoğraflar

Ek 6. Dinleme Becerisi İle İlgili Hazırlanan Çalışma Kağıtları

ŞENLİKLİ BİR AKŞAM YEMEĞİ ETKİNLİK KAĞIDI

Dinleme Öncesi Etkinlikleri:

1) Dinleme Sürecini Planlama:

Aşağıdaki görsellerden hangileri dinleme kurallarına uygundur? İşaretleyiniz.

2) Dinleme Sürecini İzleme:
-Dikkat Durumunu Kontrol Etme:

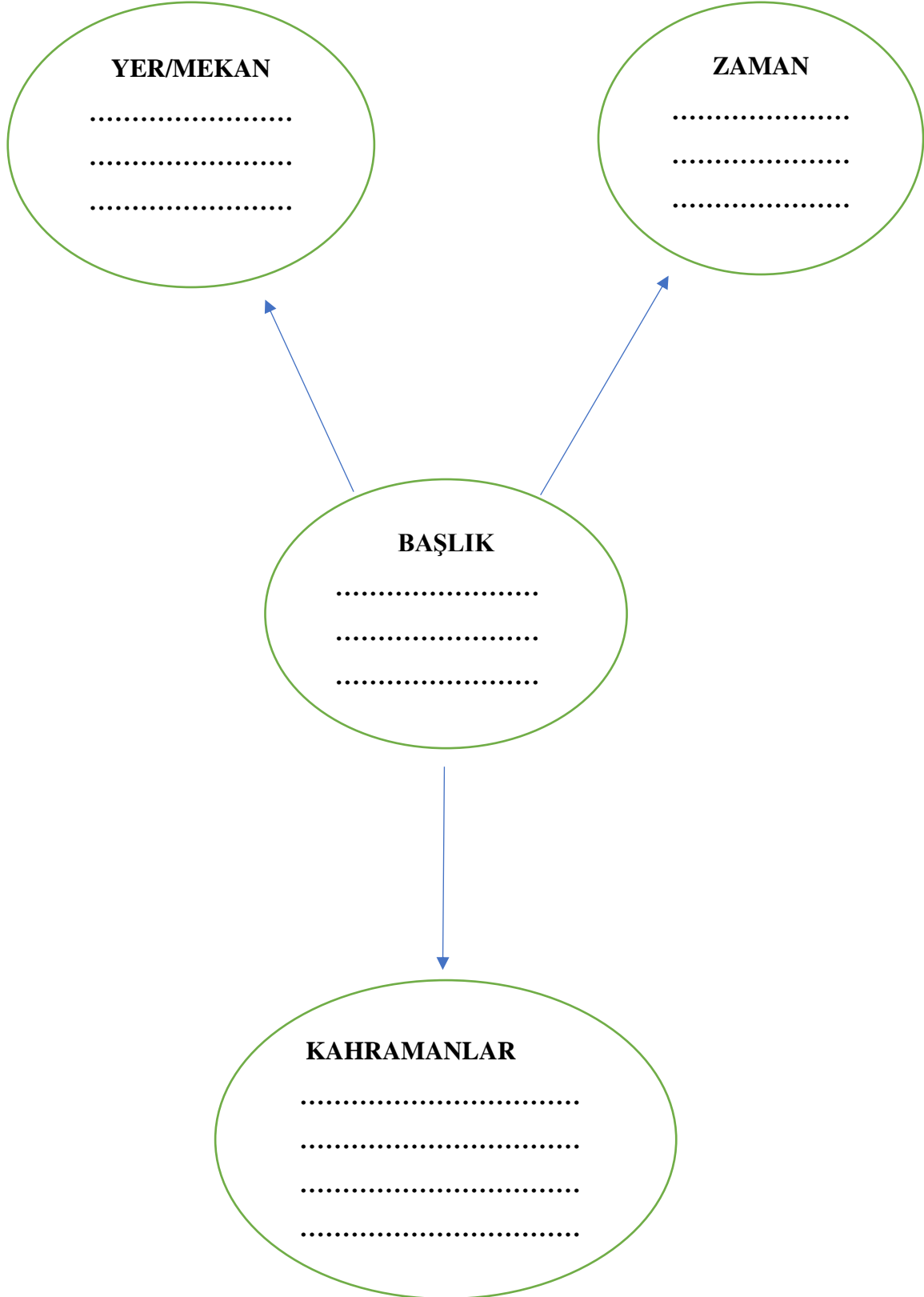
Aşağıdaki bulmacadan “Şenlikli Bir Akşam Yemeği” metninde geçen araç gereçleri bulup sarıya boyayınız.

B	P	A	B	A	R	D	A	K	T	E
I	E	L	Y	L	R	T	Ü	R	V	A
N	Ç	Ş	E	Ö	E	U	B	F	B	D
B	E	İ	V	N	Ç	S	C	C	N	F
V	T	A	B	A	K	B	A	U	Ö	Y
C	E	R	P	P	I	L	Ö	Ö	K	U
F	T	Ö	Ç	A	T	A	L	J	Ş	O
M	A	S	A	Ö	R	T	Ü	S	Ü	H
G	U	U	Z	B	Ş	İ	N	P	Ğ	Ü

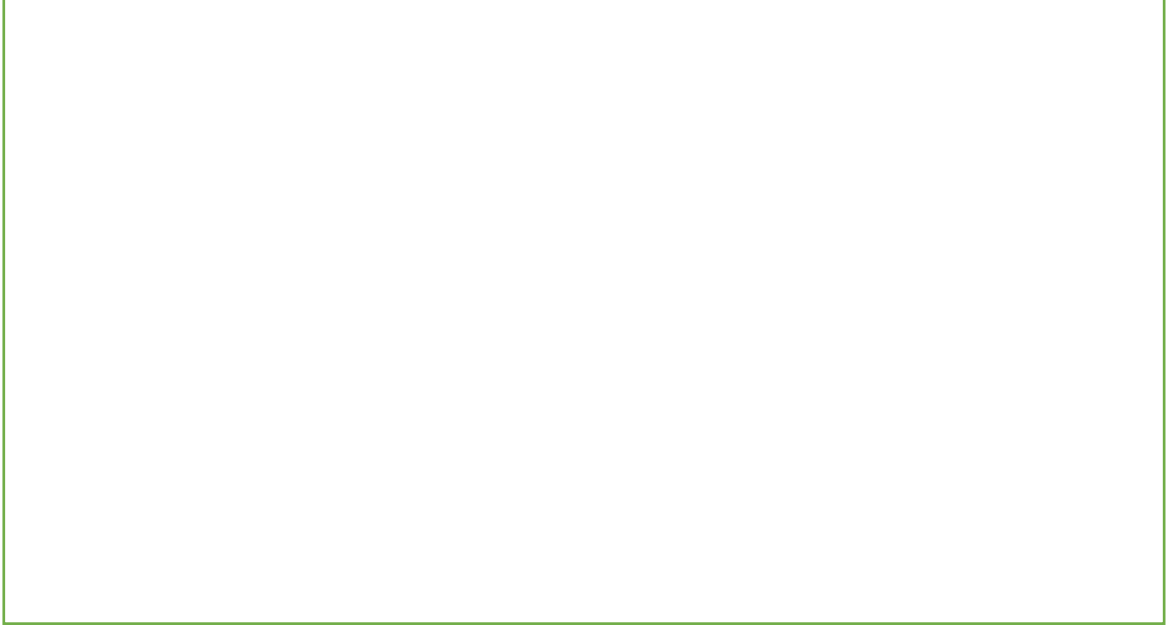
3) Dinlenenleri Örgütme:
Kavram Haritalarından Yararlanma

Aşağıdaki şemayı doldurunuz.

**4) Dinlenenleri Değerlendirme:
Dinleme Sürecinin Değerlendirilmesi**

Dinlediğiniz metne göre çocuk masayı nasıl hazırlamıştır? Dizilişini aşağıda gösteriniz.

-Sizler de evinize misafir geldiğinde ailenizle nasıl iş bölümü yaparsınız?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

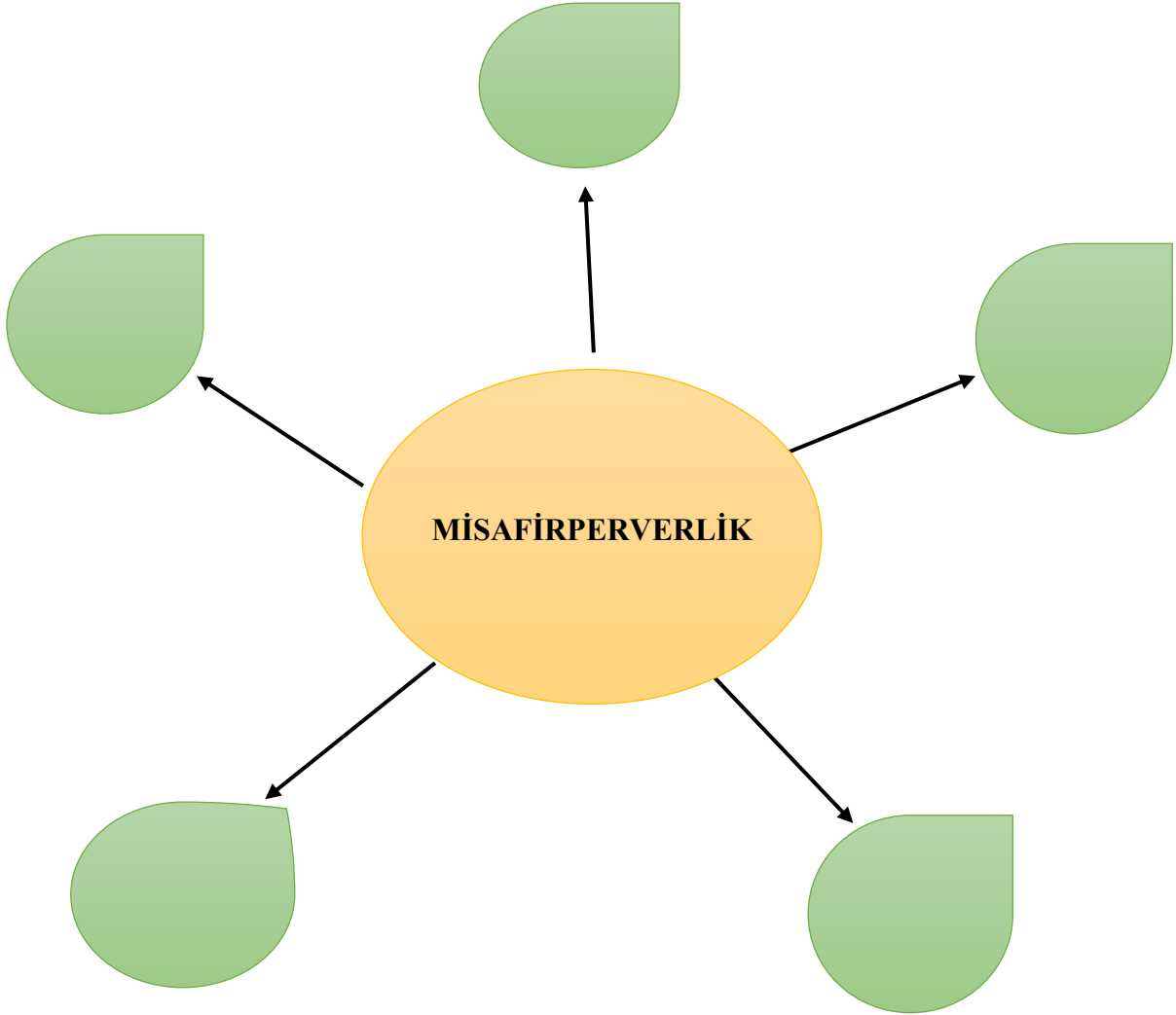
.....

.....

-Yemeklerin lezzetli olup olmaması ile güzel bir akşam yemeği yenilmiş olması arasında nasıl bir ilişki vardır?

5) Dinlenenleri Yapılandırma

Misafirperverlik kelimesinin size çağrıştırdıklarını yazınız.

EN GÜZEL YARIYIL TATİLİ ETKİNLİK KAĞIDI

Dinleme Öncesi Etkinlikleri:

1)Dinleme Sürecini Planlama:

-Hazırlık Yapma

Aşağıda verilen cümleleri uygun görsellerle eşleştiriniz.

-İyi bir dinleyici, okuyucu ile göz teması kurar.

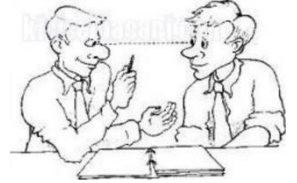
-Metin okunurken konuşmaz, okuyucuyu dinler.

-İyi bir dinleyici, metin okunduktan sonra parmak kaldırır, söz hakkı ister.

-İyi bir dinleyici, okuyucu metni okurken dikkatini okunan metne yoğunlaştırır.

-Tahminde Bulunma

Resimde neler görüyorsun?

.....

.....

.....

.....

-Ön Bilgileri Harekete Geçirme

Değerler Eğitimi'nde birçok temaya değindik. Sizce bu görsel hangi tema ile bağlantılı olabilir? Fikrinizi yazınız.

.....

2) Dinleme Sürecini İzleme:

-Tahminlerin Doğruluğunu Kontrol Etme

HAYDİ DÜŞÜNME
ZAMANI!

Sence bu metnin başlığı ne
olabilir?

Metinle ilgili resmi inceledin ve başlığını tahmin ettin.

Şimdi ise sıra metnin devamı ile ilgili tahminde

bulunmada 😊

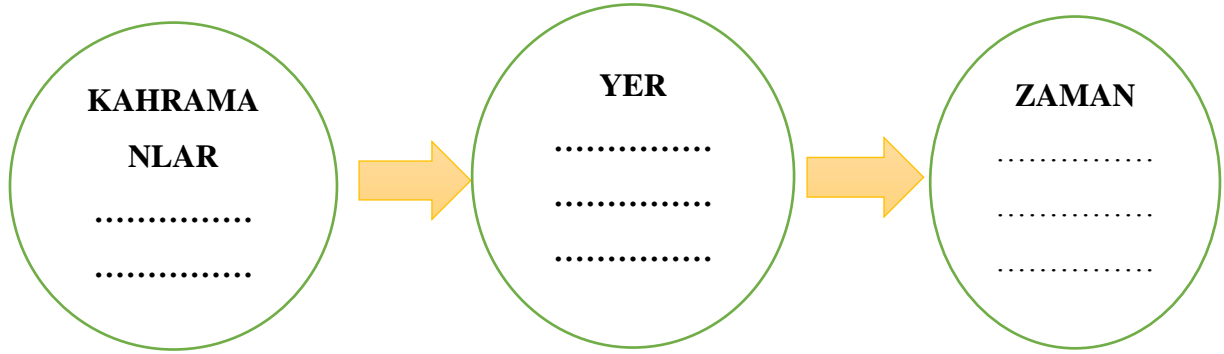
Burcular, yarıyıl tatilinde anneannesine gittiler.

Devamında sence neler olmuştur?

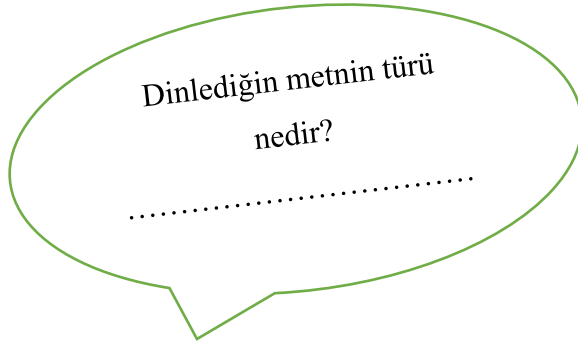
.....

3)Dinlenenleri Yapılandırma

-Sınıflama

-Karşılaştırma (Metinler Arası Karşılaştırma)

HİKAYE OLUŞTURUYORUZ 😊

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

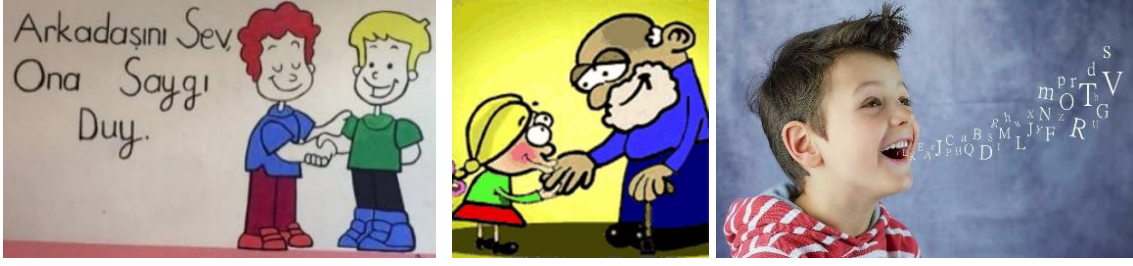
-Karşılaştırma(Metindeki Bilgilerle Kendi Bilgilerini Karşılaştırma)

Dinlediğiniz metinle ilgili KWL(Bildiklerim- Bilmek İstediklerim- Öğrendiklerim) tablosunu doldurunuz.

Bildiklerim	Bilmek İstediklerim	Öğrendiklerim
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

-Günlük Hayatla İlişkilendirme

- Sevgi, saygı, hoşgörü, komşuluk, misafirperverlik, sorumluluk, dürüstlük, sabır kavramlarından hangileri bu metinle ilgilidir?

.....

.....

.....

- Sizler komşularınızla iyi anlaşır mısınız? Arkadaşlarınız var mı?

.....

.....

.....

- Aşağıdakilerden hangileri doğrudur? Doğru olan gülen yüzleri boyayın

- ☺ Komşuları rahatsız etmek, komşuluk ilişkilerinin iyi olduğunun göstergesidir.
- ☺ Komşuluk, yardımlaşma ve saygı değerleri üzerinde kurulmalıdır.
- ☺ Komşuluk ilişkileri iyi olan toplumlar daha huzurludur.
- ☺ Komşularımızı rahatsız edecek davranışlarda bulunmalıyız.

5) Dinlenenleri Değerlendirme:

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. “En Güzel Yarıyıl Tatili” adlı metnin kahramanları kimlerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Burcular anneannesine ne zaman gittiler?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Burcu kimlerle oyun oynadı?

.....

.....

.....

4. Komşuluğun büyük şehir ve köylerde farklı olmasının sebepleri neler olabilir?

Fikirlerinizi yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Burcu'nun yaşadığı yerdeki yaz mevsimi ile anneannesinin yaşadığı yerin yaz mevsimi arasında ne gibi farklılıklar olabilir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Burcu'nun annesi neleri hatırlamış olabilir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

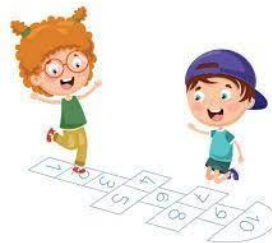
.....

.....

7. Aşağıda verilen bahçe oyunlarının adlarını yazınız.

.....

.....

8) Burcu'nun yaşadığı yerde oynanan oyunlar hangi görselde verilmiş olabilir? İşaretleyiniz.

9) Aşağıda verilen sözcüklerin eş anlamlarını yazınız. Metinde geçen kelimelerin eş anlamlılarını cümle içinde tekrar kullanıp yazınız.

• **Armağan:**.....

.....

.....

.....

• **Konuk:**.....

.....

.....

.....

- **Davet:**.....

.....

.....

.....

- **Kent:**.....

.....

.....

.....

- 10) Dinlediğiniz metinde geçen eş sesli sözcükler nelerdir? Metinde geçen anlamları dışındaki anlamları ile cümle yazınız.

.....:

.....

.....

.

.....:

.....

.....

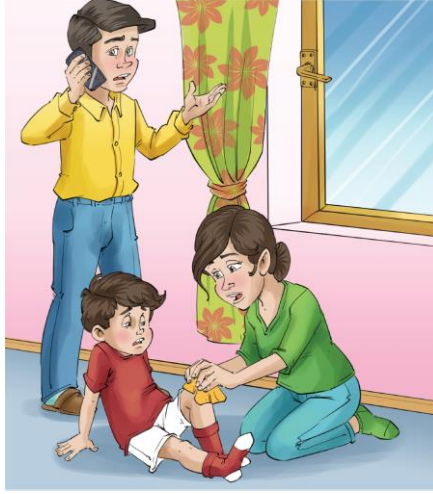
.....:

.....

.....

2)Tahminde Bulunma:

- Metinle ilgili resmi incelediğinde metnin başlığı ne olabilir?

.....

.....

.....

.....

.....

- Metnin konusu ne olabilir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Dinleme Sürecini İzleme:

1)Anlama Durumunu Kontrol Etme:

Öğrenciler anlamını bilmediği sözcükleri metin içinde cümlelerden hareketle tahmin eder ve yazar. Tahminlerinin doğruluğunu kontrol etmek için sözlükten sözcüğün anlamına bakar ve yazar. Anlamını öğrendiği sözcüğü cümle içinde kullanır.

<p>Anlamını bilmediğin sözcüğü metinden hareketle tahmin edelim ve yazalım. 😊</p>	<p>Sözlükteki anlamını yazalım ve tahminimizle karşılaştırmayı da unutmayalım. Tahminin doğru ise bir gülen yüz de sen çiz. 😊</p>	<p>Öğrendiğimiz sözcüklerle cümleler kuralım. 😊</p>

Dinlenenleri Örgütleme:

Genelleme Yapma:

Tahmin ettiğiniz metnin konusu nedir?

.....

.....

.....

.....

Metnin ana fikri nedir?

.....

.....

.....

.....

Özetlemeye Başvurma:

Aşağıda metinde geçen kavramlarla ilgili görseller verilmiştir. Bunların isimlerini ve meydana gelebilecek kazaları önlemek için neler yapılması gerektiğini dinlediğiniz metne göre cevaplayınız.

.....

• .....

• .....

• .....

• .....

• .....

.....

• .....

• .....

• .....

• .....

• .....

.....

• .....

• .....

• .....

• .....

Dinlenenleri Değerlendirme:

1) Dinlenenlerin Doğruluğunu Sorgulama:

-Sınıftaki internet ortamından bağlantılarak öğrencilerin bu cümlelerle ilgili yargılara varmaları sağlanmıştır.

-Aşağıda verilen boşlukları doldurup, şifreyi bulunuz.

Elektrikli (I)	Tırabzanlara (A)	İlaçların (D)
İskemle (R)	Islak (M)	Kesici (Y)

- Elinde herhangi bir .....alet bulunan çocuk koşup oynamamalıdır.
- Ev ve apartman merdivenlerinden inerken .....tutunmalısınız.
- Yüksek yerlere ulaşmak için .....benzeri şeyleri üst üste koymamak gerekir.
- ..... son kullanma tarihini kontrol etmeli ve kullanma süresi bitmiş olanları asla kullanmamalıyız.
- .....aletleri ve oyuncakları .....elle kullanmamalıyız.

1	2	3	4	5	6

2) Dinleme Sürecinin Değerlendirilmesi:

- Kazaları önlemek için neler yapılması gerektiği ile ilgili bilgiyi çocuklara kim veriyor?
(Basit Anlama)

.....

.....

.....

.....

.....

- Kesici ve delici alet yaralanmalarında en önemli sorun nedir? (Basit Anlama)

.....

.....

.....

.....

.....

- Ev kazalarında prizler için nasıl bir önlem alınmalıdır? (Basit Anlama)

.....

.....

.....

.....

.....

- Kantinde satılan yiyecek ve içecekler ne tür kazalara neden olabilir? (Derin Anlama)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

29 EKİM ETKİNLİK KAĞIDI

1) Dinleme Sürecini Planlama:

-Zihinsel Hazırlık Yapma:

Öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmek için “Cumhuriyet” videosu izlettirilir.

(<https://www.youtube.com/watch?v=7uElQrTKitk>) Öğrenciler videodan anladıklarını yazarlar.

- İzlediğiniz videodan aklınızda kalanları yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

-Dinleme Materyalini Tanıma:

Öğrencilere şiir ve görseli hızlıca gösterilir. Sonrasında anahtar kelimeler verilir ve anahtar kelimelerle ilgili resim yapmaları istenir.

Aşağıdaki anahtar kelimelerle ilgili resim yapınız.

- Cumhuriyet-Bayrak-Bayram

2)Dinleme Sürecini İzleme:

-Oluşturulan Soruların Cevaplarını Arama ve Yeni Sorular Oluşturma: Öğrenciler dinleme öncesinde belirlenen sorunun cevabını dinleme esnasında bulmaya çalışırlar.

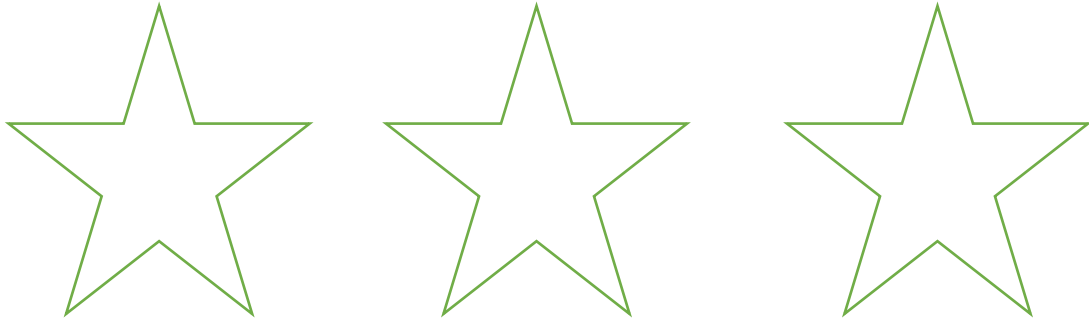
- 29 Ekim günü hangi bayram kutlanmaktadır? (Basit Anlama)

.....
.....
.....

-Dikkat Durumunu Kontrol Etme:

Şiir okunurken öğretmen öğrencilere dikkatlerinin sürekliliğini sağlamak için bir etkinlik yaptırır.

- Çocuklar, size okuyacağım şiir üç kıtadan oluşmaktadır. Okuma esnasında dikkatlerinizi okunan kıtalara odaklayabilmenizi aşağıdaki yıldızlarla göstereceksiniz. Her kıta için dikkatinizin tamamını bana verdiyseniz bir yıldızı boyayın.

-Anlama Durumunu Kontrol Etme: Öğrenciler şiirdeki anlamını bilmedikleri sözcükleri anlamlarını metinden hareketle tahmin edip yazar. Tahminlerinin doğruluğunu kontrol etmek için sözlükten sözcüğün anlamına bakar ve yazar. Anlamını öğrendiği sözcüğü cümle içinde kullanır.

Anlamını bilmediğin sözcüğü metinden hareketle tahmin edelim ve yazalım.	Sözlükteki anlamını yazalım ve tahminimizle karşılaştırmayı da unutmayalım!!!	Öğrendiğimiz sözcüklerle cümleler kuralım.

3)Dinlenenleri Örgütleme:

-Kavram Haritalarından Yararlanma: Öğrenciler şiirde geçen benzetme ifadelerini bulurlar ve ne anlama geldiğini yazarlar.

- Şiirde geçen benzetme ifadelerini bulup, ne anlama geldiklerini aşağıdaki boşluklara yazınız.

✓ .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

✓ .....:

.....

.....

.....

.....

.....

✓ .....:

.....

.....

.....

.....

.....

✓ .....:

.....

.....

.....

.....

.....

-Genellemeler Yapma: Dinleme metninin ana fikir/duygu ve konusunu tespit eder.

Aşağıdaki kutucukları doldurunuz.

<p>Şiirin konusu nedir?</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>Şiirin ana duygusu nedir?</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
---	--

4)Dinlenenleri Yapılandırma:

-Günlük Hayatla İlişkilendirme: Öğretmen cumhuriyetin tanımını yapar. Öğrenciler bu tanımdan yola çıkarak cumhuriyet yönetim sistemi ile ilgili günlük hayattan çeşitli örnekler verirler.

Cumhuriyet: Milletın, egemenliği kendi elinde tuttuğu ve bunu seçtiği milletvekilleri aracılığıyla kullandığı yönetim biçimi. (TDK)

- Çoğunluğun birlikte karar aldığı durumları günlük yaşamımızdan örnekler verebilir misiniz? (Ailemizden, okulumuzdan örnekler olabilir.)

.....

.....

.....

.....

-Metindeki Bilgilerle Kendi Bilgilerini Karşılaştırma: Öğrenciler daha önceden konu ile ilgili bildikleri ile yeni öğrendikleri bilgiyi karşılaştırırlar.

- Bu derste “Cumhuriyet” kavramı ile ilgili bildiklerinizden farklı neler öğrendiniz???

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5) Değerlendirme:

-Dinleme Sürecinin Değerlendirilmesi: Eş anlamlı sözcüğün tanımını öğrencilere sorulur. Öğrenciler cevapladıktan sonra dinleme metninde geçen sözcüklerden hareketle eş anlamlılarını bulmaları istenir. Sonrasında dinleme metniyle ilgili sorular cevaplandırılır.

- Aşağıda verilen kutucuklarda eş anlamlı olan iki sözcüğü aynı renge boyayınız.

al	vatan	millet
ulus	kırmızı	gök
yurt	gökyüzü	büyük

- Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

-Bu tarihi büyük günde en önde, dümende kim vardı? (Basit Anlama)

.....

-Askerlerimizin savaştaki kahramanlığı hangi canlıya benzetilmiştir? (Basit Anlama)

.....

.....

KIRMIZI DOMATESİN YOLCULUĞU

1)Dinleme Sürecini Planlama:

-Zihinsel Hazırlık Yapma:

Öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmek için Fen Bilimleri dersinde “Canlılar ve Yaşam” ünitesi ile bağlantı kurularak bir bitkinin yaşam döngüsü öğrencilere sorulur, tahmin etmeleri sağlanır.

- Çocuklar, öncesinde hepimiz Fen Bilimleri dersinde bir bitkinin yaşam döngüsünü araştırmıştınız. Araştırdığınız bitkinin yaşam döngüsünü aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

-Tahminde Bulunma ve Sorular Üretme:

Öğrencilere dinleme metninin görseli gösterilir. Metinle ilgili sorular oluşturmaları ve tahmin etmeleri sağlanır.

- Metnin görselinden hareketle kutulara metinle ilgili sorular yazınız. Cevaplarını tahmin edip yazınız. Metin okunduktan sonra tahminlerinizin doğruluğunu kontrol ediniz.

- .....
- .....
- .....

.....

.....

.....

.....

- .....
- .....
- .....

.....

.....

.....

.....

2)Dinleme Sürecini İzleme:

-Tahminlerin Doğruluğunu Kontrol Etme ve Yeni Tahminlerde Bulunma: Öğrenciler metnin bir kısmını dinledikten sonra yazdıkları soruların cevaplarının doğruluğunu kontrol ederler. Doğrularını yazarlar.

- Aşağıda verilen soruların cevaplarını yazınız. Metni dinlemeden önceki tahminlerinizle, dinledikten sonraki cevaplar benzer ise gülen yüz kazanacaksınız.

• .....
 .....
 .....

•

.....
 .....
 .....

• .....
 .....
 .....

•

.....
 .....
 .....

• .....
 .....
 .....

•

.....
 .....
 .....

• .....
 .....
 .....

•

.....
 .....
 .....

-Sıralama:

Öğrenciler **metinde geçen olayları oluş sırasına göre sıralarlar.**

- Domatesler, eve gelinceye kadar neler yaşadılar? Görsellerden yararlanarak yazınız.
(MEB, 2.Sınıf)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5)Değerlendirme:**-Dinleme Sürecinin Değerlendirilmesi:**

- Kırmızı domatesleri kimler topladı? (Basit Anlama)

.....
.....
.....

- Kasalarda hangi sebze ve meyveler vardı? (Basit Anlama)

.....
.....
.....
.....

- Kimlerin annesi çocuklarına domatesin yolculuğunu anlattı?
(Basit Anlama)

.....
.....
.....
.....

- Domateslerin telaşlanmasının sebebi ne olabilir? (Derin Anlama)

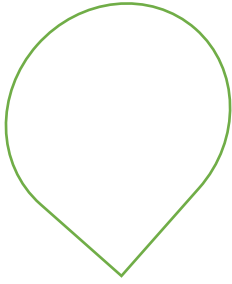
.....
.....
.....
.....

SAĞLIKLI BİR HAYAT İÇİN SİZ DE SU İÇİN METNİ ETKİNLİK KAĞIDI

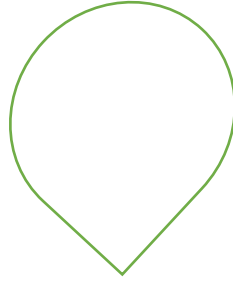
1) Dinleme Sürecini Planlama:

-Fiziksel Hazırlık Yapma: Metni okumaya başlamadan önce öğrencilerde farkındalık oluşturmak için sınıfa su alıp gelmeleri istenir.

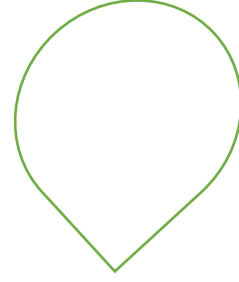
- Çocuklar su içmenin sağlığımız için ne kadar önemli olduğunu biliyoruz. Etkinliğimize başlamadan önce herkes suyunu içsin. Su içtikten sonra kendinizi nasıl hissediyorsanız aşağıdaki su damlalarından kendinize uygun olanı maviye boyayınız.

Kendimi çok iyi
Hissediyorum.

Kendimizi biraz
iyi hissediyorum.

Kendimi hiç iyi
hissetmiyorum.

-Özetlemeye Başvurma: Metin bir kez daha okunur. Öğrenciler metin okunurken hem metni dinler hem de bir ara özet yaparlar.

HEM DİNLİYORUM HEM ÖZETLİYORUM 😊

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4)Dinlenenleri Yapılandırma:

-Sınıflama: Öğrenciler metne uygun başlık bulurlar.

- “Sağlıklı Bir Hayat İçin Siz de Su İçin” metnine başka hangi başlıklar uygun olurdu? Sıra arkadaşınızla fikir alışverişi yaparak uygun olabilecek başlıkları yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

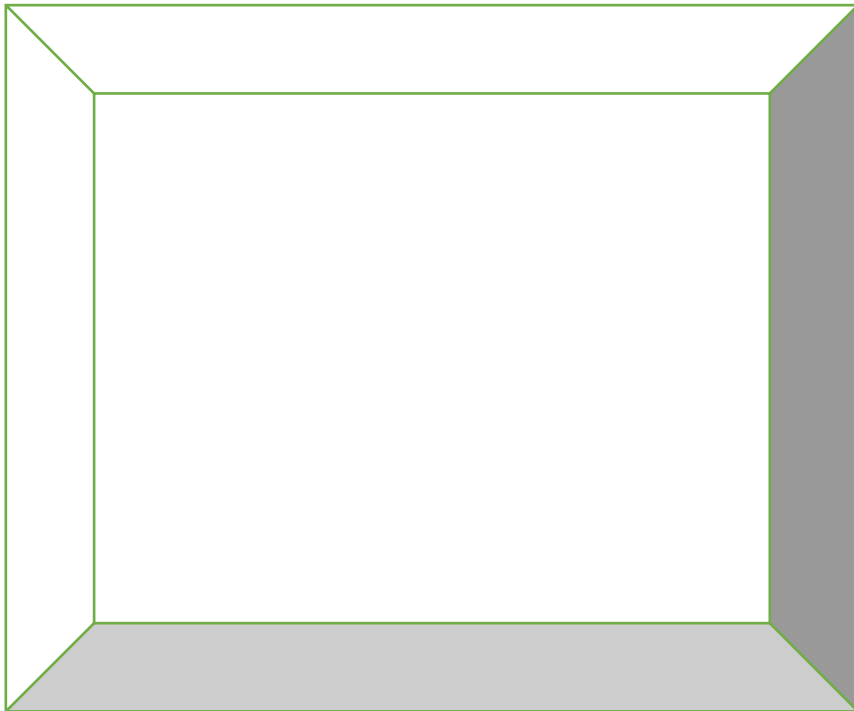
-Günlük Hayatla İlişkilendirme: Öğrenciler günlük hayattaki kavramlarla dinlediği metindeki kavramları ilişkilendirip yeni bilgiyi zihninde yapılandırır.

- Dünya Su Günü her yıl 22 Mart'ta kutlanmaktadır. Sizler, insanlara suyun önemi ve hayatımızdaki yeri ile ilgili neler söylemek istersiniz? Ne gibi tavsiyelerde bulunursunuz? Düşüncelerinizi yazınız.

A rectangular box with a green border and a folded bottom-right corner. Inside the box, there are ten horizontal dotted lines for writing.

- Dünya Su Günü ile ilgili bir resim yapınız.

5)Dinlenenlerin Değerlendirilmesi:

- Vücudumuzun yeterli su ihtiyacı karşılanmadığında ne gibi durumlar meydana gelmektedir? (Basit Anlama)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Farklı kültürlerin ve ülkelerin sınırlarını oluşturan nedir? (Basit Anlama)

.....

.....

.....

.....

.....

- Su, kalp ve beyin damarlarında neyi önler? (Basit Anlama)

.....

.....

.....

.....

.....

- Sporcular spor yaparken neden sıklıkla su içerler? (Derin Anlama)

.....

.....

.....

.....

.....

- Tarih boyunca şehirler niçin suya yakın alanlarda kurulmuştur? (Derin Anlama)

.....

.....

.....

GELİN KARDEŞ OLALIM METNİ ETKİNLİK KAĞIDI

1) Dinleme Sürecini Planlama:

-Zihinsel Hazırlık Yapma:

Öğrencilere şiirde anlatılmak isteneni hissettirmek için “Dünyaya Mesaj” adlı şarkı dinlettirilir. Şarkının vermek istediği mesajı kendi düşünceleriyle ifade etmeleri istenir.

(<https://www.youtube.com/watch?v=nExdXMhrm78>)

- Çocuklar dinlediğiniz şarkıyı beğendiniz mi? Sizce bu şarkı bize hangi mesajı vermektedir? Kendi düşüncelerinizi anlamlı cümleler kuracak şekilde yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

-Tahminde Bulunma ve Sorular Üretme:

Öğrencilere şiirin başlığı gösterilmez. Dinledikleri şarkıya göre şiirin başlığını ve vurgulanmak isteneni tahmin ederler. Dinledikleri şarkıya göre metinle ilgili iki adet soru yazarlar. Şiirin tamamı okunduktan sonra yazdıkları soruları cevaplarlar.

- **TAHMİNLERİN GÜCÜ !!!!!** Öyle iki soru yazalım ki cevabı şiirde olsun.

-Soru:

.....

.....

-

Cevap:

.....

.....

-Soru:

.....

.....

-

Cevap:

.....

.....

-Amaç Belirleme:

- Birazdan dinleyeceğimiz şiiri okuma amacım sizce nedir? Şarkı da size ipucu olabilir.

.....

.....

.....

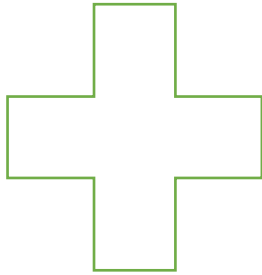
.....

.....

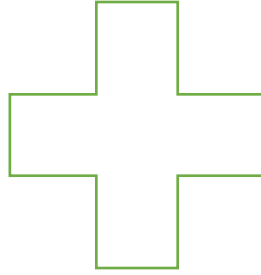
2)Dinleme Sürecini İzleme:**-Dikkat Durumunu Kontrol Etme:**

Öğretmen şiiri okumaya başlar. İkinci dördlüğü okuduktan sonra öğrencilere tahmin edip hazırladıkları soruların ne kadar şiirle benzer olduğuyla ilgili bir dikkat etkinliği yapar.

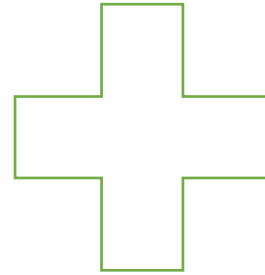
- Şiiri okumadan önce hazırladığınız sorular, tahminleriniz şiirle ne kadar uyumlu oldu? Boyayınız.

Çok uyumlu

Biraz uyumlu

Hiç uyumlu değil

-Tahminlerin Doğruluğunu Kontrol Etme ve Yeni Tahminlerde Bulunma:

Öğretmen ikinci dördlük okunduktan sonra şiirin kalan kısmını tahmin etmelerini ister.

- Haydi dizelerde baş harfleri verilen bir dördlük te siz yazın.

D.....

O.....

S.....

T.....

3)Dinlenenleri Örgütme:

-Genellemeler Yapma:

Öğrenciler şiirin konusunu ve ana fikrini bulurlar.

Şiirin konusu nedir?

.....

.....

.....

.....

.....

Şiirin ana duygusu nedir?

.....

.....

.....

.....

.....

4)Dinlenenleri Yapılandırma:

-Günlük Hayatla İlişkilendirme:

- 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda yapılan etkinlikler size hangi değerın önemini çağırıştırıyor?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Ülkemize bir turist geldiğini düşünün ve siz ona gezerken rehberlik edeceksiniz. Nasıl davranırdınız?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

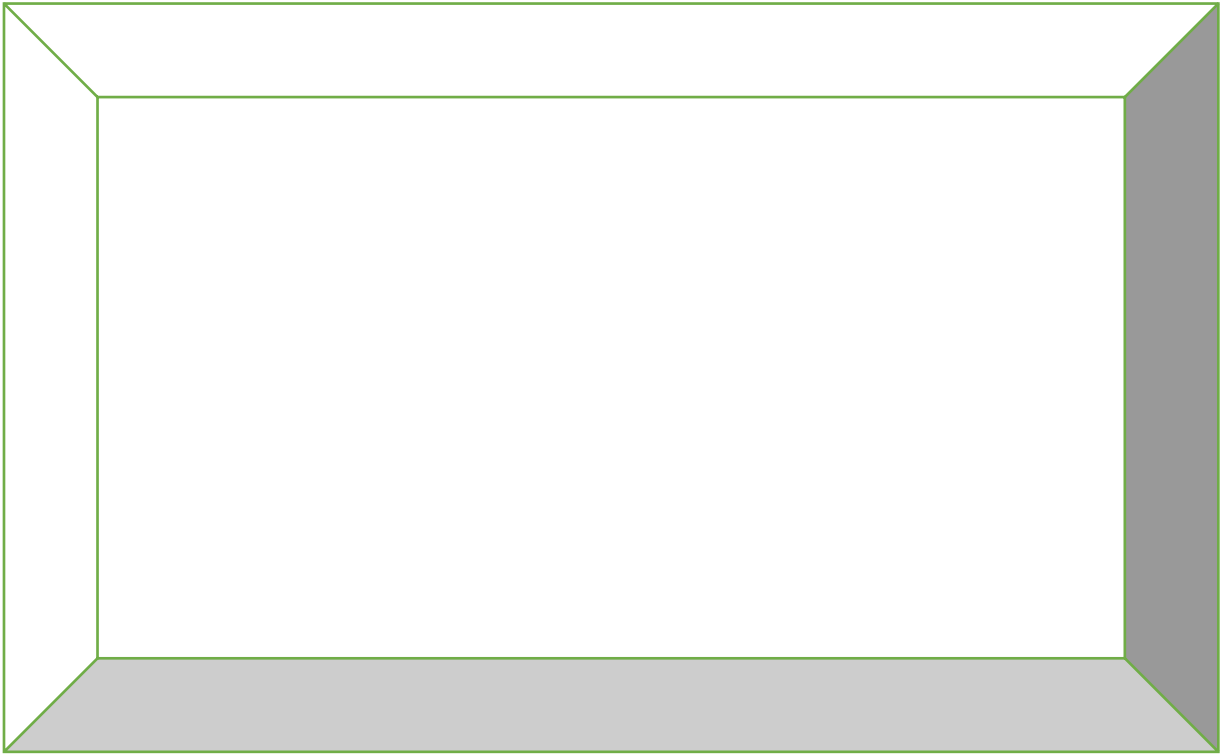
.....

.....

.....

.....

- Şiirin konusu ile ilgili bir resim çiziniz ve boyayınız.

-Ön Bilgiler ve Kişisel Deneyimlerle İlişkilendirme:

- Dostluk ile ilgili öğrendiğimiz atasözlerinden hangisi bağdaşabilir? Bir tane yazınız ve cümle içinde kullanınız.

Atasözü:

.....

.....

.....

Cümle:

.....

.....

.....

5) Dinlenenlerin Değerlendirilmesi:

- Şairin yasak olmasını istediği şey nedir? (Basit Anlama)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Şair, “Gelin Kardeş Olalım” diye kime seslenmektedir? (Basit Anlama)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Şairin unutulmasını istediği nedir? (Basit Anlama)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2) Dinleme Sürecini İzleme:

-Dikkat Durumunu Kontrol Etme:

Dinleme sırasında dikkatin devamlılığını kontrol etmek için öğrencilere sorular sorulur.

- Çocuklar haydi aşağıda verilen tabloyu dolduralım.

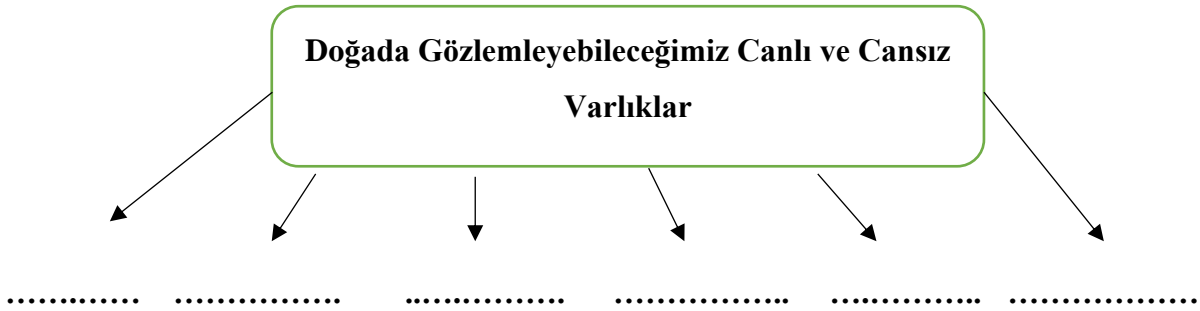
	Evet	Hayır
Doğa yürüyüşü yaparım.		
Pikniğe gittiğimde doğadaki canlıları gözlemlerim.		
Çeşitli canlı türlerini araştırırım.		
Gözlemlediğim canlı türlerini defterime not ederim.		

3)Dinlenenleri Örgütme:

-Kavram Haritalarından Yararlanma:

Dinleme esnasında edinilen bilgilerin kalıcılığını arttırmak ve anlamlandırmak için kavram haritası üzerinden etkinlik yapılır.

- Aşağıda verilen kavram haritasını metne göre tamamlayınız.

5) Değerlendirme:

-Öz Değerlendirme:

Öğrenciler kendilerindeki eksikleri ve hataları gözden geçirirler. Düzeltme için gerekli saptamalarda bulunurlar.

- Çocuklar, bu metni nasıl dinlediniz? Kendinizde gördüğünüz eksikler nelerdir? Düzeltmek için neler yaparsınız? Kendinizi değerlendiriniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

-Dinleme Sürecinin Değerlendirilmesi:

- Gözlem yaparken kullanılacak iki temel malzeme nelerdir? (Basit Anlama)

.....

.....

.....

.....

.....

- İnsanın en ilginç özelliklerinden birisi nedir? (Basit Anlama)

.....

.....

.....

.....

.....

- Kimler gözlem yapabilir? (Basit Anlama)

.....

.....

.....

.....

.....

- Balıkları hangi yöntemlerle gözlemleyebilirsiniz? (Derin Anlama)

.....

.....

.....

.....

.....

- Gözlem yapmayı seven, ilgi duyan bir kişi gelecekte hangi meslekleri tercih edebilir?
(Derin Anlama)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÖZ GEÇMİŞ

Adı Soyadı	Hazal ÇOLAK		
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Eğitim Durumu	Başlama	Bitirme	Kurum Adı
Lise	2009	2013	Tarık Buğra Lisesi
Lisans	2014	2018	Bursa Uludağ Üniversitesi
Yüksek Lisans	2019	-	Bursa Uludağ Üniversitesi
Çalıştığı Kurum	Başlama-Ayrılma	Çalışılan Kurumun Adı	
1. Özel Okul	2022	Özel Çevre Koleji	
Tarih İmza Adı- Soyadı	18.01.2023 Hazal ÇOLAK		